

Grčka morfologija 1 – čitanka

Vježbe 41–60

Odsjek za klasičnu filologiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

8. siječnja 2019.

Predgovor

O ovoj čitanci

Ovo je treći i posljednji dio izbora komentiranih tekstova koji čine propisanu literaturu obaveznog kolegija *Grčka morfologija 1*.

Kao i u prvom i drugom dijelu, kratkim su odlomcima dodane tri vrste komentara. U uvodu su predstavljeni autor (kada se susreće prvi put) i tekst iz kojeg odlomak potječe. Nakon samog teksta slijede rečenice, raščlanjene i složene tako da povećaju sintaktičku i semantičku preglednost (posebno su istaknute konstrukcije genitiva apsolutnog i akuzativa, odnosno nominativa s infinitivom), te gramatički komentar uz njih. Potonji je komentar, opet, dvojak: za imenske riječi (član, imenice, pridjevi, zamjenice) donose se samo brojevi paragrafa koji upućuju studenta na relevantne dijelove *Grčke gramatike* Augusta Musića i Nikole Majnarića, standardni školski priručnik za opis grčkog jezika; glagolski su oblici, međutim, identificirani vrlo detaljno – navedena je rječnička natuknica u kojoj se mogu naći, opisane su sve njihove gramatičke kategorije. Nepromjenjive riječi, poput priloga i veznika, nisu komentirane; studenti će ih naći u pomagalu poput *Grčko-hrvatskog rječnika* Gorskoga i Majnarića, ili na internetskom rječničkom portalu *Logeion* Sveučilišta u Chicagu.

Zadatak je studenata da, uz pomoć komentara i referentne literature, kod kuće prirede svaki tekst – da ga na nastavi budu sposobni pročitati i prevesti na hrvatski, te identificirati i morfološki opisati imenske oblike koje susreću. Također, očekuje se da studenti nauče određeni broj riječi iz ovih tekstova, uz pomoć popisa i vježbi koje će naći na stranicama kolegija *Grčka morfologija 1* Sustava učenja na daljinu Omega (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu).

Izbor su sastavili i komentare priredili nastavnici Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (abecednim redom): Irena Bratičević, Nina Čengić, Neven Jovanović, Vlado Rezar, Petra Šoštarić, Ninoslav Zubović.

Čitanka je priređena računalnim programima za slaganje teksta L^AT_EX i X_YL^AT_EX. Izvorni kod dostupan je u repozitoriju Bitbucket, na URL adresi bitbucket.org/nevenjovanovic/hellenismos.

U Zagrebu, studeni 2018.

Obavezna referentna literatura

Grčka morfologija 1, elektronska verzija kolegija, Sustav učenja na daljinu Omega, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, pristupljeno 23. kolovoza 2018. na adresi <https://omega.ffzg.hr/course/view.php?id=1615>

August Musić, Nikola Majnarić, *Gramatika grčkoga jezika*, Zagreb (bilo koje izdanje)

Oton Gorski, Niko Majnarić, *Grčko-hrvatski rječnik*, Zagreb (bilo koje izdanje)

Stjepan Senc, *Grčko-hrvatski rječnik*, Zagreb (bilo koje izdanje)

Logeion. Pristupljeno 23. kolovoza 2018. na adresi <http://logeion.uchicago.edu/>

Ovo djelo je ustupljeno pod Creative Commons licencom Imenovanje 3.0 ne-lokalizirana licenca. Da biste vidjeli primjerak te licence, posjetite <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/> ili pošaljite pismo na Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, SAD.

Poglavlje 41

Diodor Sicilski, Knjižnica 1, 8, 5

O autoru

Diodor Sicilski (Διόδωρος Σικελιώτης, Diodorus Siculus; 90-30 pr. Kr.) rođen je u Agiriju (Ἀγύριον) na Siciliji, dok mu mjesto smrti nije poznato. Svjedočanstava o njegovu životu, osim onih koji se daju iščitati iz samog djela, gotovo da nema.

Bio je veliki putnik. Za boravka u Rimu, zahvaljujući dobrom znanju latinskog jezika, mogao se služiti rimskim arhivima i knjižnicama. Životno mu je djelo *Knjižnica* (Βιβλιοθήκη) na kojem je radio trideset godina. Sam naslov je svojevrsno autorovo priznanje da se pri pisanju služio djelima brojnih povjesničara iz prošlosti. Povijesni je prikaz obuhvaćao 40 knjiga i sezao je sve od mitskih početaka pa do Cezarova Galskog rata. U cijelosti su očuvane knjige 1–5 i 11–20, a ostale samo u ulomcima. Diodorova koncepcija univerzalne povijesti svoj je uzor imala u djelu grčkog povjesničara Efora (400–330 pr. Kr.), a uključivala je i Grke i barbare, a ponajprije Rim, koji je postao najvažnija sila poznatoga svijeta. Ipak, Diodorova je posebnost u tome što je u svoj opis uključio i prikaz mitskoga doba. Velik je piščev doprinos što je povijest svijeta, s osvrtom na sve epohe i regije, od nastanka univerzuma do Cezarova doba, prikazao kao kontinuum.

Djelo je pisano jedinstvenim stilom, lako je čitljivo i razumljivo. Iz izvora preuzetoj građi dao je novo i moderno jezično ruho. Jezik je atički, prožet elementima iz koine, te obiluje nominalnim konstrukcijama. Poput Polibija i Diodor izbjegava hijat.

Popularna u antici i srednjem vijeku, Diodorova je *Knjižnica* u 16. st. prevedena na latinski, a potom i na nacionalne jezike.

O tekstu

U ovom ulomku Diodor opisuje mučan način života prvih ljudi. Primitivno stanje u kojem se nalazio ljudski rod prije pronalaska elementarnih znanja i vještina bilo je predmet spekulacije pisaca različitih književnih vrsta kroz stoljeća predaje. Predodžbe starih o prvotnom životu u oskudici – bez ognja, odjeće, stana i kruha – prizivaju ideju napretka od krajnje oskudice ka sve savršenijim oblicima egzistencije pojedinca i zajednice.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Diod. Sic. Bibliotheca historica 1.8.5

Τοὺς οὖν πρώτους τῶν ἀνθρώπων μηδενὸς τῶν πρὸς βίον χρησίμων εὐρημένου ἐπιπόνως διάγειν, γυμνοὺς μὲν ἐσθῆτος ὄντας, οἰκήσεως δὲ καὶ πυρὸς ἀήθεις, τροφῆς δ' ἡμέρου παντελῶς ἀνενοήτους. καὶ γὰρ τὴν συγκομιδὴν τῆς ἀγρίας τροφῆς ἀγνοοῦντας μηδεμίαν τῶν καρπῶν εἰς τὰς ἐνδείας ποιεῖσθαι παράθουσιν· διὸ καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπόλλυσθαι κατὰ τοὺς χειμῶνας διὰ τε τὸ ψῦχος καὶ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς. ἐκ δὲ τοῦ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς πείρας διδασκομένους εἶς τε τὰ σπήλαια καταφεύγειν ἐν τῷ χειμῶνι καὶ τῶν καρπῶν τοὺς φυλάττεσθαι δυναμένους ἀποτίθουσθαι. γνωσθέντος δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων κατὰ μικρὸν καὶ τὰς τέχνας εὐρεθῆναι καὶ τᾶλλα τὰ δυνάμενα τὸν κοινὸν βίον ὠφελῆσαι.

Analiza i komentar

Τοὺς οὖν πρώτους τῶν ἀνθρώπων
μηδενὸς τῶν πρὸς βίον χρησίμων εὐρημένου
 ἐπιπόνως διάγειν,
γυμνοὺς μὲν ἐσθῆτος
ὄντας,
 οἰκήσεως δὲ καὶ πυρὸς
ἀήθεις,
 τροφῆς δ' ἡμέρου

παντελῶς ἀνεννοήτους.

Τοὺς πρώτους... čitav je ovaj odlomak niz akuzativa s infinitivom, ovisnih o (neizrečenom) “rekao sam, da...”

Τοὺς πρώτους § 223, 373

οὖν postpozitivna čestica; potkrepljujući: “kako rekoh, dakle”

τῶν ἀνθρώπων § 82, 395

μηδενὸς § 224

τῶν πρὸς βίον χρησίμων § 82, 106, 373, 375, 435

εὐρημένου εὐρίσκω: pronāci; ptc. perf. medpas. g. sg. m.

μηδενὸς... εὐρημένου GA, prevedi uzročnom rečenicom

ἐπιπόνως § 204

διάγειν διάγω: provoditi život; inf. prez. akt.

γυμνοὺς... ἐσθῆτος γυμνός τινος § 103, 123, 403

μὲν... δὲ... δὲ na česticu μὲν može se nadovezati jedan ili više veznika δὲ; prevedi samo δὲ s „a“, „pak“ ili ostavi neprevedeno

ὄντας εἰμί: biti; part. prez. akt. ak. pl. m.

οἰκήσεως... πυρὸς ἀήθεις § 165, 146, 153

τροφῆς δ' ἡμέρου § 90, 106

παντελῶς § 204

ἀνεννοήτους ἀνεννόητος 2 (τινός) bez pojma (o čemu)

καὶ γὰρ τὴν συγκομιδὴν

τῆς ἀγρίας τροφῆς

ἀγνοοῦντας

μηδεμίαν

τῶν καρπῶν

εἰς τὰς ἐνδείας

ποιεῖσθαι παράθεσιν

διὸ καὶ πολλοὺς αὐτῶν

ἀπόλλυσθαι

κατὰ τοὺς χειμῶνας

διὰ τε τὸ ψῦχος

καὶ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς.

καὶ γὰρ § 517 „i budući da“

τὴν συγκομιδὴν § 90
 τῆς ἀγρίας τροφῆς § 103, 90
 ἀγνοοῦντας ἀγνοέω, ptc. prez. akt. ak. pl. m.; ἀγνοοῦντας, sc. τοὺς
 πρώτους τῶν ἀνθρώπων
 μηδεμίαν § 224
 τῶν καρπῶν § 82, 370 individualni član zastupa posvojnu zamjenicu; poveži
 s τῆς ἀγρίας τροφῆς
 εἰς τὰς ἐνδείας § 90, 419 c
 ποιεῖσθαι ποιέω, inf. prez. medpas.
 παράθειςιν § 165; ποιεῖσθαι παράθειςιν: urediti si spremište
 διὸ veznik; διὸ nastalo od δι' ὅ: „zato“
 πολλοὺς αὐτῶν § 196, 207, 395
 ἀπόλλυσθαι ἀπόλλυμι: uništiti; inf. prez. medpas.
 κατὰ τοὺς χειμῶνας § 131, 418
 διὰ τὸ ψῦχος § 153, 418
 τε... καὶ § 513 sastavni veznici „ne samo... nego i“
 τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς § 165, 90

ἐκ δὲ τοῦ
 κατ' ὀλίγον
 ὑπὸ τῆς πείρας
 διδασκομένους
 εἷς τε τὰ σπήλαια
 καταφεύγειν
 ἐν τῷ χειμῶνι
 καὶ
 τῶν καρπῶν
 τοὺς φυλάττεσθαι δυναμένους
 ἀποτίθεςθαι.

ἐκ τοῦ § 370 3, 424 b temporalno, „odonda“
 κατ' ὀλίγον § 429 B „pomalo“
 ὑπὸ τῆς πείρας § 90, 437 A ὑπὸ + gen. za uzrok
 διδασκομένους διδάσκω: učim; ptc. prez. medpas. ak. pl. m.; subjektni
 akuzativ uz καταφεύγειν i ἀποτίθεςθαι
 εἷς τὰ σπήλαια § 82, 419
 καταφεύγειν καταφεύγω: kamo bježati; inf. prez. akt.

ἐν τῷ χειμῶνι § 131, 426 b

τῶν καρπῶν § 82, 395

τοὺς... δυναμένους § 371 δύναμαι: moći; ptc. prez. medpas. ak. pl. m.;
poveži s partitivnim genitivom τῶν καρπῶν

φυλάττεσθαι φυλάττω: čuvati; inf. prez. medpas.; objekt participa δυναμένους
ἀποτίθεςθαι ἀποτίθημι: spremati; inf. prez. medpas.

γνωσθέντος δὲ τοῦ πυρὸς

καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων

κατὰ μικρὸν

καὶ τὰς τέχνας εὐρεθῆναι

καὶ τᾶλλα τὰ δυνάμενα

τὸν κοινὸν βίον ὠφελῆσαι.

γνωσθέντος γινώσκω: upoznati; ptc. aor. pas. gen. sg. n.; GA prevedi
vremenskom rečenicom

τοῦ πυρὸς § 146

τῶν ἄλλων § 371 τῶν ἄλλων također poveži s γνωσθέντος kao dio konstruk-
cije GA

τῶν χρησίμων § 106, 395

κατὰ μικρὸν § 429 B „postupno“

τὰς τέχνας § 90

εὐρεθῆναι εὐρίσκω: pronalazim; inf. pas. aor.

τᾶλλα § 16, 371 τᾶλλα = τὰ ἄλλα

τὰ δυνάμενα § 371 δύναμαι: moći; ptc. prez. medpas. ak. pl. n.

τᾶλλα τὰ δυνάμενα (kao i τὰς τέχνας) subjektivi su akuzativi uz εὐρεθῆναι

τὸν κοινὸν βίον § 82, 103; objekt od ὠφελῆσαι

ὠφελῆσαι ὠφελέω (+ ak.): koristiti; inf. aor. akt.; objekt od τὰ δυνάμενα

Poglavlje 42

Aristotel, Retorika 1393a

O tekstu

Aristotelova je *Retorika* teoretski i praktični priručnik govorništva u tri knjige koji se bavi metodama uvjeravanja riječima. Uvelike se oslanja na u *Fedru* izloženo Platonovo poimanje istinskog govorničkog umijeća. Tri su sredstva uvjeravanja: 1) osobnost govornika (ῥήθoς), 2) sposobnost da se emocionalno djeluje na slušatelja (πάθoς) i 3) umijeće da se iskaz tako oblikuje da djeluje istinito ili vjerojatno (λόγoς).

Nakon što je razmatrao posebne dokaze, u ovom poglavlju druge knjige Aristotel se osvrće na dokaze koji su zajednički svim granama retorike: primjer (παράδειγμα) i entimem (ἐνθύμημα).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Arist. Rhetorica 1393a 28

Παραδειγμάτων δὲ εἶδη δύο· ἐν μὲν γάρ ἐστιν παραδείγματος εἶδος τὸ λέγειν πράγματα προγεγενημένα, ἐν δὲ τὸ αὐτὸν ποιεῖν. τούτου δὲ ἐν μὲν παραβολή ἐν δὲ λόγοι, οἷον οἱ Αἰσώπειοι καὶ Λιβυκοί. ἔστιν δὲ τὸ μὲν πράγματα λέγειν τοιόνδε τι, ὥσπερ εἴ τις λέγοι ὅτι δεῖ πρὸς βασιλέα παρασκευάζεσθαι καὶ μὴ ἔἴην Αἴγυπτον χειρώσασθαι· καὶ γὰρ πρότερον Δαρεῖος οὐ πρότερον διέβη πρὶν Αἴγυπτον ἔλαβεν, λαβὼν δὲ διέβη, καὶ πάλιν Ξέρξης οὐ πρότερον ἐπεχείρησεν πρὶν ἔλαβεν, λαβὼν δὲ διέβη, ὥστε καὶ οὗτος ἐὰν λάβῃ, διαβήσεται, διὸ οὐκ ἐπιτρεπτόν. παραβολή δὲ τὰ Σωκρατικά, οἷον εἴ τις λέγοι ὅτι οὐ δεῖ κληρωτοὺς ἄρχειν· ὅμοιον γὰρ

ὥσπερ ἂν εἴ τις τοὺς ἀθλητὰς κληροίη μὴ οἱ δύνανται ἀγωνίζεσθαι ἀλλ' οἱ ἂν λάχωσιν, ἢ τῶν πλωτήρων ὄντινα δεῖ κυβερνᾶν κληρώσειεν, ὥς δέον τὸν λαχόντα ἀλλὰ μὴ τὸν ἐπιστάμενον. λόγος δέ, οἷος ὁ Στησιχόρου περὶ Φαλάριδος καὶ ὁ Αἰσώπου ὑπὲρ τοῦ δημαγωγοῦ.

Analiza i komentar

Παραδειγμάτων δὲ εἶδη δύο·

ἐν μὲν γάρ ἐστιν παραδείγματος εἶδος
τὸ λέγειν πράγματα προγεγενημένα,
ἐν δὲ
τὸ αὐτὸν ποιεῖν.

τούτου δὲ

ἐν μὲν παραβολή
ἐν δὲ λόγοι,
οἷον οἱ Αἰσώπειοι καὶ Λιβυκοί.

Παραδειγμάτων § 123; partitivni genitiv, § 395

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515

εἶδη δύο § 153, § 224; dodaj: ἐστιν

ἐν § 224; poveži s εἶδος

μὲν... δὲ koordinacija partikulama (česticama), § 519.7

γάρ usporedni uzročni veznik, § 517

τὸ λέγειν λέγω govoriti, navoditi; inf. prez. akt.; supstantiviranje članom, § 373

πράγματα § 123

προγεγενημένα προγίγνομαι prije događati se; ak. pl. sr. r. ptc. perf. med.

ἐν tj. εἶδος, na ovom mjestu i dalje

τὸ αὐτὸν ποιεῖν supstantivirani A+I, § 373; § 207; ποιέω činiti, proizvoditi, iznalaziti; inf. prez. akt.

τούτου § 213.2

παραβολή § 90; dodaj: ἐστιν; ovdje „usporedba“, „ilustracija“, „parabola“

λόγοι § 82; dodaj: ἐστιν; ovdje znači „basne“

οἷον § 219; adv. „kao“, „na primjer“

οἱ Αἰσώπειοι καὶ Λιβυκοί § 103; tj. λόγοι; „Ezopove i libijske“

ἔστιν δὲ τὸ μὲν πράγματα λέγειν
 τοιόνδε τι,
 ὥσπερ εἴ τις λέγοι
 ὅτι δεῖ πρὸς βασιλέα παρασκευάζεσθαι
 καὶ μὴ ἔαν Αἴγυπτον χειρώσασθαι·
 καὶ γὰρ πρότερον
 Δαρεῖος οὐ πρότερον διέβη
 πρὶν Αἴγυπτον ἔλαβεν,
 λαβὼν δὲ διέβη,
 καὶ πάλιν
 Ξέρξης οὐ πρότερον ἐπεχείρησεν
 πρὶν ἔλαβεν,
 λαβὼν δὲ διέβη,
 ὥστε καὶ οὗτος
 ἐὰν λάβῃ,
 διαβήσεται,
 διὸ οὐκ ἐπιτρεπτέον.

ἔστιν εἰμί: biti; 3. l. sg. ind. prez.; § 315, bilj. 2, 3
 δὲ čestica δὲ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515
 τὸ... λέγειν supstantiviranje članom, § 373; λέγω govoriti, navoditi; inf.
 prez. akt.
 πράγματα tj. προγεγενημένα
 τοιόνδε τι § 213.4; § 217
 ὥσπερ uzvične partikule, § 519.2
 εἴ τις λέγοι εἰ s optativom, § 476.2; εἴ τις; enklitika iza proklitike, § 40.e7;
 § 217; λέγω govoriti, navoditi; 3. l. sg. opt. prez. akt.
 ὅτι izrične rečenice, § 467
 δεῖ... παρασκευάζεσθαι bezlično δεῖ: treba; 3. l. sg. ind. prez. akt.; in-
 finitivu uz bezlične izraze, § 492; παρασκευάζω: spremati; inf. prez.
 medpas.
 πρὸς βασιλέα πρὸς + ak., § 435.C; § 175
 μὴ ἔαν μὴ ἔαν poveži s δεῖ; negacija μὴ, § 509; ἐάω: dopuštati; inf. prez.
 akt.
 Αἴγυπτον § 82
 χειρώσασθαι χειρόομαι u svoje ruke dobiti, pokoriti; inf. aor. med.; za pot-

punu konstrukciju A+I uz $\acute{\epsilon}\alpha\upsilon\tau\omicron\nu$ dodaj $\alpha\upsilon\tau\omicron\nu$ (tj. βασιλέα)
καὶ γὰρ usporedni uzročni veznik, § 517
πρότερον § 203; prilog
Δαρεῖος § 82
διέβη διαβαίνω prijeći; 3. l. sg. ind. aor.; dodaj „u Grčku“
πρὶν... ἔλαβεν vrem. rečenica s veznikom πρὶν uz negativnu glavnu rečenicu,
 § 488 bilj. 1
ἔλαβεν λαμβάνω uzeti, osvojiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
λαβὼν λαμβάνω uzeti, osvojiti; nom. sg. m. r. ptc. aor. akt.
δὲ čestica δὲ povezuje surečenicu s prethodnom (Δαρεῖος οὐ πρότερον...) kao
 suprotni veznik, „a“; § 515
Ξέρξης § 100
ἐπεχείρησεν ἐπιχειρέω napasti; 3. l. sg. ind. aor. akt.; dodaj „nas“ ili
 „Grčku“
πρὶν ἔλαβεν dodaj Αἴγυπτον
ὥστε posljedični veznik „tako da“
οὗτος § 213.2
ἐὰν λάβῃ, διαβήσεται eventualne futurske pogodbene rečenice, § 476
ἐὰν isto što i εἰ ἂν
λάβῃ λαμβάνω uzeti, osvojiti; 3. l. sg. konj. aor. akt.
διαβήσεται διαβαίνω prijeći; 3. l. sg. ind. fut. med.
διὸ διὸ isto što i δι' ὅ; kao veznik znači što i διὰ τοῦτο „zato“
ἐπιτρέπτειν ἐπιτρέπω dopuštati; nom sg. sr. r. gl. pridjeva; v. § 300;
 dodaj ἐστὶ

 παραβολὴ δὲ τὰ Σωκρατικά,
 οἷον εἴ τις λέγοι
     ὅτι οὐ δεῖ κληρωτοὺς ἄρχειν·
 ὅμοιον γὰρ ὥσπερ
     ἂν εἴ τις τοὺς ἀθλητὰς κληροίῃ
     μὴ οἱ δύνανται ἀγωνίζεσθαι
     ἀλλ' οἱ ἂν λάχωσιν,
 ἢ τῶν πλωτήρων
     ὄντινα δεῖ κυβερνᾶν κληρώσειεν,
     ὥς δέον τὸν λαχόντα
     ἀλλὰ μὴ τὸν ἐπιστάμενον.

παραβολὴ δὲ τὰ Σωκρατικά τὰ Σωκρατικά Sokratove izreke, misli (su pri-

mjer za) παραβολή, usporedbu
 δέ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515
 κληρωτοὺς § 103
 ἄρχειν ἄρχω vladati; inf. prez. akt.
 ὅμοιον § 103; dodaj ἐστί
 ὥσπερ ἂν εἶ protaza jednoga oblika + apodoza drugoga oblika, § 479
 τις § 217
 τοὺς ἀθλητάς § 100
 κληροίη κληρώō ždrijebom birati; 3. l. sg. opt. prez. akt.
 οἷ § 215
 δύνανται δύναμαι moći; 3. l. pl. ind. prez. med.
 ἀγωνίζεσθαι ἀγωνίζομαι natjecati se; inf. prez. med.
 ἀλλ’ § 68
 λάχωσιν λαγχάνω ždrijebom odabran biti; 3. l. pl. konj. aor. akt.
 τῶν πλωτήρων § 146; partitivni genitiv, § 395
 ὄντινα § 217; 218
 κυβερνᾶν κυβερνάω kormilar biti; inf. prez. akt.
 κληρώσειεν κληρώō ždrijebom birati; 3. l. sg. opt. aor. akt.
 ὥς δέον „kao da bi trebao“
 τὸν λαχόντα λαγχάνω ždrijebom odabran biti; ak. sg. m. r. ptc. aor. akt.
 τὸν ἐπιστάμενον ἐπίσταμαι znati; ak. sg. m. r. ptc. prez. med.; uz oba
 participa podrazumijeva se κυβερνᾶν

λόγος δέ,
 οἷος ὁ Στησιχόρου περὶ Φαλάριδος
 καὶ ⟨ὁ⟩ Αἰσώπου ὑπὲρ τοῦ δημαγωγοῦ.

λόγος § 82; ovdje „basna“
 δέ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515
 οἷος § 103; tj. ἐστί
 ὁ Στησιχόρου tj. λόγος; § 82
 περὶ Φαλάριδος περὶ + gen., § 433.A; § 123
 ⟨ὁ⟩ Αἰσώπου tj. λόγος; § 82; prelomljene zagrade označavaju priređivačev
 dodatak – nešto čega u rukopisnoj predaji teksta nema, a trebalo je
 ondje stajati
 ὑπὲρ τοῦ δημαγωγοῦ ὑπὲρ + gen., § 431.A; § 82

Poglavlje 43

Tukidid, Povijest, 1, 2

O tekstu

U ovom odlomku Tukididove *Povijesti* problematizira se početak naseljavanja Grčke. Trebalo je dugo vremena dok naseobine Grka nisu postale trajne.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 1.2

Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι τὰ πρότερα καὶ ῥαδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες βιαζόμενοι ὑπὸ τινων αἰεὶ πλειόνων. τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης, οὐδ' ἐπιμειγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοί τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες οὐδὲ γῆν φυτεύοντες, ἄδηλον ὃν ὁπότε τις ἐπελθὼν καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων ἄλλος ἀφαιρήσεται, τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἂν ἡγούμενοι ἐπικρατεῖν, οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο, καὶ δι' αὐτὸ οὔτε μεγέθει πόλεων ἰσχυρον οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη αἰεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν, ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη καὶ Βοιωτία Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας, τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα.

Analiza i komentar

Φαίνεται γὰρ
 ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη
 οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη,
 ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι
 τὰ πρότερα
 καὶ ῥαδίως
 ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες
 βιαζόμενοι
 ὑπὸ τινων αἰεὶ πλειόνων.

Φαίνεται φαίνομαι: činiti se; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; o ovom predikatu ovise tri participa: οἰκουμένη, οὔσαι i ἀπολείποντες

γὰρ čestica, najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje, „naime“, „jer“; § 517

καλουμένη καλέω: zvati; zvati se; nom. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; § 90
ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη § 80, 123, 103; subjektni skup s prilogom vremena u atributnom položaju, § 375.5, „zemlja koja se sada zove Grčka“

οἰκουμένη sc. ἦν οἰκέω: nastaniti; nom. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; § 103, predikatni particip kao dopuna glavnog glagola, § 500-501; εἰμί: biti; 3. l. sg. impf. akt.

ἀλλὰ suprotni veznik, „nego“

μεταναστάσεις § 165

τε sastavni veznik, „i“; stoji uvijek iza riječi koju povezuje pa se u prijevodu uvrštava ispred nje

οὔσαι εἰμί: biti; nom. pl. ž. r. ptc. prez. akt.; § 97.β

τὰ πρότερα § 203; „u prijašnja vremena“

ἕκαστοι § 103

τὴν § 80, 90

ἑαυτῶν § 208

ἀπολείποντες ἀπολείπω: napustiti, ostaviti; nom. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α

τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες § 80, 90, 208; atributni položaj zamjenice ἑαυτῶν, § 375.2

βιαζόμενοι βιάζομαι: prisiljen biti, natjeran biti; nom. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103

ὕπο πινων αἰεὶ πλειόνων § 217, 202.5, prijedložni izraz, ὕπο + gen: „od“;
§ 418, 437; atributivni položaj priloga αἰεὶ, § 375.5

τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης,
οὐδ' ἐπιμειγνύντες ἄδεῶς ἀλλήλοις
οὔτε κατὰ γῆν
οὔτε διὰ θαλάσσης,
νεμόμενοί τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι
ὅσον ἀποζῆν
καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες
οὐδὲ γῆν φυτεύοντες,
ἄδηλον ὃν
ὁπότε τις ἐπελθὼν καὶ
ἄτειχίστων ἅμα ὄντων
ἄλλος ἀφαιρήσεται,
τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς
πανταχοῦ ἂν ἡγούμενοι
ἐπικρατεῖν,
οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο,
καὶ δι' αὐτὸ
οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον
οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ.

γὰρ čestica, najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje, „na-
ime“, „jer“; § 517

τῆς ἐμπορίας οὐκ οὔσης GA: u prijevodu imenica u genitivu postaje subjekt
zavisne adverbne rečenice, a particip u genitivu njezin predikat; ne za-
boravite: rečenica je niječna!

οὐδ' (οὐδέ)... οὔτε... οὔτε § 68; sastavni veznik, „i niti... niti... niti“

ἐπιμειγνύντες ἐπιμείγνομι: miješati se s kim; nom. pl. m. r. ptc. prez.
akt.; § 139.β

ἀλλήλοις § 212.2

κατὰ γῆν § 90.a, prijedložni izraz, κατὰ + ak: „po“; § 418, 429.B

διὰ θαλάσσης § 90.a, prijedložni izraz, διὰ + gen: „preko“, § 418, 428.A

τε sastavni veznik, „i“; stoji uvijek iza riječi koju povezuje pa se u prijevodu
uvrštava ispred nje

- νεμόμενοι νέμω: dijeliti, posjedovati, uživati, nastavati“; nom. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103
- αὐτῶν § 209.1
- τὰ αὐτῶν “ono od samih sebe”; § 373
- ἕκαστοι § 103
- ὅσον § 103; ὅσον + inf: „dovoljno za“ + imenica izvedena iz značenja glagola u infinitivu
- ἀποζῆν ἀποζάω: imati dovoljno za život, biti dostatno za život; inf. prez. akt.
- καὶ sastavni veznik, „i“
- οὐκ ἔχοντες ἔχω: imati; nom.pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
- περιουσίαν χρημάτων § 90.a, 123
- οὐδὲ φυτεύοντες φυτεύω: zasaditi; nom. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
- γῆν § 90.a
- ἄδηλον δὲ ἄδηλόν ἐστί: nejasno je; apsolutni akuzativ u bezličnoj konstrukciji, naoko bez veze s ostatkom rečenice, „budući nejasno“
- ὁπότε vremenski veznik, „kada“; § 221, 487
- τις § 217
- ἐπελθὼν ἐπέρχομαι: pristupiti; nom. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.α
- καὶ sastavni veznik, „i“
- ὄντων εἰμί: biti; gen. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
- ἀτειχίστων ὄντων GA: u prijevodu imenica u genitivu postaje subjekt zavisne adverbne rečenice, a particip u genitivu njezin predikat; § 103,
- ἄλλος § 212.a
- ἄφαιρήσεται sc. γῆν ἀφαιρέω: ovdje: uzeti za sebe; 3. l. sg. ind. fut. med.
- καθ’ (κατά) ἡμέραν § 68, 74, 90
- τε sastavni veznik, „i“; stoji uvijek iza riječi koju povezuje pa se u prijevodu uvrštava ispred nje
- ἀναγκαίου τὸ ἀναγκαῖον, τὰ ἀναγκαῖα životne potreštine
- τῆς τροφῆς § 80, 90.a
- τῆς καθ’ ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς prijedložni izraz u atributnom položaju, § 375.4
- ἡγούμενοι ἡγέομαι: misliti; nom. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103
- ἂν ἐπικρατεῖν ἐπικρατέω: osvojiti, dobiti; ἂν uz infinitiv označava potencijalnost radnje (u indirektnom govoru zamjenjuje ono što je u direktnom govoru optativ + ἂν)
- ἀπανίσταντο ἀπανίστημι; 3. l. pl. impf. medpas.; glavni glagol o kojem ovisi pet participa u nom. pl., međusobno povezani različitim koordiniranim veznicima (potvrđnim i niječnim): οὐδ’ ἐπιμειγνύντες, νεμόμενοι τε, καὶ... οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ... φυτεύοντες, τῆς τε... ἡγούμενοι
- δι’ (διὰ) αὐτὸ § 68, 207; prijedložni izraz, διὰ + ak: „zbog“

μεγέθει § 153

πόλεων § 165

ἰσχυον ἰσχύω: biti snažan, moćan; 3. l. pl. impf. akt.

τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ § 80, 90, 212

μάλιστα δὲ

τῆς γῆς ἡ ἀρίστη

αἰεὶ τὰς μεταβολὰς

τῶν οἰκητόρων

εἶχεν,

ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη

καὶ Βοιωτία

Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ

πλὴν Ἀρκαδίας,

τῆς τε ἄλλης

ὅσα ἦν κράτιστα.

δὲ čestica koja povezuje rečenicu s prethodnom, „a“

ἡ ἀρίστη § 80, 90, 202, 103

τῆς γῆς § 80, 90.a

τὰς μεταβολὰς § 80, 90.a

τῶν οἰκητόρων § 80, 82, 146

εἶχεν ἔχω: imati; 3. l. sg. impf. akt.

τε sastavni veznik, „i“; stoji uvijek iza riječi koju povezuje pa se u prijevodu uvrštava ispred nje

ἥ § 215

Θεσσαλία § 90.a

καλουμένη καλέω: zvati; nom. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.

Βοιωτία § 90.a

Πελοποννήσου § 82, 83

τὰ πολλὰ § 80, 82, 196

Ἀρκαδίας § 90.a

τῆς ἄλλης § 80, 90, 212

ὅσα § 103, 219

ἦν κράτιστα imenski predikat

ἦν εἰμί: biti; 3. l. sg. impf. akt.; § 361

κράτιστα § 103, 202

Poglavlje 44

Herodot, Povijest 1, 41

O autoru

Grčki povjesničar Herodot (Ἡρόδοτος) iz Halikarnasa u Kariji (nakon 490. pr. Kr. – Atena, nakon 430. pr. Kr.), proputovao je velik dio Grcima poznatog svijeta, bio je prijatelj Perikla i Sofokla, sudjelovao u osnivanju atenske kolonije Turijs, u Tarantskom zaljevu u Velikoj Grčkoj (444. pr. Kr); doživio je početak Peloponeskog rata.

U prvome sačuvanom proznom djelu grčke književnosti, opsežnoj *Povijesti* (Ἱστορίαι) o sukobu Grka i Perzijanaca do 479, Herodot je opisao uspon Perzijskog Carstva, pobunu u Joniji i dvije perzijske provale u Grčku, uz mnogo geografskih, etnografskih i mitoloških ekskursa; *Povijest* je, u biti, niz zanimljivih i poučnih priča, često o slavnim i legendarnim likovima. Djelo, sastavljeno jonskim dijalektom, bilo je namijenjeno javnom izvođenju, kao svojevrsna prozna rapsodija; nije jasno je li sam autor oblikovao cjelovito izdanje.

Povijest je do nas stigla podijeljena u devet knjiga, od kojih svaka nosi ime po jednoj Muzi; podjelu su proveli aleksandrijski filolozi u III. st. pr. Kr.

O tekstu

U prvoj knjizi *Povijesti*, *Klio*, Herodot pripovijeda o propasti kraljevstva li-dijskog kralja Kreza (Κροῖσος; vladao 563.–546. pr. Kr), fantastično bogatog Gigova nasljednika. Perzijski vladar Kir II. Veliki (staroperzijski Kūruš, grčki Κῦρος, između 590. i 580. – 529. pr. Kr) osvojio je Krezovu prijestolnicu Sard i zarobio samog kralja (koji je postao Kirov savjetnik). Prva knjiga *Povijesti* završit će prikazom Kirove smrti. U ovdje donesenom odlomku Kir se priprema osvojiti grčke gradove u Maloj Aziji, u kojima žive Jonjani i Eoljani; ti su gradovi dotad priznavali Krezovu vlast.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Hdt. Historiae 1.141

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὥς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδεις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοι. Ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προΐσχοντο ἔλεξε σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσῃ αὐλέειν, δοκέοντά σφας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν. Ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξεύρυσαι, ἰδόντα δὲ παλλομένους εἶπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς· “Πάυεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ’ ἐμέο αὐλέοντος ἡθέλετε ἐκβαίνειν [ὀρχεόμενοι].”

Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι’ ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπείθοντο, τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων ἦσαν ἔτοιμοι πείθεσθαι Κύρῳ.

Ὁ μὲν δὴ ὀργῇ ἐχόμενος ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὥς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιεβάλοντο ἕκαστοι καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὄρκιον Κῦρος ἐποιήσατο ἐπ’ οἷσι περ ὁ Λυδός· τοῖσι δὲ λοιποῖσι [Ἴωσι] ἔδοξε κοινῶς λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην δεησομένους Ἴωσι τιμωρεῖν.

Analiza i komentar

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες,
 ὥς
 οἱ Λυδοὶ
 τάχιστα
 κατεστράφατο
 ὑπὸ Περσέων,
 ἔπεμπον ἀγγέλους

ἐς Σάρδεις
παρὰ Κῦρον,
ἐθέλοντες
ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι
τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοι.

Ἵωνες § 131

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s (izostavljenom) prethodnom, "a"

Αἰολέες § 175 (nestegnuti oblik)

ὥς veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu; § 487

οἱ Λυδοὶ § 82

τάχιστα § 204, § 204.3

κατεστράφατο καταστρέφω: pokoriti; 3. l. sg. ind. perf. pas.

ὑπὸ Περσέων § 437; § 100 (nestegnuti oblik)

ἐπεμπον πέμπω: poslati; 3. l. pl. impf. akt.

ἀγγέλους § 82

ἐς Σάρδεις § 419; § 165

παρὰ Κῦρον § 434; § 82

ἐθέλοντες ἐθέλω: željeti; n. pl. m. ptc. prez. akt.

ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι... τοῖσι § 436; § 89.3; § 207; § 413.3

εἶναι εἰμί ἐπί τινι: biti u nekom odnosu; inf. prez. (akt.)

τοῖσι § 89.3; član je upotrijebljen kao odnosna zamjenica

Κροίσῳ § 82

ἦσαν εἰμί: biti; 3. l. pl. impf. (akt.)

κατήκοι § 106

Ὅ δὲ

ἀκούσας αὐτῶν

τὰ προΐσχοντο

ἔλεξε σφι λόγον,

ἄνδρα

φᾶς

αὐλητὴν

ιδόντα ἰχθυῶς ἐν τῇ θαλάσσῃ

αὐλέειν,

δοκέοντά

σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν.

Ὅ δὲ § 370.2

ἀκούσας ἀκούω: slušati; n. sg. m. ptc. aor. akt.

αὐτῶν § 207

τὰ član je upotrijebljen kao odnosna zamjenica

προΐσχοντο προΐσχω: med. tražiti, nuditi; 3. l. pl. impf. med.

ἔλεξέ σφι § 40

ἔλεξέ λέγω: govoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

σφι § 206.5

λόγον § 82

ἄνδρα § 149

φᾶς φημί: govoriti; n. sg. m. ptc. prez. akt.

αὐλητήν § 100

ιδόντα ὀράω: gledati; a. sg. m. ptc. aor. akt.

ἰχθυῖς § 173

ἐν τῇ θαλάσῃ § 426; § 97

αὐλέειν αὐλέω: svirati frulu (αὐλός); inf. prez. akt. (nestegnuti oblik)

δοκέοντά σφεας § 40

δοκέοντά δοκέω: smatrati, očekivati; a. sg. m. ptc. prez. akt. (nestegnuti oblik)

σφεας § 206.5

ἐξελεύσεσθαι ἐξέρχομαι: izaći; inf. fut. (med.)

ἐς γῆν § 419; § 108

Ὡς δὲ

ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος,

λαβεῖν

ἀμφίβληστρον

καὶ περιβαλεῖν τε

πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων

καὶ ἐξειρύσαι,

ιδόντα δὲ

παλλομένους

εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν

πρὸς τοὺς ἰχθυῖς

“Πάυσθέ μοι ὀρχεόμενοι,

ἐπεὶ
οὐδ'
ἐμέο αὐλέοντος
ἤθελετε
ἐκβαίνειν [ὀρχεόμενοι].”

Ὡς δὲ veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu; § 487; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom, ”a”

φευσθῆναι φεύδω: varati; inf. aor. pas.

τῆς ἐλπίδος § 123

λαβεῖν λαμβάνω: uzeti; inf. aor. akt.

ἀμφίβληστρον § 82

περιβαλεῖν τε § 40

περιβαλεῖν περιβάλλω: okružiti; inf. aor. akt.

περιβαλεῖν τε... καὶ ἐξειρῦσαι koordinacija sastavnim česticama τε... καὶ...: ”... i...”

πληθὺς § 153

πολλὸν § 196

τῶν ἰχθύων § 173

ἐξειρῦσαι ἐξέρω, jonski ἐξειρύω: izvući; inf. aor. akt.

ἰδόντα ὀράω: gledati; a. sg. m. ptc. aor. akt.

λαβεῖν... ἰδόντα δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom, ”a”

παλλομένους πάλλω: med. koprcati se; a. pl. m. ptc. prez. medpas.

εἰπεῖν λέγω: govoriti; inf. aor. akt.

ἄρα čestica ističe zanimljivost onoga što slijedi

αὐτὸν § 207

πρὸς τοὺς ἰχθῦς § 435; § 173

Πάυσθι μοι § 40

Πάυσθι... ὀρχεόμενοι παύω: med. s participom prestati (nešto raditi); 2.

l. pl. imp. prez. medpas.; ὀρχέομαι: plesati; n. pl. m. ptc. prez. (med.)

μοι § 205

ἐπεὶ veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu; § 487

οὐδ' ἐμέο § 68

ἐμέο § 206.b

αὐλέοντος αὐλέω: svirati frulu; g. sg. m. ptc. prez. akt. (nestegnuti oblik)

ἤθελετε ἐθέλω: željeti; 2. l. pl. impf. akt.

ἐκβαίνειν ἐκβαίνω: izaći; inf. prez. akt.

ὀρχεόμενοι ὀρχέομαι: plesati; n. pl. m. ptc. prez. (med.); u kritičkim

izdanjima, uglate zagrade označavaju riječi koje priređivači smatraju viškom (sačuvane u rukopisnoj predaji, ali ne bi trebale biti u tekstu)

Κῦρος μὲν
τοῦτον τὸν λόγον
τοῖσι Ἰωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι
τῶνδε εἵνεκα
ἔλεξε,
ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες
πρότερον
αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος
δι' ἀγγέλων
ἀπίσταςθαί σφεας
ἀπὸ Κροίσου
οὐκ ἐπείθοντο,
τότε δὲ
κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων
ἦσαν ἔτοιμοι
πείθεσθαι Κύρῳ.

Κῦρος μὲν... Ὁ μὲν δὴ... Ἴωνες δὲ... § 82; drugo μὲν je resumptivno, podsjeća da se radi o Kiru (i izriče novu informaciju o njemu); δὴ najavljuje nastavak, koordiniran česticom δὲ

τοῦτον § 213.2

τὸν λόγον § 82

τοῖσι Ἰωσι § 89.3; § 131

τοῖσι Αἰολεῦσι § 89.3; § 175

τῶνδε εἵνεκα § 417; § 213.1

ἔλεξε λέγω: govoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὅτι δὴ veznik uvodi zavisnu uzročnu rečenicu, a δὴ naglašava subjektivnost razloga: "jer, po njemu..."

οἱ Ἴωνες § 131

πρότερον... τότε δὲ... koordinacija surečenica česticom δὲ: "... a..."

αὐτοῦ § 207

Κύρου § 82

δεηθέντος δέω: moliti; g. sg. m. ptc. aor. pas.

δι' ἀγγέλων § 68; § 428; § 82

ἀπίστασθαί σφεας § 40

ἀπίστασθαί ἀφίστημι (ἀπίστημι): med. ἀπό τινος pobuniti se protiv nekoga; inf. prez. med.

σφεας § 206.5

ἀπὸ Κροίσου § 423; § 82

ἐπείθοντο πείθω: med. poslušati, pristati; 3. l. pl. impf. medpas.

κατεργασμένων κατεργάζομαι: dovršiti, obaviti, nadvladati; g. pl. n. ptc. perf. medpas.

τῶν πρηγμάτων § 123; πράγμα, jonski πρῆγμα

ῆσαν εἰμί: biti; 3. l. pl. impf. (akt.)

ἔτοιμοι § 103

πείθεσθαι πείθω: med. poslušati, pristati; inf. prez. medpas.

Κύρῳ § 82

Ὁ μὲν δὴ

ὀργῇ ἐχόμενος

ἔλεγέ σφι

τάδε.

Ὁ μὲν δὴ... Ἴωνες δὲ... koordinacija rečenica česticama μὲν... δὲ; δὴ najavljuje zaključni dio prethodnog iskaza; § 370.2

ὀργῇ § 90

ἐχόμενος ἔχω: pas. τινί biti svladan ili zahvaćen nekim osjećajem; n. sg. m. ptc. prez. medpas.

ἔλεγέ σφι § 40

ἔλεγέ λέγω: govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

σφι § 206.5

τάδε § 213.1

Ἴωνες δὲ

ὥς ἤκουσαν

τούτων ἀνενειχθέντων

ἐς τὰς πόλεις,

τείχεά τε περιέβαλοντο

ἕκαστοι

καὶ συνελέγοντο

ἐς Πανιώνιον
 οἱ ἄλλοι
 πλὴν Μιλησίων·
 πρὸς μούνους γὰρ τούτους
 ὄρκιον
 Κῦρος
 ἐποιήσατο
 ἐπ' οἷσί περ ὁ Λυδός·
 τοῖσι δὲ λοιποῖσι [Ἰωσι]
 ἔδοξε
 κοινῷ λόγῳ
 πέμπειν ἀγγέλους
 ἐς Σπάρτην
 δεησομένους
 Ἰωσι τιμωρέειν.

Ἰωνες § 131

ὥς veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu; § 487

ἤκουσαν ἀκούω τινός: slušati o nečemu; 3. l. pl. ind. aor. akt.

τούτων § 213.2

ἀνενειχθέντων ἀναφέρω: prenijeti, izvijestiti; g. pl. n. ptc. aor. pas.

ἐς τὰς πόλεις § 419; § 165

τείχεά τε § 40

τείχεά § 153 (nestegnuti oblik)

τε... καὶ... koordinacija sastavnim česticama: "... i..."

περιεβάλοντο περιβάλλω: med. τινὰ okružiti se nečim, ograditi se nečim;
3. l. pl. ind. aor. med.

ἕκαστοι § 103

συνελέγοντο συλλέγω: med. okupiti se; 3. l. pl. impf. medpas.

ἐς Πανιώνιον § 419; § 82

οἱ ἄλλοι § 212; § 371.1.b4

πλὴν Μιλησίων § 417; § 103

πρὸς μούνους... τούτους... τοῖσι δὲ λοιποῖσι § 435; § 103; μόνος, jonski
μόνος; § 213.2; § 89.3; koordinacija surečenica česticom δὲ: "a..."

γὰρ čestica upozorava da se navodi razlog: "... naime..."

ὄρκιον... ἐποιήσατο § 82; ὄρκιον ποιέω: med. sklopiti ugovor; 3. l. sg. ind.
aor. med.

Κῦρος § 82

ἐπ' οἷσί περ § 68; § 40

ἐπ' οἷσί § 436; § 89.3; § 215

ὁ Λυδός § 82; tj. lidijski kralj, Krez

τοῖσι... λοιποῖσι [Ἰῶσι ... ἔδοξε] § 373; § 103; § 89.3; § 131; u kritičkim izdanjima, ugate zagrade označavaju riječi koje priređivači smatraju viškom (sačuvane u rukopisnoj predaji, ali ne bi trebale biti u tekstu); δοκεῖ τινι (δοκέω): netko je odlučio; 3. l. sg. ind. aor. akt.

κοινῷ λόγῳ § 103; § 82

πέμπειν πέμπω: poslati; inf. prez. akt.

ἀγγέλους § 82

ἐς Σπάρτην § 419; § 90

δεησομένους δέω: med. moliti; a. pl. m. ptc. fut. medpas.

Ἰῶσι § 131

τιμωρεῖν τιμωρέω τινί: pomoći nekome; inf. prez. akt. (nestegnuti oblik)

Poglavlje 45

Ezop, Basne 9

O tekstu

U ovoj Ezopovoj basni susrećemo lisicu u nevolji i jarca. Valjano promislivši o poteškoći koja ju je zadesila, lisica se spašava, dok jarac zbog nepromišljenosti u nevolju upada. Više je pouka basne: prije nego što odlučimo započeti nešto, razmislimo dobro o tome kako ćemo to završiti i hoćemo li u tome biti uspješni. Nadalje, ako nismo razboriti i ne pazimo te poslušamo li savjet loše osobe, lako se može dogoditi da završimo u velikoj nevolji. Mudar čovjek u postupcima ne sluša osjetila, već se oslanja na svoj razum, promišljajući kako da najbolje postupi.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Aesop. Fabulae 9

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΣ

Ἀλώπηξ πεσοῦσα εἰς φρέαρ ἐπάναγκες ἔμενε πρὸς τὴν ἀνάβασιν ἀμηχανοῦσα. τράγος δὲ δίψῃ συνεχόμενος ὥς ἐγένετο κατὰ τὸ αὐτὸ φρέαρ, θεασάμενος αὐτὴν ἐπυνθάνετο, εἰ καλὸν εἶη τὸ ὕδωρ. ἡ δὲ τὴν συντυχίαν ἀσμενισαμένη πολὺν ἔπαινον τοῦ ὕδατος κατέτεινε λέγουσα ὥς χρηστὸν εἶη καὶ δὴ καὶ αὐτὸν καταβῆναι παρήνει. τοῦ δὲ ἀμελετήτως καταλλομένου διὰ τὸ μόνην ὁρᾶν τότε τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἅμα τῷ τὴν δίψαν σβέσαι ἀναδύναι μετὰ τῆς ἀλώπεκος σκοποῦντος χρήσιμόν τι ἡ ἀλώπηξ ἔφη ἐπινενοχέναι εἰς τὴν ἀμφοτέρων σωτηρίαν.

“ἐὰν γὰρ θελήσης τοὺς ἐμπροσθίους πόδας τῷ τοίχῳ προσερείσας ἐγκλίνειν καὶ τὰ κέρατα, ἀναδραμοῦσα αὐτὴ διὰ τοῦ σοῦ νώτου καὶ σὲ ἀνασπάσω.” τοῦ δὲ καὶ πρὸς τὴν δευτέραν παραίνεσιν ἐτοίμως ὑπηρετήσαντος ἡ ἀλώπηξ ἀναλλομένη διὰ τῶν σκελῶν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν νῶτον ἀνέβη καὶ ἀπ’ ἐκείνου ἐπὶ τὰ κέρατα διερρισαμένη ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ φρέατος ἠύρέθη καὶ ἀνελθοῦσα ἀπηλλάττετο.

τοῦ δὲ τράγου μεμφομένου αὐτὴν ὡς τὰς ὁμολογίας παραβαίνουσαν ἡ ἀλώπηξ ἐπιστραφεῖσα εἶπεν· “ὦ οὗτος, ἀλλ’ εἰ τοσαύτας φρένας εἶχες, ὅσας ἐν τῷ πώγωνι τρίχας, οὐ πρότερον ἂν καταβεβήκεις πρὶν ἢ τὴν ἄνοδον ἐσκέψω.”

Analiza i komentar

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΣ

ΑΛΩΠΗΞ § 115

ΤΡΑΓΟΣ § 82

Ἀλώπηξ

πεσοῦσα εἰς φρέαρ
ἐπάναγκες ἔμενε
πρὸς τὴν ἀνάβασιν
ἀμηχανοῦσα.

Ἀλώπηξ § 115

πεσοῦσα πίπτω: pasti; nom. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; § 97.β

εἰς φρέαρ § 123; prijedložni izraz, εἰς + ak, § 418, 419

ἔμενε μένω: ostati, čekati; 3. l. sg. impf. akt.

πρὸς τὴν ἀνάβασιν § 165; prijedložni izraz, πρὸς + ak: „za + ak“ § 418, 435.4

ἀμηχανοῦσα ἀμηχανέω: ne znati što učiniti; nom. sg. ž. r. ptc. prez. akt. § 97.β

τράγος δὲ
     δίφῃ συνεχόμενος
         ὥς ἐγένετο κατὰ τὸ αὐτὸ φρέαρ,
 θεασάμενος αὐτὴν
 ἐπυνθάνετο,
     εἰ καλὸν εἶη τὸ ὕδωρ.

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515

τράγος § 82

δίφῃ § 97.β

συνεχόμενος συνέχω: biti mučen; nom. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103

ἐγένετο γίγνομαι: zadesiti se, biti; 3. l. sg. ind. aor. medpas.

ὥς... ἐγένετο zavisna vremenska rečenica, „kad...”

κατὰ τὸ αὐτὸ φρέαρ § 80, 207, § 123; prijedložni izraz, κατὰ + ak: „kod“, § 418, 429.B

θεασάμενος θεάομαι: ugledati; nom. sg. m. r. ptc. aor. med.; § 103

αὐτὴν § 207

ἐπυνθάνετο πυνθάνομαι: pitati; 3. l. sg. impf. medpas.

εἰ zavisni upitni veznik, „je li“

καλὸν § 103, 200

εἶη εἶμί: biti; 3. l. sg. opt. prez. akt.

καλὸν εἶη imenski predikat

εἰ... καλὸν εἶη zavisna upitna rečenica, „je li“, § 469

τὸ ὕδωρ § 128

ἡ δὲ

    τὴν συντυχίαν ἀσμενισαμένη

πολὺν ἔπαινον τοῦ ὕδατος

κατέτεινε

λέγουσα

    ὥς χρηστὸν εἶη

καὶ δὴ καὶ

αὐτὸν καταβῆναι παρήνει.

ἡ δὲ § 80, 90, 370, 370.2

τὴν συντυχίαν § 80, 90

ἀσμενισαμένη ἀσμενίζω: rado prihvatiti; nom. sg. ž. r. ptc. aor. med.; § 103

πολὺν ἔπαινον § 196, 82

τοῦ ὕδατος § 128

κατέτεινε κατατείνω ἔπαινον: držati pohvalni govor; 3. l. sg. impf. akt.

λέγουσα λέγω: govoriti; nom. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; § 97.β

χρηστὸν § 103

εἴη εἰμί: biti; 3. l. sg. opt. prez. akt.

ὥς... χρηστὸν εἴη zavisna izrična rečenica u nepravnom govoru, „da je“

χρηστὸν εἴη imenski predikat

καὶ δὴ καὶ kombinacija čestica, prati ideju izrečenu prethodnim rečenicama i izriče njezinu kulminaciju, „i napose“

παρήνει παραινέω: preporučati; 3. l. sg. impf. akt.

αὐτὸν § 207

καταβῆναι καταβαίνω: sići, spustiti se; inf. aor. akt.

αὐτὸν καταβῆναι A+I, prevodi se izričnom rečenicom, akuzativ postaje subjekt, infinitiv predikat

τοῦ δὲ ἀμελετήτως καθάλλομένου

διὰ τὸ μόνην ὁρᾶν τότε τὴν ἐπιθυμίαν

καὶ ἄμα τῷ τὴν δίψαν σβέσαι

ἀναδύναι μετὰ τῆς ἀλώπεκος

σκοποῦντος

χρήσιμόν τι

ἢ ἀλώπηξ ἔφη

ἐπινενοηκέναι

εἰς τὴν ἀμφοτέρων σωτηρίαν.

τοῦ καθάλλομένου καθάλλομαι: skočiti dolje; gen. sg. m. r. ptc. prez.

medpas.; § 103; particip s članom, § 499, 499.2; GA: imenski dio

postaje subjekt, particip postaje predikat adverbne zavisne rečenice

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, „a“; § 515

τὸ ὁρᾶν ὁράω: gledati; inf. prez. akt.; infinitiv s članom § 497

διὰ τὸ ὁρᾶν prijedložni izraz, διὰ + ak: „zbog“; § 418, 428.B

μόνην τὴν ἐπιθυμίαν § 103, 80, 97

ἄμα prilog vremena, „kad, čim, tek što“

τῷ § 80, 82, 370

σβέσαι σβέννυμι: ugasiti, utoliti; inf. aor. akt.; infinitiv s članom § 497

τὴν δίψαν § 80, 97.β

μετὰ τῆς ἀλώπεκος § 80, 90, 115, prijedložni izraz, μετὰ + gen: „s, sa“;
§ 418, 430.A

σκοποῦντος σκοπέω: razmišljati, razmatrati; gen. sg. m. r. ptc. prez.
akt.; § 139.α

τι § 217, 218.1-2;

χρήσιμόν τι § 39, 39.1, 40-42

χρήσιμον § 103

ἀναδύναι ἀναδύνω: izaći; inf. aor. akt., poslije glagola mišljenja, „da izađu“

ἡ ἀλώπηξ § 80, 115

ἔφη φημί: reći; 3. l. sg. impf. akt.

ἐπινενοηκέναι ἐπινεύω: imati na umu, smisliti; inf. perf. akt., poslije glagola govorenja, „da ima ideju“

εἰς τὴν ἀμφοτέρων σωτηρίαν § 80, 103 90, prijedložni izraz, εἰς + ak:
„za“, § 418-419

“ἐὰν γὰρ θελήσης
τοὺς ἐμπροσθίους πόδας
τῷ τοίχῳ
προσερείσας ἐγκλῖναι
καὶ τὰ κέρατα,
ἀναδραμοῦσα αὐτὴ
διὰ τοῦ σοῦ νότου
καὶ σὲ ἀνασπάσω.”

ἐὰν pogodbeni veznik, uvodi zavisnu pogodbenu eventualnu futursku rečenicu, § 474, 476, 476.1 (ἐὰν + konj. – ind. fut.), „ako...“

γὰρ čestica koja iskazuje nešto očito, dokaz ili uzrok prethodne tvrdnje, „naime“

θελήσης θέλω (i ἐθέλω): htjeti; 2. l. sg. konj. aor. akt.

τοὺς ἐμπροσθίους πόδας § 80, 103, 126

τῷ τοίχῳ § 80, 82

προσερείσας προσερείδω τινά τινα: čvrsto se uprijeti čime o što; nom. sg. m.
r. ptc. aor. akt.; § 139.β

ἐγκλῖναι ἐγκλίνω: nasloniti se; inf. aor. akt.

τὰ κέρατα § 159

ἀναδραμοῦσα ἀνατρέχω: popeti se; nom. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; § 97. β

αὐτὴ § 207

διὰ τοῦ σοῦ νότου § 80, 210, 82, prijedložni izraz, διὰ + gen: „preko“; § 418, 428

σὲ § 205, 206

ἀνασπάσω ἀνασπάω: ponući gore; 1. l. sg. ind. fut. akt.

τοῦ δὲ καὶ πρὸς τὴν δευτέραν παραίνεσιν

ἐτοίμως ὑπηρετήσαντος

ἢ ἀλώπηξ ἀναλλομένη

διὰ τῶν σκελῶν αὐτοῦ

ἐπὶ τὸν νῶτον

ἀνέβη

καὶ ἀπ' ἐκείνου

ἐπὶ τὰ κέρατα διερεισαμένη

ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ φρέατος

ἠύρεθῃ

καὶ ἀνελθοῦσα ἀπηλλάττετο.

τοῦ ὑπηρετήσαντος ὑπηρετέω: ugađati, ispuniti želju; gen. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.β; GA

δὲ čestica δὲ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, „a“; § 515

πρὸς τὴν δευτέραν παραίνεσιν § 80, 223, 82, 165, prijedložni izraz: πρὸς + ak: „poslije“; § 418, 435.C

ἢ ἀλώπηξ § 115

ἀναλλομένη ἀνάλλομαι: skočiti; nom. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; § 103

διὰ τῶν σκελῶν § 153, prijedložni izraz, διὰ + gen: „po, preko“; § 418, 428.A

αὐτοῦ § 207

ἀνέβη ἀναβαίνω: popeti se; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀπ' ἐκείνου (ἀπ' = ἀπό) § 68, 213.1, prijedložni izraz, ἀπό + gen: „od“; § 418, 423

ἐπὶ τὰ κέρατα § 159, prijedložni izraz, ἐπὶ + ak: „na“; § 418, 436.C

διερεισαμένη διερείδω: poduprijeti se; nom. sg. ž. r. ptc. aor. med.; § 103

ἐπὶ τὸ στόμα § 123, prijedložni izraz, ἐπὶ + ak: „na“; § 418, 436.C

τοῦ φρέατος § 80, § 123

ἠύρεθῃ εὐρίσκω: naći; 3. l. sg. ind. aor. pas. (pasivno “naći se”)

ἀνελθοῦσα ἀνέρχομαι: popeti se, doći gore; nom. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; § 97.β

ἀπηλλάττετο ἀπαλλάττω (ἀπαλλάσσω): udaljiti se; 3. l. sg. impf. medpas.

τοῦ δὲ τράγου μεμφομένου αὐτὴν
ὥς τὰς ὁμολογίας παραβαίνουσιν
ἡ ἀλώπηξ
ἐπιστραφεῖσα εἶπεν·

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515
τοῦ τράγου § 80, 82

μεμφομένου μέμφομαι: grditi koga; gen. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103

τοῦ τράγου μεμφομένου GA: imenica u genitivu u hrvatskom postaje subjekt, a particip u genitiv predikat zavisne adverbne rečenice

αὐτὴν § 207

τὰς ὁμολογίας § 80, 90

παραβαίνουσιν παραβαίνω τι: iznevjeriti nešto; ak. sg. ž. r. ptc. part. akt. ὥς... παραβαίνουσιν adverbni particip u zavisnoj uzročnoj rečenici, „jer da je“; § 503.2

ἡ ἀλώπηξ § 115

ἐπιστραφεῖσα ἐπιστρέφω: okrenuti se; nom. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; § 97.β
εἶπεν ἀγορεύω: reći; 3. l. sg. ind. aor. akt.; § 327.7

ὦ οὗτος,
ἀλλ’ εἰ τοσαύτας φρένας εἶχες,
ὅσας ἐν τῷ πώγωνι τρίχας,
οὐ πρότερον ἂν καταβεβήκεις
πρὶν ἢ τὴν ἄνοδον ἐσκέψω.”

ὦ οὗτος § 213.2

ἀλλ’ § 68

εἰ pogodbeni veznik, „da“; zavisna pogodbeni irealna rečenica, § 474, 478, 478.2 (εἰ + impf. – ἂν + ind. plpf.)

εἶχες ἔχω: imati; 2. l. sg. impf. akt.

τοσαύτας φρένας § 213.4, 213.2, 131, τοσαύτας... ὅσας, korelacija, § 219

ὅσας § 103, 219, § 443

τρίχας § 115

ἐν τῷ πώγωνι § 131, prijedložni izraz, ἐν + dat: „u, na“, § 418, 426

ἂν καταβεβήκεις καταβαίνω: sići; 2. l. sg. ind. plpf. akt.

οὐ πρότερον... πρὶν ἢ zavisna vremenska rečenica, „ne bi... prije nego...“, § 488.1

τὴν ἄνοδον § 80, 82, 83.1

ἐσκέψω σκέπτομαι: promisliti; 2. l. sg. ind. aor. med.

Poglavlje 46

Heliodor, Etiopske priče 1, 2

O autoru

Heliodor (Ἡλιόδωρος), grčki romanopisac (Emesa, danas Homs u Siriji, III. ili IV. st.), autor je najopsežnijega grčkoga ljubavnoga romana *Etiopske priče o Teagenu i Harikleji* (Αἰθιοπικὰ τὰ περὶ Θεαγένην καὶ Χαρίκλειαν), u deset knjiga.

Djelo otkriva temeljito poznavanje žanrovske tradicije (npr. motivi ot-mice, gusarskih prepada, lažne smrti, napasnih snubitelja), ali i značajnu inovativnost u pripovjednom oblikovanju (izokretanje fabularnoga slijeda događaja pripovijedanjem u *flash-backu*, pripovjedači s ograničenim znanjem, česte promjene tempa).

Priča o djevojci koju je majka, tamnoputa etiopska kraljica, izložila, zato što se rodila bijela, imala je snažan odjek i u bizantskoj književnosti (Teodor Prodrom, Niketa Eugenijan) i na Zapadu (Cervantes, Calderón, Tasso, Racine, Shakespeare), gdje je značajno utjecala na barokni roman. Vjerojatno posljednji odjek bogatog naslijeđa Verdieva je opera *Aida*.

O tekstu

U ranu zoru, blizu ušća Nila u more, egipatski razbojnici nailaze na neobičan prizor: teško natovaren brod vezan je uz obalu, ali bez mornara; svuda uokolo po obali leže mrtvaci i umirući. Netom je završila neobična bitka, u kojoj je oružje bio pribor za gozbu, no nije jasno gdje su pobjednici, kao što nije jasno ni zašto poraženi i njihov brod nisu opljačkani. Na stijeni pored broda, međutim, razbojnici opažaju nešto još neobičnije. Radi se o prekrasnoj djevojci u punoj ratnoj opremi; u njezinu je krilu ranjeni mladić.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Heliod. Aeth. 1.2

Κόρη καθῆστο ἐπὶ πέτρας, ἀμήχανόν τι κάλλος καὶ θεὸς εἶναι ἀναπείθουσα, τοῖς μὲν παροῦσι περιαλγοῦσα φρονήματος δὲ εὐγενοῦς ἔτι πνέουσα. Δάφνη τὴν κεφαλὴν ἔστεπτο καὶ φaréτραν τῶν ὤμων ἐξῆπτο καὶ τῷ λαιῷ βραχίονι τὸ τόξον ὑπεστήρικτο· ἡ λοιπὴ δὲ χεὶρ ἀφροντίστως ἀπηώρητο. Μηρῷ δὲ τῷ δεξιῷ τὸν ἀγκῶνα θατέρως χειρὸς ἐφεδράζουσα καὶ τοῖς δακτύλοις τὴν παρειὰν ἐπιτρέψασα, κάτω νεύουσα καὶ τινα προκείμενον ἔφηβον περισκοποῦσα τὴν κεφαλὴν ἀνείχεν.

Ὁ δὲ τραύμασι μὲν κατήκιστο καὶ μικρὸν ἀναφέρειν ὥσπερ ἐκ βαθέος ὕπνου τοῦ παρ' ὀλίγον θανάτου κατεφαίνετο, ἦνθι δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀνδρείῳ τῷ κάλλει καὶ ἡ παρειὰ καταρρέοντι τῷ αἵματι φοινιττομένη λευκότητι πλέον ἀντέλαμπεν. Ὀφθαλμοὺς δὲ ἐκείνου οἱ μὲν πόνοι κατέσπων, ἡ δὲ ὄψις τῆς κόρης ἐφ' ἑαυτὴν ἀνεῖλκε καὶ τοῦτο ὁρᾷν αὐτοὺς ἠνάγκαζεν, ὅτι ἐκείνην ἐώρων.

Ὡς δὲ πνεῦμα συλλεξάμενος καὶ βύθιον τι ἀσθμῆνας λεπτὸν ὑπεφθέγγετο καὶ “ὦ γλυκεῖα,” ἔφη “σώζῃ μοι ὡς ἀληθῶς, ἡ γέγονας καὶ αὐτὴ τοῦ πολέμου πάρεργον, οὐκ ἀνέχῃ δὲ ἄλλως οὐδὲ μετὰ θάνατον ἀποστατεῖν ἡμῶν, ἀλλὰ φάσμα τὸ σὸν καὶ φυγὴ τὰς ἐμὰς περιέπει τύχας;”, “ἐν σοὶ” ἔφη “τὰ ἐμὰ” ἡ κόρη “σώζεσθαί τε καὶ μὴ· τοῦτο γοῦν ὁρᾷς;” δείξασα ἐπὶ τῶν γονάτων ξίφος, “εἰς δεῦρο ἤργησεν ὑπὸ τῆς σῆς ἀναπνοῆς ἐπεχόμενον.”

Analiza i komentar

Κόρη καθῆστο ἐπὶ πέτρας,
ἀμήχανόν τι κάλλος καὶ θεὸς εἶναι ἀναπείθουσα,
τοῖς μὲν παροῦσι περιαλγοῦσα
φρονήματος δὲ εὐγενοῦς ἔτι πνέουσα.

Κόρη § 90

καθῆστο κάθημαι jon. imperf. 3. l. sg. medpas.

ἐπὶ πέτρας § 418, § 436.C; § 90

ἀμήχανόν § 103, 106

τι § 217

κάλλος § 153

θεός § 82

εἶναι εἰμί, inf. prez. akt.

ἀναπεΐθουσα ἀναπεΐθω, ptcp. prez. akt. nom. sg. ž. r.

τοῖς μὲν... φρονήματος δὲ koordinacija dvaju članaka

τοῖς παροῦσι πάρειμι ptcp. prez. akt. dat. pl. m. r.

περιαλγοῦσα περιαλγέω ptcp. prez. akt. nom. sg. ž. r.

φρονήματος § 123

εὐγενοῦς § 153

πνέουσα πνέω ptcp. prez. akt. nom. sg. ž. r.

Δάφνη τὴν κεφαλὴν ἔστεπτο

καὶ φαρέτραν τῶν ὤμων ἐξῆπτο

καὶ τῷ λαιῷ βραχίονι τὸ τόξον ὑπεστήρικτο·

ἡ λοιπὴ δὲ χεὶρ

ἀφροντίστως ἀπηώρητο.

Δάφνη § 90

τὴν κεφαλὴν § 90

ἔστεπτο στέφω 3. l. sg. plpf. medpas.

φαρέτραν § 90

τῶν ὤμων § 82

ἐξῆπτο ἐξάπτω τινος: objesiti o nešto; 3. l. sg. plpf. medpas.

τῷ λαιῷ βραχίονι § 103, § 131

τὸ τόξον § 82

ὑπεστήρικτο ὑποστηρίζω 3. l. sg. plpf. medpas.

δὲ upozorava da se radi o drugom dijelu para (jer djevojka ima dvije ruke)

ἡ λοιπὴ χεὶρ § 103, § 146, § 150

ἀφροντίστως § 204

ἀπηώρητο ἀπαιωρέομαι 3. l. sg. plpf. medpas.

Μηρῷ δὲ τῷ δεξιῷ

τὸν ἀγκῶνα θατέρας χειρὸς ἐφεδράζουσα

καὶ τοῖς δακτύλοις

τὴν παρειὰν ἐπιτρέψασα,
κάτω νεύουσα
καί τινα προκείμενον ἔφηβον περισκοποῦσα
τὴν κεφαλὴν ἀνεΐχεν.

Μηρῷ τῷ δεξιῷ § 82, § 103

δὲ u funkciji suprotnog veznika, povezuje s prethodnom rečenicom

τὸν ἀγκῶνα § 131

θατέρας § 103

χειρὸς § 146, § 150

ἐφεδράζουσα ἐφεδράζω ptcp. prez. akt. nom. sg. ž. r.

τοῖς δακτύλοις § 82

τὴν παρειὰν § 90

ἐπιτρέψασα ἐπιτρέπω ptcp. aor. akt. nom. sg. ž. r.

νεύουσα νεύω ptcp. prez. akt. nom. sg. ž. r.

καί τινα § 40

τινα § 217

προκείμενον πρόκειμαι ptcp. prez. mp ak. sg. m. r.

ἔφηβον § 82

περισκοποῦσα περισκοπέω ptcp. prez. akt. nom. sg. ž. r.

τὴν κεφαλὴν § 90

ἀνεΐχεν ἀνέχω 3. l. sg. impf. akt.

Ὁ δὲ τραύμασι μὲν κατήκιστο

καὶ μικρὸν ἀναφέρειν

ὥσπερ ἐκ βαθέος ὕπνου

τοῦ παρ' ὀλίγον θανάτου

κατεφαίνετο,

ἦνθι δὲ καὶ ἐν τούτοις

ἀνδρείῳ τῷ κάλλει

καὶ ἡ παρειὰ

καταρρέοντι τῷ αἵματι φοινιττομένη

λευκότητι πλέον ἀντέλαμπεν.

Ὁ § 370.2

τραύμασι § 123

κατήκιστο καταικίζω 3. l. sg. plpf. medpas.

μικρὸν § 204

ἀναφέρειν ἀναφέρω inf. prez. akt.

ἐκ βαθέος ὕπνου § 167, § 82

τοῦ θανάτου § 82

παρ' ὀλίγον § 68, § 103, § 434

κατεφαίνετο καταφαίνω 3. l. sg. impf. medpas.

ἦνθι ἀνθέω 3. l. sg. impf.

δὲ u funkciji suprotnog veznika, povezuje s prethodnom surečenicom

ἐν τούτοις § 426, § 213.2

ἀνδρείῳ τῷ κάλλει § 103, § 153

ἡ παρειὰ § 90

καταρρέοντι καταρρέω ptep. prez. akt. dat. sg. s. r.

τῷ αἵματι § 123

φοινιττομένη φοινίσσω ptep. prez. medpas. nom. sg. ž. r.

λευκότητι § 123

πλέον § 202 § 204

ἀντέλαμπεν ἀντιλάμπω 3. l. sg. impf. akt.

Ὁφθαλμοὺς δὲ ἐκείνου

οἱ μὲν πόνοι κατέσπων,

ἡ δὲ ὄψις τῆς κόρης

ἐφ' ἐαυτὴν ἀνεῖλκε

καὶ τοῦτο ὁρᾶν αὐτοὺς ἠνάγκαζεν,

ὅτι ἐκείνην ἐώρων.

Ὁφθαλμοὺς § 82

δὲ u funkciji suprotnog veznika, povezuje s prethodnom rečenicom

ἐκείνου § 213.3

οἱ πόνοι § 82

κατέσπων κατασπάω 3. l. pl. impf. akt.

ἡ ὄψις § 165

τῆς κόρης § 90

ἐφ' ἐαυτὴν § 68, § 208, § 436

ἀνεῖλκε ἀνέλω 3. l. sg. impf. akt.

τοῦτο § 213.2

ὁρᾶν ὁράω inf. prez. akt.

αὐτοὺς § 207

ἠνάγκαζεν ἀναγκάζω 3. l. sg. impf. akt.

ὅτι § 468 uzročna rečenica

ἐκείνην § 213.3

έώρων ὁράω 3. l. pl. impf. akt., za augment v. § 237

Ὡς δὲ πνεῦμα συλλεξάμενος
καὶ βύθιον τι ἀσθμήνας
λεπτὸν ὑπεφθέγγετο
καὶ “ὦ γλυκεῖα,” ἔφη
    “σώζη μοι ὡς ἀληθῶς,
    ἢ γέγονας καὶ αὐτὴ
        τοῦ πολέμου πάρεργον,
οὐκ ἀνέχῃ δὲ ἄλλως
    οὐδὲ μετὰ θάνατον
    ἀποστατεῖν ἡμῶν,
ἀλλὰ φάσμα τὸ σὸν καὶ ψυχὴ
    τὰς ἐμὰς περιέπει τύχας;”,
“ἐν σοὶ” ἔφη “τὰ ἐμὰ” ἢ κόρη
    “σώξῃσθαί τε καὶ μή·
τοῦτο γοῦν ὀρᾷς;”
    δείξασα ἐπὶ τῶν γονάτων ξίφος,
“εἰς δεῦρο ἤργησεν
    ὑπὸ τῆς σῆς ἀναπνοῆς ἐπεχόμενον.”

Ὡς § 487

δὲ u funkciji suprotnog veznika, povezuje s prethodnom rečenicom

πνεῦμα § 123

συλλεξάμενος συλλέγω ptep. aor. med. nom. sg. m. r.

βύθιον τι § 39, 40

βύθιον § 103

τι § 217

ἀσθμήνας ἀσθμαίνω ptep. aor. akt. nom. sg. m. r.

λεπτὸν § 204 priložno

ὑπεφθέγγετο ὑποφθέγγομαι 3. l. sg. ind. aor. med.

ὦ γλυκεῖα § 170

ἔφη φημί 3. l. sg. impf. akt.

σώζη μοι § 39, § 40

σώζη σώζω 2. l. sg. ind. prez. medpas.

μοι § 205
ἀληθῶς § 204
γέγονας γίγνομαι 2. l. sg. ind. perf. akt.
αὕτη § 207
τοῦ πολέμου § 82
πάρεργον § 82
ἀνέχῃ ἀνέχω 2. l. sg. ind. prez. medpas.
ἄλλως § 204
μετὰ θάνατον § 82
ἀποστατεῖν ἀποστατέω inf. prez. akt.
ἡμῶν § 205
φάσμα τὸ σὸν § 123, § 210
ψυχῇ § 90
τὰς ἐμὰς τύχας § 90, § 210
περιέπει περιέπω 3. l. sg. ind. prez. akt.
ἐν σοὶ § 426, § 205
ἔφη φημί 3. l. sg. impf.
τὰ ἐμὰ § 210, supstantivirano
ἡ κόρη § 90
σώζεσθαι σώζω inf. prez. medpas.
τοῦτο § 213.2
ὁρᾷς ὁράω 2. l. ind. prez. akt.
δείξασα δείκνυμι ptp. aor. akt. nom. sg. ž. r.
ἐπὶ τῶν γονάτων § 128
ξίφος § 153
εἰς δεῦρο § 419
ἤργησεν ἄργέω 3. l. sg. ind. aor. akt.
ὑπὸ τῆς σῆς ἀναπνοῆς § 90, § 210, § 437
ἐπεχόμενον ἐπέχω ptcp. prez. medpas. s. r. sg. ak.

Poglavlje 47

Tukidid, Povijest 2, 65

O tekstu

Na početku Peloponeskog rata, prilikom prve provale Spartanaca u Atiku, pod vodstvom Arhidama, u ljeto 431, Periklo se odlučio za nekonvencionalnu taktiku: umjesto da se sukobe sa Spartancima na otvorenom (tradicionalno ratovanje poljoprivrednih država redovno se svodilo na provociranje uništavanjem usjeva, te kratku i ubojitu odlučnu bitku nakon toga), Atenjani su se povukli unutar gradskih zidina i ostali ondje, oslanjajući se na svoju finansijsku, političku i morsku prevlast. Znali su da sve što su Spartanci uništili mogu lako nadoknaditi uz potporu saveznika i dopremajući namirnice brodovima, a da će atenska mornarica, zauzvrat, opustošiti Peloponez. Pa ipak, nije bilo lako gledati uništavanje vrijedne imovine. Zato je u zimu, kad su Atenjani svečano sahranili prve žrtve rata, Periklo održao slavni nadgrobni govor (Thuc. 2.35-46). Potom je, međutim, u Ateni izbila kuga, i nakon druge ljetne provale (430.) Atenjani su počeli očajavati, kritizirati Periklovu strategiju, slati poslanike Spartancima. Novim ih je govorom Periklo uspio barem načelno umiriti – no gorčina zbog privatnih gubitaka nije odmah nestala.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 2.65.2

Οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπαίθοντο καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον ἔς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὥρμηντο, ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευ-

αἷς ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασιν. ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῶ, ὅπερ φιλεῖ ὄμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἵλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἥλγει ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ἡ ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προύστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη, ἐπειδὴ τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοὺς τὴν δύναμιν.

Analiza i komentar

Οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν
     τοῖς λόγοις ἀνεπεΐθοντο
 καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους
     ἔτι ἔπεμπον
 ἔς τε τὸν πόλεμον
     μᾶλλον ὥρμηντο,
 ἰδίᾳ δὲ
     τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο,
     ὁ μὲν δῆμος
         ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμώμενος
         ἐστέρητο καὶ τούτων,
     οἱ δὲ δυνατοὶ
         καλὰ κτήματα
         κατὰ τὴν χώραν
         οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς
         ἀπολωλεκότες,
 τὸ δὲ μέγιστον,
     πόλεμον ἀντ' εἰρήνης
     ἔχοντες.

Οἱ δὲ § 370.2

δημοσίᾳ μὲν... ἰδίᾳ δὲ... koordinacija priloga pomoću čestica μὲν... δὲ

δημοσίᾳ § 103; prilog izveden od (dativa) pridjeva

τοῖς λόγοις § 82; misli se na Periklov govor u skupštini

ἀνεπείθοντο ἀναπείθω: uvjeriti; 3. l. pl. impf. medpas.

πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους § 435; § 103; § 373

ἔπεμπον πέμπω: slati; 3. l. pl. impf. akt.

ἔς τε τὸν πόλεμον § 40; § 419; § 82

μᾶλλον § 204.3

ὄρμηντο ὀρμάω: angažirati se; 3. l. pl. impf. medpas.

ἰδίᾳ § 103; prilog izveden od pridjeva

τοῖς παθήμασιν § 123

ἐλυποῦντο λυπέω: med. žalostiti se; 3. l. pl. impf. medpas.

ὁ μὲν δῆμος... οἱ δὲ δυνατοὶ... τὸ δὲ μέγιστον... koordinacija pomoću čestica μὲν... δὲ... δὲ

δῆμος § 82

ὅτι dopuna uz ἐλυποῦντο, uvodi izričnu rečenicu

ἀπ' ἐλασσόνων § 68; § 423; § 202

ὀρμώμενος ὀρμάω: tjerati; n. sg. m. ptc. prez. medpas.

ἐστέρητο στερέω: biti lišen, biti opljačkan; 3. l. pl. impf. medpas.

τούτων § 213.2

οἱ... δυνατοὶ § 103; § 373

καλὰ κτήματα § 103; § 123

κατὰ τὴν χώραν § 429; § 90

οἰκοδομίαις § 90

οἰκοδομίαις τε καὶ § 40; kombinacija τε καὶ naglašava korespondenciju ("i... i...")

πολυτελέσι § 153

κατασκευαῖς § 90

ἀπολωλεκότες ἀπόλλυμι: izgubiti; n. pl. m. ptc. perf. akt.

τὸ... μέγιστον § 200; § 373

πόλεμον § 82

ἀντ' εἰρήνης § 68; § 422; § 90

ἔχοντες ἔχω: imati; n. pl. m. ptc. prez. akt.

οὐ μέντοι πρότερόν γε

οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο

ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν

πρὶν ἐζημίωσαν

χρήμασιν.

οὐ μέντοι πρότερόν γε § 40; kombinacija čestica μέντοι... γε naglašava suprotnu (adverzativnu) tvrdnju: "međutim, nisu..."

οἱ ξύμπαντες atički oblik pridjeva σύμπας; § 193; § 373

ἐπαύσαντο... ἔχοντες παύω + ptc. prez.: med. prestati; 3. l. pl. impf. medpas.; ἔχω: imati, ovdje osjećati nešto prema nekome; n. pl. m. ptc. prez. akt.

ἐν ὀργῇ § 426; § 90

αὐτὸν § 207; tj. Perikla

ἐζημίωσαν ζημιόω: globiti; 3. l. pl. aor. akt.

χρήμασιν § 123

ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῶ,

ὅπερ φιλεῖ ὄμιλος

ποιεῖν,

στρατηγὸν εἶλοντο

καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν,

ὧν μὲν

περὶ τὰ οἰκεῖα

ἕκαστος ἥλγει

ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες,

ὧν δὲ

ἡ ξύμπασα πόλις

προσεδεῖτο

πλείστου ἄξιον

νομίζοντες εἶναι.

δ' αὖθις § 68; δὲ izriče suprotnost u odnosu na prethodnu rečenicu

πολλῶ § 414.4

ὅπερ § 216.3

φιλεῖ φιλέω: voljeti, rado činiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὄμιλος § 82

ποιεῖν ποιέω: činiti; inf. prez. akt.

στρατηγὸν § 82

εἶλοντο αἰρέω τινά τι: med. birati nekoga za nešto; 3. l. pl. ind. aor. med.

πάντα τὰ πράγματα § 193; § 123; § 379.1

ἐπέτρεψαν ἐπιτρέπω: povjeriti; 3. l. pl. ind. aor. akt.
 τὰ πράγματα... ὧν μὲν... ὧν δὲ § 215; koordinacija pomoću čestica μὲν...
 δὲ; genitiv partitivni, § 395
 περὶ τὰ οἰκεῖα § 433; § 103; § 373
 ἕκαστος § 103
 ἤλγει ἀλγέω: patiti, osjećati bol; 3. l. sg. impf. akt.
 ἀμβλύτεροι § 198
 ὄντες εἰμί: biti; n. pl. m. ptc. prez. (akt.)
 ἡ ξύμπασα πόλις atički oblik pridjeva σύμπας; § 193; § 165; § 379.3
 προσεδεῖτο προσδέω med. τινός: trebati nešto; 3. l. sg. impf. med.
 πλείστου § 202
 ἄξιον § 103
 νομίζοντες νομίζω: smatrati; n. pl. m. ptc. prez. akt.; otvara mjesto A+I
 εἶναι εἰμί: biti; inf. prez. (akt.)

ὅσον τε γὰρ χρόνον
 προύστη
 τῆς πόλεως
 ἐν τῇ εἰρήνῃ,
 μετρίως ἐξηγεῖτο
 καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν
 αὐτήν,
 καὶ ἐγένετο
 ἐπ' ἐκείνου
 μεγίστη,
 ἐπειδὴ τε ὁ πόλεμος κατέστη,
 ὁ δὲ φαίνεται
 καὶ ἐν τούτῳ
 προγνοὺς
 τὴν δύναμιν.

ὅσον τε § 40
 ὅσον § 219
 τε γὰρ... ἐπειδὴ τε... koordinacija pomoću čestica τε
 χρόνον § 82
 προύστη προῖστημι τινός: biti na čelu nečega; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τῆς πόλεως § 165

ἐν τῇ εἰρήνῃ § 426; § 90

μετρίως § 204.1

ἐξηγεῖτο ἐξηγεομαι: biti vođa, upravljati; 3. l. sg. impf. (med.)

ἀσφαλῶς § 204.1

διεφύλαξεν διαφυλάσσω (atički διαφυλάττω): čuvati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

αὐτήν § 207

ἐγένετο γίγνομαι: postati; 3. l. sg. ind. aor. (med.)

ἐπ' ἐκείνου § 68; § 436; § 212

μεγίστη § 200

ἐπειδὴ τε § 40

ὁ πόλεμος § 82

κατέστη καθίστημι: nastati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὁ δὲ § 370.2

φαίνεται φαίνω: med. pokazati se; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ἐν τούτῳ § 426; § 213.2

προγνοῦς προγιγνώσκω: predvidjeti; n. sg. m. ptc. aor. akt.

τὴν δύναμιν § 165

Poglavlje 48

Izokrat, Panegirik 47

O tekstu

U korpusu od 21 sačuvanog Izokratova govora, *Panegirik* zauzima posebno mjesto, kao iznimno uspješan početak autorove političko-književne publicistike (Aristotel ga na više mjesta u *Retorici* uzima za primjer vrsnog govora). Djelo, na kojem je godinama radio, Izokrat je objavio 380. pr. Kr. Formalno, to je govor pred svečanom panhelenskom skupštinom (πανήγυρις); takve su govore u Olimpiji ranije održali i Gorgija i Lizija. Izokratov vjerojatno nije bio zaista izveden, već se širio samo u pisanom obliku.

Panegirik iznosi politički program, zahtjev za mir među Grcima i rat protiv Perzijanaca; oboje je moguće samo ako se dominantna Sparta sporazumi-je s tada slabijom Atenom. Zahtjev da Atena sudjelovanje u vodstvu Grčke Izokrat argumentira dugom pohvalom svojeg rodnog grada, pokazujući da Atena Spartu nadmašuje porijeklom i zaslugama; među tim zaslugama je i njegovanje lijepih umijeća, pa i filozofije, o čemu se govori u odlomku koji slijedi.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Isocr. Panegyricus 47

Φιλοσοφίαν τοίνυν, ἥ πάντα ταῦτα συνεξεῦρε καὶ συγκατεσκεύασεν καὶ πρὸς τε τὰς πράξεις ἡμᾶς ἐπαίδευσεν καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπράϋνε καὶ τῶν συμφορῶν τὰς τε δι' ἀμαθίαν καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης γιγνομένας διεῖλεν καὶ τὰς μὲν φυλάξασθαι, τὰς δὲ καλῶς ἐνεργεῖν ἐδίδαξεν, ἥ πόλις ἡμῶν κατέδειξεν, καὶ λόγους ἐτίμησεν, ὧν πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσιν, τοῖς δ' ἐπισταμένοις φθονοῦσιν,

συνειδυῖα μὲν ὅτι τοῦτο μόνον ἐξ ἀπάντων τῶν ζώων ἴδιον ἔφουμεν ἔχοντες καὶ διότι τούτῳ πλεονεκτήσαντες καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτῶν διηνέγκαμεν, ὁρῶσα δὲ περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις οὕτῳ ταραχώδεις οὖσας τὰς τύχας ὥστε πολλάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν καὶ τοὺς ἀνοήτους κατορθοῦν, τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶς καὶ τεχνικῶς ἐχόντων οὐ μετὸν τοῖς φαύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς εὖ φρονούσης ἔργον ὄντας, καὶ τοὺς τε σοφοὺς καὶ τοὺς ἀμαθεῖς δοκοῦντας εἶναι ταύτῃ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέροντας, ἔτι δὲ τοὺς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐλευθέρως τεθραμμένους ἐκ μὲν ἀνδρίας καὶ πλούτου καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν οὐ γινωσκομένους, ἐκ δὲ τῶν λεγομένων μάλιστα καταφανεῖς γιγνομένους, καὶ τοῦτο σύμβολον τῆς παιδείσεως ἡμῶν ἐκάστου πιστότατον ἀποδεδειγμένον, καὶ τοὺς λόγῳ καλῶς χρωμένους οὐ μόνον ἐν ταῖς αὐτῶν δυναμένους, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐντίμους ὄντας.

Analiza i komentar

Φιλοσοφίαν τοίνυν,
ἥ πάντα ταῦτα συνεξεῦρε
καὶ συγκατεσκεύασεν
καὶ πρὸς τε τὰς πράξεις
ἡμᾶς
ἐπαίδευσεν
καὶ πρὸς ἀλλήλους
ἐπράϋνε
καὶ
τῶν συμφορῶν
τάς τε δι' ἀμαθίαν
καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης
γιγνομένας
διεῖλεν
καὶ τὰς μὲν
φυλάξασθαι,
τὰς δὲ
καλῶς ἐνεγκεῖν
ἐδίδαξεν,
ἥ πόλις ἡμῶν
κατέδειξεν,
καὶ λόγους
ἐτίμησεν,
ὧν
πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσιν,
τοῖς δ' ἐπισταμένοις φθονοῦσιν,
συνειδυῖα μὲν ὅτι
τοῦτο μόνον
ἐξ ἀπάντων τῶν ζώων
ἴδιον
ἔφουμεν

ἔχοντες
 καὶ διότι
 τούτῳ
 πλεονεκτήσαντες
 καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἅπασιν
 αὐτῶν
 διηνέγκαμεν,
 ὁρῶσα δὲ
 περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις
 οὕτω ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας
 ὥστε πολλάκις
 ἐν αὐταῖς
 καὶ τοὺς φρονίμους
ἀτυχεῖν
 καὶ τοὺς ἀνοήτους
κατορθοῦν,
 τῶν δὲ λόγων
 τῶν καλῶς καὶ τεχνικῶς ἐχόντων
 οὐ μετὸν
 τοῖς φαύλοις,
 ἀλλὰ
 ψυχῆς εὖ φρονούσης
 ἔργον ὄντας,
 καὶ τούς τε σοφοὺς
 καὶ τοὺς ἀμαθεῖς δοκοῦντας
εἶναι
 ταύτη
 πλεῖστον
 ἀλλήλων
 διαφέροντας,
 ἔτι δὲ
 τοὺς

εὐθύς ἐξ ἀρχῆς
 ἐλευθέρως τεθραμμένους
 ἐκ μὲν ἀνδρίας
 καὶ πλούτου
 καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν
 οὐ γιγνωσκομένους,
 ἐκ δὲ τῶν λεγομένων
 μάλιστα καταφανεῖς γιγνομένους,
 καὶ τοῦτο σύμβολον
 τῆς παιδείσεως ἡμῶν ἐκάστου
 πιστότατον ἀποδεδειγμένον,
 καὶ
 τοὺς
 λόγῳ καλῶς
 χρωμένους
 οὐ μόνον
 ἐν ταῖς αὐτῶν
 δυναμένους,
 ἀλλὰ καὶ
 παρὰ τοῖς ἄλλοις
 ἐντίμους ὄντας.

Φιλοσοφίαν § 90

ἦ § 215

πάντα § 193

ταῦτα § 213.2

συνεξεῦρε συνεξευρίσκω: pomoći da se (nešto) pronađe; 3. l. sg. ind. aor. akt.

συγκατασκευάσεν συγκατασκευάζω: pomoći da se (nešto) uspostavi, organizira; 3. l. sg. ind. aor. akt.

πρός τε... καὶ πρὸς... § 40; koordinacija pomoću (sastavnih) čestica τε... καὶ...

πρός... τὰς πράξεις § 435; § 165

ἡμᾶς § 205

ἐπαίδευσεν παιδεύω: odgojiti, obrazovati, πρὸς τι za nešto; 3. l. sg. ind.

aor. akt.

πρὸς ἀλλήλους § 435; § 212

ἐπράυνεπραῦνω: omekšati, pripitomiti; 3. l. sg. impf. akt.

τῶν συμφορῶν § 90

τῶν συμφορῶν τὰς τε... καὶ τὰς... § 395; τὰς (tj. συμφοράς); koordinacija pomoću (sastavnih) čestica τε... καὶ...

τὰς... δι' ἀμαθίαν... γιγνομένης § 373; § 68; § 428; § 90; γίγνομαι: postati, nastati; ak. pl. f. ptc. prez. medpas.

τὰς ἐξ ἀνάγκης γιγνομένης § 373; § 424; § 90; γίγνομαι: postati, nastati; ak. pl. f. ptc. prez. medpas.

διεῖλεν διαίρω: razlučiti, razlikovati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τὰς μὲν... τὰς δὲ... § 370; τὰς (tj. συμφοράς)

φυλάσασθαι φυλάσσω: med. τι, čuvati se nečega; inf. aor. med.

καλῶς § 204

ἐνεγκεῖν ἐμφέρω: unijeti, prihvatiti; inf. aor. akt.

ἐδίδαξεν διδάσκω: poučavati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἡ πόλις § 165

ἡμῶν § 205

κατέδειξεν καταδείκνυμι: otkriti, uvesti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

λόγους § 82

ἐτίμησεν τιμάω: poštovati, častiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὧν § 215

πάντες μὲν..., τοῖς δ' ἐπισταμένοις... koordinacija pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...; § 68

πάντες § 193

ἐπιθυμοῦσιν ἐπιθυμέω τινός: željeti nešto; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τοῖς... ἐπισταμένοις § 373; ἐπίσταμαι: znati; d. pl. m. ptc. (med.)

φθονοῦσιν φθονέω: zavidjeti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

συνειδυῖα μὲν... ὁρῶσα δὲ... koordinacija pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...

συνειδυῖα... ὅτι σύννοιδα: biti svjestan, dobro znati (ovdje s izričnom rečenicom); n. sg. f. ptc. (prez.) akt.

τοῦτο § 213.2

μόνον § 103

ἐξ ἀπάντων § 424; § 379

τῶν ζώων § 82

ἴδιον § 103

ἔφουμεν φύω τι: dobiti nešto, nešto (nekome) raste; 1. l. pl. impf. akt.

ἔχοντες ἔχω: imati; n. pl. m. ptc. prez. akt.

τούτῳ § 213.2

πλεονεκτήσαντες πλεονεκτέω τινι: nadmašivati u nečemu; n. pl. m. ptc.

aor. akt.

τοῖς ἄλλοις ἅπασιν § 373; § 379; § 212

αὐτῶν § 207

διηνέγκαμεν διαφέρω τι: razlikovati se od nekoga; 1. l. pl. ind. aor. akt.

ὁρῶσα ὁράω: gledati, vidjeti; n. sg. f. ptc. prez. akt.

περὶ μὲν τὰς ἄλλας... τῶν δὲ λόγων... koordinacija pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...; § 395; § 82

περὶ... τὰς ἄλλας πράξεις § 433; § 212; § 165

ταραχώδεις § 153

οὔσας εἰμί: biti; a. pl. f. ptc. prez. (akt.)

τὰς τύχας § 90

οὕτω... ὥστε prilog οὕτω najavljuje posljedičnu rečenicu: tako da...; predikat je u infinitivu, § 473

ἐν αὐταῖς § 426; § 207

τοὺς φρονίμους § 373; § 103

ἀτυχεῖν ἀτυχέω: imati nesreću, doživjeti neuspjeh; inf. prez. akt.

τοὺς ἀνοήτους § 373; § 106

κατορθοῦν κατορθόω: uspjjeti; inf. prez. akt.

τῶν... λόγων τῶν... ἐχόντων § 82; § 375; ἔχω: imati; g. pl. m. ptc. prez. akt.

μετὸν μέτειμι, bezl. μέτεστί τινί τινος netko ima udjela u nečemu; n. sg. n. ptc. prez. (akt.)

τοῖς φάυλοις § 373; § 103

φυγῆς § 90

φρονούσης φρονέω: misliti; g. sg. f. ptc. prez. akt.

ἔργον § 82

ὄντας εἰμί: biti; a. pl. m. ptc. prez. (akt.); ἔργον ἐστί τινος nečiji je posao, nečija je stvar (kojom se treba baviti)

τούς τε... καὶ τούς... koordinacija pomoću (sastavnih) čestica τε... καὶ...

τούς... σοφοὺς § 373; § 103

τοὺς ἀμαθεῖς § 373; § 153

δοκοῦντας δοκέω: smatrati, ptc. oni koji imaju reputaciju...; a. pl. m. ptc. prez. akt.

εἶναι εἰμί: biti; inf. prez. (akt.)

ταύτη § 213.2

πλεῖστον § 204.3

ἀλλήλων § 212

διαφέροντας διαφέρω τινί τινός: razlikovati se nečim od nekoga; a. pl. m. ptc. prez. akt.

ἔτι δὲ uvodi dodatak prethodnome: "a još i..."

τούς... τεθραμμένους τρέφω: hraniti, odgajati; a. pl. m. ptc. perf. med-

- pas.
 εὐθὺς prilog s vremenskim značenjem
 ἐξ ἀρχῆς § 424; § 90
 ἐλευθέρως § 204
 ἐκ μὲν... ἐκ δὲ... koordinacija pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...
 ἐκ... ἀνδρίας καὶ πλούτου καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν § 424; § 90; § 82;
 § 373; § 213.4; § 103
 γιγνώσκουσιν γινώσκω: procijeniti, smatrati; a. pl. m. ptc. prez. med-
 pas.
 ἐκ... τῶν λεγομένων § 424; § 373; λέγω: govoriti, reći; g. pl. n. ptc. prez.
 medpas.
 μάλιστα § 204.3
 καταφανεῖς § 153
 γιγνομένων γίνομαι: postati; a. pl. m. ptc. prez. (med.)
 τοῦτο § 213.2
 σύμβολον § 82
 τῆς παιδείσεως § 165
 ἡμῶν § 205
 ἐκάστου § 103
 πιστότατον § 204.3
 ἀποδεδειγμένον ἀποδείκνυμι: med. pokazati; n. sg. n. ptc. perf. medpas.
 τοὺς... χρωμένους § 373; χράομαι τινι koristiti se nečim; a. pl. m. ptc.
 prez. (med.)
 λόγῳ § 82
 καλῶς § 204
 ἐν ταῖς αὐτῶν § 426; § 373; § 207.4
 δυναμένους δύναιμι: moći, biti moćan; a. pl. m. ptc. prez. (med.)
 παρὰ τοῖς ἄλλοις § 434; § 373; § 212
 ἐντίμους § 106
 ὄντας εἰμί: biti; a. pl. m. ptc. prez. (akt.)

Poglavlje 49

Herodot, Povijest 2, 77, 12

O tekstu

Druga knjiga Herodotove povijesti (Εὐτέρπη) posvećena je Egiptu. U izabranom odlomku Herodot opisuje prehrambene navike Egipćana, napose kako pripremaju ribu i ptice, kao i zanimljivost o običaju da na gozbama bogatih oko stolova kruži drveni kipić mrtvaca u koji, dok piju i zabavljaju se, gledaju i prisjećaju se vlastite smrtnosti.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Hdt. Historiae 2.77.12

Ἄρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖ-
νοι κυλλήστις ὀνομάζουσι. Οἶνω δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ δια-
χρέωνται· οὐ γάρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. Ἰχθύων δὲ τοὺς
μὲν πρὸς ἥλιον αὐήναντες ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ ἐξ ἄλμης τε-
ταριχευμένους· ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὄρτυγας καὶ τὰς νήσσας καὶ
τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται προταριχεύσαντες· τὰ δὲ
ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων σφί ἐστι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὀκόσοι
σφι ἱροὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέον-
ται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ
δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποι-
ημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγα-
θος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυν, δεικνὺς δὲ ἐκάστῳ τῶν
συμποτέων λέγει· “Ἐς τοῦτον ὀρέων πῖνέ τε καὶ τέρπεο· ἔσσαι
γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.” Ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι.

Analiza i komentar

Ἄρτοφαγέουσι δὲ
 ἐκ τῶν ὀλυρέων
 ποιεῦντες ἄρτους,
 τοὺς ἐκεῖνοι
 κυλλήστις ὀνομάζουσι.

Ἄρτοφαγέουσι ἄρτοφαγέω: jesti kruh; 3. l. pl. ind. prez. akt. (subjekt je Αἰγύπτιοι)
 δὲ u korelaciji s μὲν u prethodnom odjeljku, prev: a, pak
 ἐκ τῶν ὀλυρέων § 97; jonski oblik gen. pl.
 ποιεῦντες ποιέω: činim; n. pl. m. r. part. prez. akt. (jonski umjesto ποιοῦντες)

Οἶνω δὲ
 ἐκ κριθέων
 πεποιημένῳ
 διαχρέωνται·
 οὐ γάρ σφί εἰσι
 ἐν τῇ χώρῃ
 ἄμπελοι.

Οἶνω § 82
 ἐκ κριθέων § 90; jonski oblik gen. pl.
 πεποιημένῳ ποιέω: raditi; dat. sg. m. r. part. perf. mediopas.
 διαχρέωνται διαχράομαι: služiti se; 3. l. pl. ind. prez. mediopas. (jonski umjesto διαχρέονται)
 σφί § 206.5-6 (jonski oblik osobne zamjenice za treće lice, umjesto koje se u atičkom više upotrebljavaju oblici zamjenice αὐτός)
 εἰσι εἰμί: biti; 3. l. pl. ind. prez. (o enklitikama v. § 38.3)
 ἐν τῇ χώρῃ § 90 (jonski oblik)
 ἄμπελοι § 82

Ἰχθύων δὲ
 τοὺς μὲν
     πρὸς ἥλιον αὐήναντες
 ὠμοὺς σιτέονται,
 τοὺς δὲ
     ἐξ ἄλμης
 τεταριχευμένους·
 ὀρνίθων δὲ
     τούς τε ὄρτυγας
     καὶ τὰς νήσσας
     καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὡμὰ
 σιτέονται προταριχεύσαντες·
 τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων
     σφί ἐστι ἐχόμενα,
 χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφί ἱροὶ ἀποδεδέχεται,
 τοὺς λοιποὺς
     ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέονται.

Ἰχθύων § 173

τοὺς μὲν... τοὺς δὲ jedne... a druge...

πρὸς ἥλιον § 82

αὐήναντες αὐαίνω: sušiti; n. pl. m. r. part. aor. akt.

ὠμοὺς § 103

σιτέονται σιτέομαι: jesti; 3. l. pl. ind. prez. mediopas.

ἐξ ἄλμης § 90

τεταριχευμένους ταραχεύω: zaštititi od propadanja; ak. pl. m. r. part. perf. mediopas.

ὀρνίθων § 129

τε... καὶ... καὶ prevedi samo zadnje καὶ

τούς ὄρτυγας § 115

τὰς νήσσας jonski oblik za νῆττας; § 97

τὰ σμικρὰ jonski za τὰ μικρὰ; § 103

τῶν ὀρνιθίων § 82

ὡμὰ § 103

προταριχεύσαντες προταριχεύω: usoliti; n. pl. m. r. part. aor. akt.

τὰ δὲ ἄλλα § 212

ὅσα § 219 ; § 482

ἐστί εἰμί: biti; 3. l. sg. ind. prez. (o enklitikama v. § 38.3)

ἐχόμενα ἔχω: imati; n. pl. sr. r. part. prez. mediopas. (o slaganju subjekta sr. roda u množini s predikatom v. § 361)

ὁκόσοι jonski umjesto ὅπόσοι; § 219 ; § 482

ἱροὶ jonski umjesto ἱεροὶ; § 103

ἀποδεδέχεται ἀποδέχομαι: vjerovati, razumijevati, prihvaćati (ovdje s pasivnim značenjem); 3. l. pl. ind. perf. mediopas. (jonski umjesto očekivanog atičkog oblika ἀποδεδεγμένοι εἰσί); § 297

τοὺς λοιποὺς ὁπτοὺς καὶ ἐφθοὺς § 103

Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι

τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν,

ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται,

περιφέρει ἀνὴρ

νεκρὸν

ἐν σορῶ

ξύλινον πεποιημένον,

μεμιμημένον

ἐς τὰ μάλιστα

καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ,

μέγαθος

ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυν,

δεικνὺς δὲ

ἐκάστω τῶν συμποτέων

λέγει·

Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι jonski umjesto Ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις; § 90

τοῖσι εὐδαίμοσι jonski umjesto τοῖς εὐδαίμοσι; § 131

αὐτῶν § 207

ἐπεὰν jonski umjesto ἐπὴν (s konj. aor; § 488.2)

ἀπὸ δείπνου § 82

γένωνται γίγνομαι: postati (ovdje s prethodnim ἀπὸ δείπνου prev: kad izvrše s jelom); 3. l. pl. konj. aor. mediopas.

περιφέρει περιφέρω: nositi uokolo; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀνὴρ § 149

νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον § 82; § 103

πεποιημένον ποιέω: činiti, izrađivati; ak. sg. m. r. part. perf. mediopas.

μεμιμημένον μιμέομαι: oponašati; ak. sg. m. r. part. perf. mediopas.

ἐς τὰ μάλιστα prev: do krajnosti, u potpunosti; ovdje μάλιστα upotrijebljeno pridjevski, inače se koristi kao superlativ priloga (§ 204.3)

γραφῇ καὶ ἔργῳ prev: bojom i oblikom; § 90; § 82

μέγαθος jonski za μέγεθος (akuzativ obzira); § 153; § 389

ὅσον τε prevedi: otprilike

πάντῃ prev: po širini i visini; § 193

πηχυαῖον ἢ δίπηχυν § 103; § 191; § 390

δεικνὺς δείκνυμι: pokazivati; n. sg. m. r. part. prez. akt.

ἐκάστω § 103

τῶν συμποσίων § 100 (jonski oblik gen. pl.)

λέγει λέγω: govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

“Ἐς τοῦτον

ὁρέων

πῖνέ τε καὶ τέρπεο·

ἔσσει γὰρ

ἀποθανῶν

τοιοῦτος.”

Ἐς τοῦτον § 213

ὁρέων ὁράω: gledati; n. sg. m. r. part. prez. akt. (jonski nestegnuti oblik)

πῖνέ πῖνω: piti; 2. l. sg. impt. prez. akt.

τέρπεο τέρπομαι: veseliti se; 2. l. sg. impt. prez. mediopas.

ἔσσει εἰμί: biti; 2. l. sg. fut. mediopas. (jonski nestegnuti oblik)

ἀποθανῶν ἀποθνήσκω: umirati; n. sg. m. r. part. aor. akt.

τοιοῦτος § 213.4

Ταῦτα μὲν

παρὰ τὰ συμπόσια

ποιεῦσι.

Ταῦτα § 213.2

παρὰ τὰ συμπόσια prev: za vrijeme pijanki; § 82

ποιεῦσι ποιέω: činiti; 3. l. pl. ind. prez. akt. (jonski oblik umjesto atičkog ποιοῦσι)

Poglavlje 50

Tukidid, Povijest 6, 27

O tekstu

Izabrani odlomak govori o događaju iz 415, kad su u Ateni, tijekom noći uoči odlaska na Sicilsku ekspediciju, oskvrnute gotovo sve gradske herme, a to je u narodu izazvalo veliku uznemirenost jer je sve protumačeno kao loš znamen na početku ratnog pohoda. Za oskvrnuće su Alkibijada optužili političari kojima je smetao da preuzmu vlast u gradu; isticali su i Alkibijadove navodne namjere da u Ateni ukine demokraciju.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 6.27

Ἐν δὲ τούτῳ, ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον, ἡ τετράγωνος ἐργασία, πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς), μιᾷ νυκτὶ οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. καὶ τοὺς δράσαντας ἤδει οὐδεὶς, ἀλλὰ μεγάλοις μηνύτροις δημοσίᾳ οὗτοί τε ἐζητοῦντο καὶ προσέτι ἐφηφίσαντο, καὶ εἴ τις ἄλλο τι οἶδεν ἀσέβημα γεγεννημένον, μηνύειν ἀδεῶς τὸν βουλόμενον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων. καὶ τὸ πρᾶγμα μειζόνως ἐλάμβανον· τοῦ τε γὰρ ἔκπλου οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ἅμα νεωτέρων πραγμάτων καὶ δήμου καταλύσεως γεγενῆσθαι. μηνύεται οὖν ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκολούθων περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες πρότερον ὑπὸ νεωτέρων μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγεννημέναι, καὶ τὰ μυστήρια ἅμα ὥς ποιεῖται ἐν οἰκίαις ἐφ' ὕβρει· ὧν καὶ τὸν

Ἀλκιβιάδην ἐπητιῶντο. καὶ αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι ἐμποδῶν ὄντι σφίσι μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι, καὶ νομίσαντες, εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμεγάλυνον καὶ ἐβόων ὥς ἐπὶ δήμου καταλύσει τά τε μυστικὰ καὶ ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπὴ γένοιτο καὶ οὐδὲν εἴη αὐτῶν ὃ τι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τεκμήρια τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν.

Analiza i komentar

Ἐν δὲ τούτῳ,
 ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι
     ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων
 (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον,
 ἡ τετράγωνος ἐργασία,
 πολλοὶ
 καὶ ἐν ἰδίῳ προθύροις
 καὶ ἐν ἱεροῖς),
     μιᾷ νυκτὶ
 οἱ πλεῖστοι
 περιεκόπησαν
     τὰ πρόσωπα.

Ἐν δὲ τούτῳ sc. καιρῷ (misli se na završne pripreme za odlazak na Sicilsku ekspediciju); § 213

ὅσοι § 219

Ἑρμαῖ λίθινοι § 108; § 103

ἦσαν εἰμί: biti; 3. l. pl. ind. impf.

ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων § 165; § 103; § 375

εἰσὶ εἰμί: biti; 3. l. pl. ind. prez.

κατὰ τὸ ἐπιχώριον prev: po običaju, uobičajeno; § 103

ἡ τετράγωνος ἐργασία § 103; § 90

πολλοὶ § 196

ἐν ἰδίῳ προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς § 103; § 82

μιᾷ νυκτὶ § 224; § 115

οἱ πλεῖστοι § 202

περικόπησαν περικόπτω: okrnjiti; 3. l. pl. ind. aor. pas.

τὰ πρόσωπα § 82; akuzativ obzira § 389

καὶ τοὺς δράσαντας

ἦδαι οὐδείς,

ἀλλὰ μεγάλοις μηνύτροις

δημοσίᾳ

οὗτοί τε ἐζητοῦντο

καὶ προσέτι ἐψηφίσαντο,

καὶ εἴ τις

ἄλλο τι οἶδεν

ἀσέβημα γεγεννημένον,

μηνύειν ἀδεῶς τὸν βουλόμενον

καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων.

τοὺς δράσαντας δράω: činiti; ak. pl. m. r. part. aor. akt.

ἦδαι οἶδα: znati; 3. l. sg. ind. plpf.

οὐδείς § 224

μεγάλοις μηνύτροις § 196; § 82

δημοσίᾳ prev: o javnom trošku

οὗτοί § 213

ἐζητοῦντο ζητέω: tražiti; 3. l. pl. impf. mediopas.

ἐψηφίσαντο ψηφίζω: glasovati, odlučivati; 3. l. pl. ind. aor. mediopas;

prev: o njima je glasovanjem odlučeno; izraz otvara mjesto ACI μηνύειν

τὸν βουλόμενον

τις § 217

τι ἄλλο ἀσέβημα § 217; § 212; § 123

οἶδεν οἶδα: znati; 3. l. sg. ind. perf.

γεγεννημένον γίγνομαι: postajem, nastajem; ak. sr. r. part. perf. mediopas.

μηνύειν μηνύω: otkriti, prijaviti; inf. prez. akt.

τὸν βουλόμενον βούλομαι: željeti; ak. sg. m. r. part. prez. mediopas. (v.

bilj. uz generički član § 370)

ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων § 82

εἶ... γεγεννημένον realna pogodbeno reč. § 486

καὶ τὸ πρᾶγμα
μειζόνως ἐλάβανον·

τὸ πρᾶγμα § 123
μειζόνως prev: s većom ozbiljnošću; § 200; § 203
ἐλάβανον λαμβάνω: uzimati; 3. l. pl. impf. akt.

τοῦ τε γὰρ ἔκπλου
οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι
καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ
ἅμα νεωτέρων πραγμάτων
καὶ δήμου καταλύσεως
γεγενῆσθαι.

τοῦ ἔκπλου § 107
οἰωνὸς § 82
ἐδόκει δοκεῖ τι: čini se (bezlično); 3. l. sg. ind. impf. akt.
εἶναι εἰμί: biti; inf. prez.
οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι καὶ γεγενῆσθαι NCI (subjekt od ἐδόκει je τὸ πρᾶγμα)
ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ § 90
νεωτέρων πραγμάτων § 197; § 123
δήμου καταλύσεως δῆμος ondj e u značenju “demokracija”; § 82; § 165
γεγενῆσθαι γίγνομαι: postajem, nastajem; inf. perf. mediopas.

μηνύεται οὖν
ἀπὸ μετοίκων τέ τινων
καὶ ἀκολούθων
περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν,
ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες
πρότερον
ὑπὸ νεωτέρων
μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου
γεγενημένοι,
καὶ τὰ μυστήρια ἅμα
ὥς ποιεῖται ἐν οἰκίαις

ἐφ' ὕβρει·
 ὧν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην
 ἐπητιῶντο.

μηνύεται μηνύω: prijavljivati; 3. l. sg. ind. prez. mediopas. slaže se sa subjektom περικοπαί § 361

ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκολούθων § 82

ἄλλων ἀγαλμάτων § 212; § 123

περικοπαί § 90

πρότερον sr. rod pridjeva upotrijebljen priloški

ὑπὸ νεωτέρων οἱ νεώτεροι = mladići

μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου § 90; § 82

γεγεννημένοι γίγνομαι: postajem, nastajem; nom. pl. ž. r. part. perf. mediopas. (poveži s περικοπαί)

τὰ μυστήρια § 82

ὥς uvodi izričnu rečenicu (§ 467); poredak: ὥς ποιεῖται τὰ μυστήρια

ποιεῖται ποιέω: činiti; 3. l. sg. ind. prez. mediopas. (slaže se s τὰ μυστήρια; § 361)

ἐν οἰκίαις § 90

ἐφ' ὕβρει § 68, § 165

ὧν sc. πραγμάτων; § 215

τὸν Ἀλκιβιάδην § 100

ἐπητιῶντο ἐπαιτιάομαι (τινός): optuživati za što; 3. l. pl. impf. mediopas.

καὶ αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες

οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι

ἐμποδὼν ὄντι σφίσι

μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι,

καὶ νομίσαντες,

εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν,

πρῶτοι ἂν εἶναι,

ἐμεγάλυνον καὶ ἐβόων

ὥς ἐπὶ δήμου καταλύσει

τά τε μυστικά

καὶ ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπή

γένοιτο

καὶ οὐδὲν εἶη αὐτῶν

ὅ τι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη,
ἐπιλέγοντες τεκμήρια
τὴν ἄλλην
αὐτοῦ
ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα
οὐ δημοτικὴν παρανομίαν.

αὐτὰ § 207

ὑπολαμβάνοντες ὑπολαμβάνω: poduzimati; n. pl. m. r. part. prez. akt.

οἱ ἀχθόμενοι ἄχθομαι: ljutiti se; n. pl. m. r. part. prez. mediopas.

ἐμποδῶν prev: na putu

ὄντι εἰμί: biti; dat. sg. m. r. part. prez.

σφίσι § 206.5

προεστάναι προίσταμαι (τινός): stajati komu na čelu; inf. perf. akt. kojemu mjesto u rečenici otvara izraz ἐμποδῶν ὄντι

μή... προεστάναι negirana posljedična rečenica (posljedica pomišljena); § 473

νομίσαντες νομίζω: smatrati; n. pl. m. r. part. aor. akt.

ἐξελάσειαν ἐξελαύνω: protjerivati; 3. l. pl. opt. aor. akt.

εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν potencijalna pogodbeni protaza čija je apodoza uobličena u NCI; § 477

πρῶτοι ἂν εἶναι NCI kojemu mjesto u rečenici otvara νομίσαντες (ἂν uvršten prema pravilu iz § 506); § 223

ἐμεγάλυνον μεγαλύνω: uvećavati, naglašavati; 3. l. pl. impf. akt.

ἐβόων βοάω: vikati; 3. l. pl. impf. akt.

γένοιτο γίγνομαι: postajem, nastajem; 3. l. sg. opt. aor. mediopas.

εἴη εἰμί: biti; 3. l. sg. opt. prez.

ὥς... αὐτῶν izrična rečenica (§ 467)

μετ' ἐκείνου § 68; prev: u dogovoru s njim

ἐπράχθη πράττω: činiti; 3. l. sg. ind. aor. pas.

ὅ τι... ἐπράχθη odnosna rečenica; § 217; § 482

ἐπιλέγοντες ἐπιλέγω: izabirati; n. pl. m. r. part. prez. akt.

τεκμήρια § 82

τὴν ἄλλην αὐτοῦ οὐ δημοτικὴν παρανομίαν. ἄλλος ovdje u značenju loš, nevaljao; § 90

ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα § 123

Poglavlje 51

Antifont, O slozi, ulomak 14

O autoru

Sofist Antifont (Ἀντιφῶν, lat. Antiphon) iz Atene živio je u 5. st. pr. Kr. Učenjaci se razilaze oko toga je li identičan s poznatim govornikom Antifontom iz atičke općine Ramnunta. Pripisuju mu se djela *O slozi* (Περὶ ὁμονοίας) i *O istini* (Περὶ ἀληθείας). Od drugospomenutog su djela sačuvani papirusni fragmenti (DK 44) koji kritiziraju konvencionalni moral s gledišta vlastitog interesa.

O tekstu

Poruka je ovog ulomka, sačuvanog u Stobejevoj zbirci *Florilegij* (Ἰωάννης ὁ Στοβαῖος, Ἀνθολόγιον, 5. st. n. e; Stobaei Flor., XVI, 29) da se uspjeh ne sastoji u posjedovanju materijalnog bogatstva. Naime, oni koji gomilaju svoj novac, a da ga pritom ne koriste, nemaju veću korist od njega nego što bi imali od nekog kamena. Meta Antifontove kritike mogli bi biti ljudi ograničenog poimanja bogatstva, koji nisu sposobni upotrijebiti svoj um da bi shvatili što je pravo bogatstvo.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Antiph. Fr.14 (B54 DK)

Ἴδὼν ἀνὴρ ἄνδρα ἕτερον ἀργύριον ἀναιρούμενον πολὺ ἐδεῖτό οἱ δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ, ὃ δ' οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἦν οἷος ἀπιστεῖν τε καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδέν, φέρων δ' ἀπέθετο ὅποι δὴ· καί τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα ὑφείλετο, ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἐλθὼν οὐχ

ἡύρισκε τὰ χρήματα ὁ καταθέμενος. Περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ
τά τε ἄλλα καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον
ἦν καὶ ἕτερον προσέφερεν, ἀπαντήσας δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανει-
ζομένῳ ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν, ὅτι ἐξήμαρτε καὶ ὅτι οἱ με-
ταμέλει οὐ χαρισαμένῳ, ἀλλ' ἀχαριστήσαντι, ὡς πάντως οἱ ἀπο-
λόμενον τὸ ἀργύριον. Ὁ δ' αὐτὸν ἐκέλευε μὴ φροντίζειν, ἀλλὰ
νομίζειν αὐτῷ εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλέναι, καταθέμενον λίθον εἰς
τὸ αὐτὸ χωρίον· πάντως γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοι ἐχρῶ αὐτῷ, ὅθεν μηδὲ
νῦν νόμιζε στέρεσθαι μηδενός. Ὅτῳ γάρ τις μὴ ἐχρήσατο μηδὲ
χρήσεται, ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ οὐδὲν οὔτε πλεόν οὔτε ἔλασ-
σον βλάπτεται. Ὅταν γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούληται ἀγαθὰ
διδόναι ἀνδρὶ, χρημάτων μὲν πλοῦτον παρασχών, τοῦ δὲ φρονεῖν
καλῶς πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος ἐκατέρων ἀπεστέ-
ρησεν.

Analiza i komentar

Ἰδὼν ἀνὴρ
ἄνδρα ἕτερον
ἀργύριον ἀναιρούμενον
πολὺ ἐδεῖτό
οἱ δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ,
ὁ δ' οὐκ ἠθέλησεν,
ἀλλ' ἦν οἷος
ἀπιστεῖν τε καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδένα,
φέρων δ' ἀπέθετο
ὅποι δὴ·
καὶ τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα
ὠφείλετο,
ὕστερῳ δὲ χρόνῳ ἐλθὼν
οὐχ ἡύρισκε τὰ χρήματα
ὁ καταθέμενος.

Ἰδὼν ἀνὴρ ὁράω gledati; nom. sg. m. r. part. aor. akt.; poveži s ἀνδρα ἕτερον; § 149

ἕτερον § 219

ἀργύριον ἀναιρούμενον § 82; objekt od ἀναιρούμενον; ἀναιρέομαι odnijeti; ak. sg. m. r. part. prez. medpas.; predikat. part. uz verba sentiendi, § 502. a)

πολὺ ἐδεῖτό § 196; δέομαι moliti; 3. l. sg. impf. medpas.; properispomena ispred enklitike, § 40 d)

οἱ δανεῖσαι οἱ ἑαυτῶ, § 206.5; δανείζω dati u zajam; inf. aor. akt.; subjekt infinitiva je ἀνὴρ

ἐπὶ τόκῳ § 436. B. c) δ); § 82

ὁ δ' naznaka promjene subjekta, § 370.2

ἡθέλησεν ἐθέλω voljan biti, htjeti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀλλ' ἦν οἶος § 515.1; elizija § 68; εἰμί biti; 3. l. sg. impf.; οἶος s inf. § 494.1.;

ἀπιστεῖν... ὠφελεῖν ἀπιστέω ne vjerovati; inf. prez. akt.; ὠφελέω pomagati, podupirati; inf. prez. akt.

τε καὶ § 513.2

μηδένα § 224.2; razlika među negacijama, § 508

φέρων δ' ἀπέθετο φέρω nositi; nom. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 515.2; ἀποτίθημι odložiti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ὅποι δὴ § 221; § 519.3

καί τις § 513.1; § 217; enklitike: § 39, § 40

καταμαθὼν καταμανθάνω opaziti; nom. sg. m. r. ptc. aor. akt.;

τοῦτο § 213.2; objekt od ποιοῦντα

ποιοῦντα ποιέω činiti; ak. sg. m. r. ptc. prez. akt.; objekt od καταμαθὼν

ὕφειλετο ὑφαιρέομαι krasti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ὕστέρῳ... χρόνῳ § 203; § 82; dat. temporis, § 415

ἐλθὼν ἔρχομαι íci; nom. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ἠύρισκε εὕρισκω naći; 3. l. sg. ind. impf. akt.

τὰ χρήματα § 123

ὁ καταθέμενος κατατίθημι spremi, položiti; nom. sg. m. r. ptc. aor. med.; supstantiviranje članom § 373

Περιοργῶν οὖν τῇ συμφορᾷ

τά τε ἄλλα

καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε

τῷ δεομένῳ,

ὁ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν

καὶ ἕτερον προσέφερεν,

ἀπαντήσας δὴ
 τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζομένῳ
 ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν,
 ὅτι ἐξήμαρτε
 καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει
 οὐ χαρισαμένῳ,
 ἀλλ' ἀχαριστήσαντι,
 ὥς πάντως οἱ ἀπολόμενον
 τὸ ἀργύριον.

Περιαλγῶν οὖν περιαλγέω bolom obuzet biti; nom. sg. m. r. ptc. prez.
 akt.; § 516

τῇ συμφορᾷ § 90; dat. causae, § 414.2

τά τε ἄλλα καὶ „osobito zato“

ὅτι οὐκ ἔχρησε uzročne rečenice, § 468; χράω: potrebno davati, uzajmljivati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τῷ δεομένῳ δέομαι: iskati, moliti; dat. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; supstantiviranje članom § 373

ὁ ἄν... σῶον ἦν... προσέφερον § 215; relativ se odnosi na novac, ἀργύριον; odnosne rečenice, § 482

αὐτῷ § 207

σῶον ἦν § 103; εἰμί: biti; 3. l. sg. impf.

ἕτερον προσέφερον § 219; προσφέρω: donositi; 3. l. sg. ind. impf. akt.

ἀπαντήσας δὴ ἀπαντάω (τινί): sresti koga; nom. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 516.5

τῷ ἀνδρὶ § 149

τῷ τότε δανειζομένῳ atributni particip, § 499; atributni položaj priloga τότε, § 375; δανείζομαι uzeti u zajam; dat. sg. m. r. part. prez. medpas.

ἀπωλοφύρετο ἀπολοφύρομαι: glasno jadikovati; 3. l. sg. ind. impf. medpas.

τὴν συμφορὰν § 90

ὅτι ἐξήμαρτε ὅτι kao veznik uzročnih rečenica, § 468; ἐξαμαρτάνω: pogriješiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

οἱ μεταμέλει] οἱ = αὐτῷ, indirektni reflektiv, § 439. b) 2; μεταμέλει μοί τινος, „kajem se“, § 400.1

οὐ χαρισαμένῳ μεταμέλει μοί τινος s predikat. participom, § 501.e; χαρίζομαι uslugu učiniti; dat. sg. m. r. ptc. aor. med.

ἀλλ' ἀχαριστήσαντι § 515.1; ἀχαριστέω: nezahvalan biti; dat. sg. m. r.

ptc. aor. med.

ὥς πάντως ὥς kao veznik uzročnih rečenica, § 468; § 204

οἱ ἀπολόμενον οἱ = αὐτῶ, indirektni refleksiv; ἀπόλλυμαι propasti; nom.

sg. sr. r. part. aor. med.

τὸ ἀργύριον § 82

Ὁ δ'

αὐτὸν ἐκέλευε

μὴ φροντίζειν,

ἀλλὰ νομίζειν

αὐτῶ εἶναι

καὶ μὴ ἀπολωλέναι,

καταθέμενον λίθον

εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον·

πάντως γὰρ

οὐδ' ὅτε ἦν σοι

ἐχρῶ αὐτῶ,

ὅθεν μὴδὲ νῦν νόμιζε

στέρεσθαι μηδενός.

αὐτὸν ἐκέλευε § 207.3; κελεύω pozivati (τινά + inf.) koga na što; 3. l. sg. impf. akt.

μὴ φροντίζειν § 509.2; φροντίζω brinuti se; inf. prez. akt.

νομίζειν νομίζω smatrati; inf. prez. akt.

αὐτῶ εἶναι § 208, § 209; εἰμί biti; inf. prez.; posvojni dativ, § 412.2; indirektni refleksiv, § 439. b)

ἀπολωλέναι ἀπόλλυμαι propasti; inf. perf. akt.

καταθέμενον λίθον κατατίθημι spremi, položiti; ak. sg. m. r. ptc. aor. med.; poveži s αὐτὸν; λίθον je objekt participa καταθέμενον, § 82

εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον § 419. a); § 82; § 207; § 378.5

γὰρ § 517

οὐδ' ὅτε ἦν σοι οὐδ' < οὐδέ, § 513.3; elizija, § 82; ὅτε kao veznik vrem. rečenica, § 487; εἰμί biti; 3. l. sg. impf.; § 205; posvojni dativ, § 412.2

ἐχρῶ χράομαι služiti se; 2. l. sg. impf. medpas.

ὅθεν μὴδὲ... νόμιζε korelativni prilozi, § 221; § 513.3; νομίζω smatrati; 2. l. sg. imp. prez. akt.

στέρεσθαι μηδενός στέρομαι lišen biti, ne imati (τινός); inf. prez. medpas.; subjekt infinitiva naznačen u imperativu νόμιζε; § 224.2

Ὅτω γάρ τις
μὴ ἐχρήσατο μηδὲ χρήσεται,
ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ
οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον
βλάπτεται.

Ὅτω Ὅτω = ὅτινι, § 217, § 218.8

ἐχρήσατο... χρήσεται χράομαι služiti se; 3. l. sg. ind. aor. med.; χράομαι služiti se; 3. l. sg. ind. fut. med.

ὄντος... αὐτῷ εἰμί biti; gen. sg. sr. r. ptc. prez. akt.; gen. apsolutni (uz ispušten pronominalni dio, tj. ὅτου = οὔτινος) umjesto pogodbene rečenice; posvojni dativ, § 412.2

οὐδὲν... βλάπτεται adverbni akuzativ, § 391; βλάπτω štetiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.;

οὔτε... οὔτε § 513.4

πλέον... ἔλασσον komparacija od drugih osnova, § 202

Ὅταν γὰρ ὁ θεὸς
μὴ παντελῶς βούληται
ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ,
χρημάτων μὲν πλοῦτον
παρασχών,
τοῦ δὲ φρονεῖν καλῶς
πένητα ποιήσας,
τὸ ἕτερον ἀφελόμενος
ἐκατέρων ἀπεστέρησεν.

Ὅταν... ὁ θεὸς μὴ... βούληται Ὅταν < ὅτε ἄν; vrem. rečenica sa značenjem pogodbene protaze eventualnog oblika, § 488.2; § 82; βούλομαι htjeti, željeti; 3. l. sg. konj. prez. med.

ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ § 103; ἀγαθὰ je supstantivirani pridjev, član može izostati uz apstraktna imena; δίδωμι: dati; inf. prez. akt.; § 149

χρημάτων μὲν... τοῦ δὲ φρονεῖν καλῶς § 123; φρονέω razborit biti; inf. prez. akt.; supstantiviranje članom, § 373; gen. inopiae uz πένητα, § 403.2; μὲν... δὲ, § 519.7; § 204

πλοῦτον παρασχών § 82; παρέχω pružati; nom. sg. m. r. ptc. aor. akt.

πένητα ποιήσας jednozavršetni pridjevi, § 195; ποιέω činiti; nom. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τὸ ἕτερον ἀφελόμενος korelativne zamjenice, § 219; ἀφαιρέω oduzimati; nom. sg. m. r. ptc. aor. med.

ἀπεστέρησεν ἀποστερέω otimati (τινά τινος) od koga što; 3. l. sg. ind. aor. akt.

Poglavlje 52

Filostrat, Život Apolonija iz Tijane 5, 14

O autoru

Filostrat (Φλαούριος Φιλόστρατος, lat. Flavius Philostratus): na temelju nepovezanih obavijesti u natuknicama bizantskog leksikona *Suda* danas poznajemo četiri člana iste obitelji koje skupno nazivamo Filostrati. Autor *Života Apolonija iz Tijane* (τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον) sin je prvog Filostrata, Verova sina, sofista čije se nijedno djelo nije sačuvalo.

Lucije Flavije Filostrat (“Atenjanin” – obnašao je dvije visoke dužnosti u Ateni) dospio je, zahvaljujući sofističkom umijeću i vezama, na dvor Septimija Severa (145-211). Careva ga je žena Julija Domna, kako sam tvrdi, potakla da napiše romansiranu biografiju Apolonija iz Tijane u osam knjiga, objavljenu nakon 217. n. e. Kasnije je, možda 242, dovršio *Živote sofista* posvećene caru Gordijanu. Mogući je autor i djela *O kultu heroja*, *O tjelovježbi*, *Pisma*, *Slike* i *Neron*.

Zbog opsega i žanrovske raznolikosti djela, stilističke virtuoznosti u kratkim rečenicama, sklonosti metafori i paradoksu, Filostrata smatraju vodećom kreativnom osobnošću u grčkoj književnosti carskoga razdoblja. Bio je cijenjen i u Bizantu i Renesansi.

O tekstu

Život Apolonija iz Tijane svojevrstan je biografski eksperiment u kojem se prožimaju aspekti tada omiljenih “idealnih” romana s njihovim pretečom, Ksenofonotovom *Kirupedijom*. Filostrat je Apolonija, oko čijeg su se lika rano počele raspredati čudesne pripovijesti, želio od vraća uzdići do ranga novopitagorskog asketa i čudotvorca (θεῖος ἀνὴρ). Povezujući s aretalogijom motive bajkovitih romana o putovanjima, dijelovima svoje pripovijesti, poput onog o mudračevu boravku u Indiji, dao je orijentalni ugođaj, kakav je

posebno privlačio Filostratovu moćnu zaštitnicu Juliju Domnu.

U ovom se odlomku tematizira upotreba i učinak mita, odnosno fikcije, kod Ezopa, nasuprot obradi kod uglednih pjesnika.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Philostr. Vita Apollonii 5.14

Ἄρξαι δ' αὐτῶν τὸν Ἀπολλώνιον ὧδε ἐρόμενον τοὺς ἐταίρους “ἔστι τι μυθολογία;

“νὴ Δί”, εἶπεν ὁ Μένιππος “ἦν γε οἱ ποιηταὶ ἐπαινοῦσι”.

“τὸν δὲ δὴ Αἴσωπον τί ἡγῆ;

“μυθολόγον” εἶπε “καὶ λογοποιὸν πάντα”.

“πότεροι δὲ σοφοὶ τῶν μύθων;

“οἱ τῶν ποιητῶν”, εἶπεν “ἐπειδὴ ὡς γεγονότες ἄδονται”.

“οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου τί;

“βάτραχοι” ἔφη “καὶ ὄνοι καὶ λῆροι γραυσὶν οἷοι μασᾶσθαι καὶ παιδίοις”.

“καὶ μὴν” ἔφη “ἐμοὶ” ὁ Ἀπολλώνιος, “ἐπιτηδειότεροι πρὸς σοφίαν οἱ τοῦ Αἰσώπου φαίνονται· οἱ μὲν γὰρ περὶ τοὺς ἥρωας, ὧν ποιητικὴ πᾶσα ἔχεται, καὶ διαφθείρουσι τοὺς ἀκρωμένους, ἐπειδὴ ἔρωτάς τε ἀτόπους οἱ ποιηταὶ ἐρμηνεύουσι καὶ ἀδελφῶν γάμους καὶ διαβολὰς ἐς θεοὺς καὶ βρώσεις παίδων καὶ πανουργίας ἀνελευθέρους καὶ δίκας, καὶ τὸ ὡς γεγονὸς αὐτῶν ἄγει καὶ τὸν ἐρῶντα καὶ τὸν ζηλοτυποῦντα καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν ἐφ’ ἅπερ οἱ μῦθοι, Αἴσωπος δὲ ὑπὸ σοφίας πρῶτον μὲν οὐκ ἐς τὸ κοινὸν τῶν ταῦτα ἁδόντων ἑαυτὸν κατέστησεν, ἀλλ’ ἑαυτοῦ τινὰ ὁδὸν ἐτράπετο, εἴτα, ὥσπερ οἱ τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι καλῶς ἐστιῶντες, ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων διδάσκει μεγάλα, καὶ προθέμενος τὸν λόγον ἐπάγει αὐτῷ τὸ πρᾶττε ἢ μὴ πρᾶττε, εἴτα τοῦ φιλαλήθους μᾶλλον ἢ οἱ ποιηταὶ ἤψατο.”

Analiza i komentar

Ἄρξαι δ' αὐτῶν τὸν Ἀπολλώνιον
 ὧδε ἐρόμενον τοὺς ἐταίρους
 “ἔστι τι μυθολογία;”
 “νὴ Δί’”, εἶπεν ὁ Μένιππος
 “ἦν γε
 οἱ ποιηταὶ ἐπαινοῦσι”.
 “τὸν δὲ δὴ Αἰσωπον
 τί ἡγῆ;”
 “μυθολόγον” εἶπε “καὶ λογοποιὸν πάντα”.
 “πότεροι δὲ σοφοὶ
 τῶν μύθων;”
 “οἱ τῶν ποιητῶν”, εἶπεν
 “ἐπειδὴ
 ὥς γεγονότες
 ᾄδονται”.
 “οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου τί;”
 “βάτραχοι” ἔφη “καὶ ὄνοι καὶ λῆροι
 γραυσὶν οἷοι μασᾶσθαι
 καὶ παιδίους”.

Ἄρξαι ἄρχω započinjati; inf. aor. akt.

δ' δ' = δέ, § 515.2; elizija § 68

αὐτῶν § 207; §; part. genitiv § 395

τὸν Ἀπολλώνιον § 82

ἐρόμενον εἶρομαι pitati; ak. sg. m. part. aor. med.

τοὺς ἐταίρους § 82

ἔστι τι εἰμί biti, postojati; 3. l. sg. ind. prez., o naglasku v. § 315 bilj. 2;
 § 217, za enklizu v. § 40. c

μυθολογία § 90

Δί' § Δί' = Δία, 178; elizija § 68

εἶπεν λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. aor.

ὁ Μένιππος § 82

ἦν § 215

γε § 39.5; § 519.1

οἱ ποιηταὶ § 100

ἐπαινοῦσι ἐπαινέω hvaliti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τὸν... Αἰσωπον § 82

δὴ § 516.5

τί ἡγῆ § 217; ἡγέομαι misliti, držati; 2. l. sg. ind. prez. med.

μυθολόγον... καὶ λογοποιὸν πάντα § 82; § 193

πότεροι § 219

σοφοὶ τῶν μύθων § 103 ; partitivni gen. § 395

οἱ τῶν ποιητῶν tj. μῦθοι; supstantiviranje članom § 373; § 108

ἐπειδὴ... ἄδονται § 468; ἄδω pjevati, pjesmom kazivati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ὥς γεγονότες ὥς kao, kao da (prilog); γίγνομαι postajati, dogoditi se; nom. pl. m. r. pte. perf. akt.; γεγονότες (tj. μῦθοι)

οἱ... Αἰσώπου tj. μῦθοι; supstantiviranje članom § 373; § 82

βάτραχοι... ὄνοι... λῆροι § 82

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf.

γραυσὶν § 183

οἶοι § 494

μασᾶσθαι μασάομαι žvakati, grickati; inf. prez. medpas.

παιδίους § 82

“καὶ μὴν” ἔφη “ἐμοὶ” ὁ Ἀπολλώνιος,

“ἐπιτηδειότεροι

πρὸς σοφίαν

οἱ τοῦ Αἰσώπου

φαίνονται·

οἱ μὲν γὰρ

περὶ τοὺς ἥρωας,

ὧν ποιητικὴ πᾶσα ἔχεται,

καὶ διαφθείρουσι τοὺς ἀκρωμένους,

ἐπειδὴ ἔρωτάς τε ἀτόπους

οἱ ποιηταὶ ἐρμηνεύουσι

καὶ ἀδελφῶν γάμους

καὶ διαβολὰς ἐς θεοὺς

καὶ βρώσεις παίδων

καὶ πανουργίας ἀνελευθέρους

καὶ δίκας,
καὶ τὸ
ὥς γεγονὸς αὐτῶν
ἄγει
καὶ τὸν ἐρῶντα
καὶ τὸν ζηλοτυποῦντα
καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα
πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν
ἐφ' ἅπερ
οἱ μῦθοι,

καὶ μὴν § 515.4

ἐμοὶ... φαίνονται § 205; φαίνω pokazivati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ἐπιτηδειότεροι § 197

πρὸς σοφίαν § 435.C. c) γ); § 90

οἱ μὲν γὰρ tj. οἱ τῶν ποιητῶν, οἱ μὲν... Αἴσωπος δὲ; uzročni veznik § 517

περὶ τοὺς ἥρωας § 43.C. c); § 180, § 184

ῶν § 215, tj. τῶν τῶν ποιητῶν μύθων

ποιητικὴ πᾶσα § 90; § 193

ἔχεται ἔχω: držati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

διαφθείρουσι διαφθείρω: uništavati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τοὺς ἀκροωμένους ἀκροάομαι: slušati; ak. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ἐπειδὴ... ἐρμηνεύουσι veznik uzroč. rečenica § 468; ἐρμηνεύω: opisivati, pripovijedati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἔρωτάς... ἀτόπους § 123; za složene pridjeve s dva završetka v. § 106

τε... καὶ sastavni veznici, § 513.2

ἀδελφῶν γάμους § 82; za gen. objektni v. § 394

διαβολὰς ἐς θεοὺς] § 90; § 419 c) β) § 82

βρώσεις παίδων § 165; § 127; za gen. objektni v. § 394

πανουργίας ἀνελευθέρους... δίκας § 90; § za složene pridjeve s dva završetka v. § 106

τὸ ὥς γεγονὸς αὐτῶν γίγνομαι bivati, dogoditi se; nom. sg. sr. r. ptc. perf. akt.; ὥς, adv. „kao da“, za prilog u atributnom položaju v. § 375.5; αὐτῶν, tj. τῶν ποιητῶν; prev. „njihov privid zbilje“

ἄγει ἄγω voditi; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὸν ἐρῶντα ἐράω žudjeti, strastveno ljubiti; ak. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὸν ζηλοτυποῦντα ζηλοτυπέω ljubomorani biti; ak. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὸν ἐπιθυμοῦντα ἐπιθυμέω težiti, nastojati; ak. sg. m. r. ptc. prez. akt.

πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν πλουτέω bogat biti; inf. prez. akt.; τυραννεύω (neograničeno) vladati; inf. prez. akt.; rastavni veznik, § 514 a)
ἐφ’ ἅπερ § 436 c a); § 215; § 216.3; tj. ἄγουσι οἱ μῦθοι; “upravo onamo kamo (vode) mitovi”; nadovezuje se na τὸ ὡς γεγονὸς αὐτῶν ἄγει...

Αἴσωπος δὲ
ὕπὸ σοφίας
πρῶτον μὲν
οὐκ ἐς τὸ κοινὸν
τῶν ταῦτα ἁδόντων
ἑαυτὸν κατέστησεν,
ἀλλ’ ἑαυτοῦ
τινα ὁδὸν
ἐτράπετο,
εἶτα,
ὥσπερ οἱ τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι
καλῶς ἐστιῶντες,
ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων
διδάσκει μεγάλα,
καὶ προθέμενος τὸν λόγον
ἐπάγει αὐτῷ
τὸ πρᾶττε ἢ μὴ πρᾶττε,
εἶτα τοῦ φιλαλήθους μᾶλλον
ἢ οἱ ποιηταὶ ἥψατο.”

ὕπὸ σοφίας § 437. A. β); § 90
πρῶτον μὲν poveži s εἶτα... εἶτα
τὸ κοινὸν § 103; § 379
τῶν ταῦτα ἁδόντων ἄδω pjevati, pjesmom kazivati; gen. pl. m. r. pte.
prez. akt.; § 213.2
ἑαυτὸν κατέστησεν § 208; καθίστημι postaviti; 3. l. pl. ind. aor. akt.;
prev. „nije se poistovjetio (οὐκ ἐς τὸ κοινὸν ἑαυτὸν κατέστησεν) s onima
koji su pjesmom kazivali (ἁδόντων) to (ταῦτα, tj. mitove)
ἑαυτοῦ τινα ὁδὸν § 208; § 217; § 82, § 83
ἐτράπετο τρέπομαι (τὴν ὁδὸν) putem udariti, krenuti; 3. l. sg. ind. aor.
med.

ὥσπερ § 519.2

οἱ... καλῶς ἐστιῶντες supstantiviranje članom, § 373; prilog u atribut. položaju § 375; ἐστιάω hraniti, gostiti; nom. pl. m. r. ptc. prez. akt.

τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι § 123; § 153; § 198; dat. instrumenti, § 414.1

ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων ἀπὸ za izricanje sredstva, § 423. c) γ); § 103; § 123

διδάσκει μεγάλα διδάσκω podučavati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; § 196; μεγάλα (tj. πράγματα)

προθέμενος τὸν λόγον προτίθεμαι dati postaviti, poslužiti; nom. sg. m. r. ptc. aor. med.; § 82; τὸν λόγον, „priču“

ἐπάγει αὐτῷ ἐπάγω pridodati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; § 207

τὸ πράττε ἢ μὴ πράττε πράττω činiti; 2. l. sg. imp. prez. akt.; supstantiviranje članom, § 373

τοῦ φιλαλήθους § 153; supstantiviranje članom, § 373; τὸ φιλάληθες „istinoljubivost“

μᾶλλον ἢ § 204.3; § 514.1 b)

ἤψατο ἄπτομαι prionuti, privržen biti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

Poglavlje 53

Epiktet, Priručnik 1

O autoru

Filozof Epiktet (Ἐπίκτητος) rođen je oko 55. n. e. u frigijskom Hijerapolu (Ἱεράπολις, danas Pamukkale). Nije nam poznato njegovo pravo ime – Ἐπίκτητος je izvedeno od glagola ἐπικτάομαι, 'steći'. Mladost je proveo u Rimu kao rob Neronova oslobođenika i tajnika Epafrodita koji mu je dopustio da pohađa filozofsku školu utjecajnog stoika Muzonija Rufa. Epiktet je s vremenom i sam počeo predavati filozofiju, a Epafrodit ga je oslobodio. Kad je car Domicijan protjerao filozofe iz Italije (93.-94), Epiktet je napustio Rim i otišao u Nikopol (Νικόπολις), bogati grad u Epiru. Epiktetova škola privlačila je mnoge učenike, među kojima je navodno bio i car Hadrijan. Epiktet je umro oko 135. n. e.

Epiktet je, uz Seneku i Marka Aurelija, glavni predstavnik stoičke škole kasnog, rimskog perioda. Poput Sokrata i učitelja Muzonija, Epiktet nije zapisivao svoje učenje; zapisao ga je njegov učenik Flavije Arijan. Sačuvane su četiri od osam knjiga *Razgovora* (Διατριβαί) te *Priručnik* (Ἐγχειρίδιον), "praktični vodič za početnike u stoičkoj filozofiji".

Ἐγχειρίδιον je pisan jednostavnim jezikom bliskim govornoj κοινή, grčko-me standardu helenističkoga i carskoga doba. Bio je vrlo popularno djelo. U VI. st. nastao je Simplicijev komentar, a 1497. je humanist Angelo Poliziano preveo djelo na latinski.

O tekstu

Na početku *Priručnika* Epiktet poučava da sreća ovisi isključivo o čovjeku samom i njegovoj percepciji. Moramo shvatiti što možemo kontrolirati (svoj um i percepciju), a što ne (npr. tijelo, imetak, tuđa mišljenja, društveni status). U onome što ne možemo kontrolirati ne treba tražiti sreću.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Epict. Enchiridion 1.1

Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν ὑπόληψις, ὁρμή, ὄρεξις, ἔκκλισις καὶ ἐνὶ λόγῳ ὅσα ἡμέτερα ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαὶ καὶ ἐνὶ λόγῳ ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα. καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαράποδιστα, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτά, ἀλλότρια. μέμνησο οὖν, ὅτι, ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότριον, οὐδεὶς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδεὶς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινί, ἄκων πράξεις οὐδὲ ἔν, οὐδεὶς σε βλάψῃ, ἐχθρὸν οὐχ ἔξεις, οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. τηλικούτων οὖν ἐφειμένους μέμνησο, ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν, τυχὸν μὲν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι, πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εὐδαιμονία περιγίνεται. εὐθὺς οὖν πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ μελέτα ἐπιλέγειν ὅτι 'φαντασία εἶ καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον'. ἔπειτα ἐξέταζε αὐτὴν καὶ δοκίμαζε τοῖς κανόσι τούτοις οἷς ἔχεις, πρῶτῳ δὲ τούτῳ καὶ μάλιστα, πότερον περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· καὶ περὶ τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἦ, πρόχειρον ἔστω τὸ διότι 'οὐδὲν πρὸς ἐμέ'.

Analiza i komentar

Τῶν ὄντων

τὰ μὲν ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν,

τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τῶν ὄντων εἰμί gen. pl. ptep. prez. akt., genitiv partitivni, § 395; supstantiviran particip § 373

τὰ μὲν..., τὰ δὲ... član je upotrijebljen kao pokazna zamjenica: § 370.1. U koordinaciji μὲν... δὲ... prevedite samo drugu česticu: “jedno... a drugo“.

ἐστίν εἰμί 3. l. sg. ind. prez. (akt). Enklitika, § 39.3. Kongruencija: predikat u jednini uz subjekt srednjeg roda u množini.

ἐφ’ ἡμῖν § 205 § 436.B.c.β, elizija § 68, § 74

ἐφ’ ἡμῖν μὲν
 ὑπόληψις,
 ὁρμή,
 ὄρεξις,
 ἑκκλησις
 καὶ
 ἐνὶ λόγῳ
 ὅσα ἡμέτερα ἔργα·
 οὐκ ἐφ’ ἡμῖν δὲ
 τὸ σῶμα,
 ἡ κτῆσις,
 δόξαι,
 ἀρχαὶ
 καὶ
 ἐνὶ λόγῳ
 ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα.

ἐφ’ ἡμῖν § 74 § 205 § 436.B.c.β

ἐφ’ ἡμῖν μὲν... οὐκ ἐφ’ ἡμῖν δὲ... § 515.2, koordinacija pomoću para čestica

ὑπόληψις § 165

ὁρμή § 90

ὄρεξις § 165

ἑκκλησις § 165

ἐνὶ λόγῳ § 224 § 82; dativ kao priložna oznaka

ὅσα § 219

ἡμέτερα § 210

ἔργα § 82
 ἐφ' ἡμῖν § 74 § 205 § 436.B.c.β
 τὸ σῶμα § 123
 ἡ κτήσις § 165
 δοῦναι § 97
 ἀρχαὶ § 90
 ἐνὶ λόγῳ § 224 § 82
 ὅσα § 219
 οὐχ ἡμέτερα § 74 § 75.1 § 210
 ἔργα § 82

καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν
 ἐστι

φύσει
 ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα,
 τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν
 ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτά, ἀλλότρια.

μὲν... δὲ... koordinacija pomoću para čestica
 τὰ... ἐφ' ἡμῖν § 74 § 205 § 436.B.c.β; supstantiviran prijedložni izraz (dio rečenice) § 373
 ἐστι εἰμί 3. l. sg. ind. prez. akt.
 φύσει § 165; dativ obzira (dativus respectus), “obzirom na prirodu”, “po naravi”
 ἐλεύθερα § 103
 ἀκώλυτα § 103
 ἀπαραπόδιστα § 103
 τὰ... οὐκ ἐφ' ἡμῖν supstantiviran prijedložni izraz (dio rečenice) § 373
 ἀσθενῆ § 153
 δοῦλα § 103
 κωλυτά § 103
 ἀλλότρια § 103

μέμνησο οὖν,
 ὅτι,
 ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῆς
 καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια,
 ἐμποδισθήσῃ,

πενθήσεις,
 ταραχθήσῃ,
 μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους,
     ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι,
     τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότριον,
 οὐδεὶς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε,
 οὐδεὶς σε κωλύσει,
 οὐ μέμψῃ οὐδένα,
 οὐκ ἐγκαλέσεις τινί,
 ἄκων πράξεις οὐδὲ ἔν,
 οὐδεὶς σε βλάψει,
 ἐχθρὸν οὐχ ἔξεις,
 οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.

μέμνησο μιμνήσκω 2. l. sg. impt. perf. medpas.

ὅτι § 467 veznik uvodi izričnu rečenicu

ἐὰν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476

ἐὰν... ἐὰν δὲ koordinacija pomoću čestice δὲ, bez μὲν

τὰ φύσει δοῦλα § 373 supstantivirana sintagma, „ono što je po prirodi rop-sko“

φύσει § 165

δοῦλα § 103

ἐλεύθερα § 103

οἰηθῇς οἶμαι (οἶομαι) 2. l. sg. konj. aor. pas.

τὰ ἀλλότρια § 103, supstantivirani pridjev § 373

ἴδια § 103

ἐμποδισθήσῃ ἐμποδίζω 2. l. sg. ind. fut. pas.

πενθήσεις πενθέω 2. l. sg. ind. fut. akt.

ταραχθήσῃ ταραάσω 2. l. sg. ind. fut. pas.

μέμψῃ μέμφομαι 2. l. sg. ind. fut. med.

θεοὺς § 82

ἀνθρώπους § 82

ἐὰν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476

τὸ σὸν § 210, supstantivirana posvojna zamjenica § 373

τὸ σὸν... τὸ δὲ ἀλλότριον koordinacija pomoću čestice δὲ, bez μὲν

μόνον § 378.4

οἰηθῇς οἶμαι (οἶομαι) 2. l. sg. konj. aor. pas., uvodi konstrukciju akuzati-

va s infinitivom

σὸν § 210

εἶναι εἰμί inf. prez. akt., ovisi o οἰηθῆς

τὸ... ἀλλότριον § 103, supstantivirani pridjev § 373

ὥσπερ § 519.2

ἐστίν εἰμί 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀλλότριον § 103

οὐδείς § 224.2

σε § 205

ἀναγκάσει ἀναγκάζω 3. l. sg. ind. fut. akt.

οὐδείς § 224.2

σε § 205

κωλύσει κωλύω 3. l. sg. ind. fut. akt.

μέμψῃ μέμφομαι 2. l. sg. ind. fut. med.

οὐδένα § 224.2

ἐγκαλέσεις ἐγκαλέω τινί optuživati nekoga; 2. l. sg. ind. fut. akt.

τινί § 217

ἄκων § 193

πράξεις πράσσω (atički πράττω): činiti; 2. l. sg. ind. fut. akt.

ἐν § 224

οὐδείς § 224.2

σε § 205

βλάψει βλάπτω τινά povrijediti nekoga; 3. l. sg. ind. fut. akt.]

ἐχθρὸν § 82

ἔξεις ἔχω 2. l. sg. ind. fut. akt.

βλαβερόν § 103

τι § 217

πέισῃ πάσχω 2. l. sg. ind. fut. (med.)

τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος

μέμνησο,

ὅτι οὐ δεῖ

μετρίως κεκίνημένον

ἄπτεσθαι αὐτῶν,

ἀλλὰ τὰ μὲν

ἀφιέναι παντελῶς,

τὰ δ'

ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν.

τηλικούτων § 213.4

ἐφιέμενος ἐφίημι ptcp. prez. medpas. nom. sg. m. r.; ἐφίημαι τινός težiti
za nečim, čeznuti za nečim

μέμνησο μιμνήσκω 2. l. sg. impt. perf. medpas.

ὅτι § 467 veznik uvodi izričnu rečenicu

δεῖ δέω 3. l. sg. ind. prez. akt.; bezlično δεῖ “treba”, otvara mjesto infiniti-
vima ἄπτεσθαι, ἀφιέναι, ὑπερτίθεσθαι

μετρίως § 204

κεκίνημενον κινέω pokretati; filozofski termin ὁ κεκίνημενος “uzbuđen, uz-
nemiren” ptcp. perf. medpas. ak. sg. m. r.

ἄπτεσθαι ἄπτω vezati; ἄπτομαι τινός “vezati se za nešto”, “biti dirnut ne-
čim” inf. prez. medpas.

αὐτῶν § 207

τὰ μὲν... τὰ δ’ koordinacija: jedno... a drugo

ἀφιέναι ἀφίημι inf. prez. akt.

παντελῶς prilog od παντελής, § 204

ὑπερτίθεσθαι ὑπερτίθημι odložiti, odgoditi; inf. prez. medpas.

πρὸς τὸ παρόν § 435 πάρειμι ptcp. prez. akt. ak. sg. s. r.; supstantivirani
particip § 373; „zasad“

ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ’ ἐθέλης

καὶ ἄρχειν

καὶ πλουτεῖν,

τυχὸν μὲν οὐδ’ αὐτῶν τούτων τεύξη

διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι,

πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξη,

δι’ ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εὐδαιμονία περιγίνεται.

ἐὰν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476

ταῦτ’ § 213.2; elizija § 68

ἐθέλης ἐθέλω (θέλω) htjeti; 2. l. sg. konj. prez. akt; otvara mjesto aku-
zativu ταῦτα, ali i infinitivima ἄρχειν, πλουτεῖν (koordinirani ponavlja-
njem καὶ)

ἄρχειν ἄρχω inf. prez. akt.

πλουτεῖν πλουτέω inf. prez. akt.

τυχὸν τυγχάνω slučajno biti negdje, slučajno se dogoditi; ptcp. aor. akt.
nom. s. r.; particip ovdje odgovara našem prilogu “možda” (od “može
biti da”); τυχὸν μὲν i πάντως γε μὴν stoje u antitezi

μὲν... γε μὴν korelacija s adverbativnim (suprotnim) značenjem "... ali...",
ili progresivno "... a onda..."

αὐτῶν § 207

τούτων § 213.2

τεύξῃ τυγχάνω τινός domoći se nečega, uspjeti u nečemu, 2. l. sg. ind. fut.
med.

διὰ τὸ ἐφίεσθαι § 428, ἐφίημι inf. prez. medpas., supstantivirani infinitiv
§ 373, ἐφίημαι τινός težiti za nečim, čeznuti za nečim

πάντως § 193, § 204

ἐκείνων § 213.3

ἀποτεύξῃ ἀποτυγχάνω τινός izgubiti nešto; 2. l. sg. ind. fut. med.

δι' ὧν μόνων § 215, § 428, § 378.4 elizija § 68

ἐλευθερία § 90

εὐδαιμονία § 90

περιγίνεται περιγίνομαι (jonski i helenistički oblik glagola περιγίνομαι) pro-
izaći; 3. l. sg. ind. prez. akt.

εὐθὺς οὖν

πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ

μελέτα

ἐπιλέγειν ὅτι

‘φαντασία εἶ

καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον’.

εὐθὺς vremenski prilog od εὐθὺς (§ 191)

πάσῃ § 193

φαντασία § 90

τραχείᾳ § 191

μελέτα μελετάω trudit se, vježbati; 2. l. sg. imperativ prez. akt; otvara
mjesto infinitivu

ἐπιλέγειν ἐπιλέγω τινί obratiti se nekome, osloviti koga imenom, dodijeliti
nekome; inf. prez. akt.

ὅτι veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu, § 467, bilješka 2

φαντασία § 90

εἶ εἰμί 2. l. sg. ind. prez. akt.

πάντως § 193, § 204

τὸ φαινόμενον φαίνω ptep. prez. medpas. s. r. nom. sg., supstantivirani
particip § 373; τὸ φαινόμενον filozofski termin: ono što se osjetilima
poima, ono što se čini

ἔπειτα ἐξέταζε αὐτήν
 καὶ δοκίμαζε
     τοῖς κανόσι τούτοις
         οἷς ἔχεις,
 πρῶτῳ δὲ τούτῳ καὶ μάλιστα,
     πότερον
         περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν
         ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν·
 καὶ
     περί τι
         τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἦ,
 πρόχειρον ἔστω
     τὸ διότι 'οὐδὲν πρὸς ἐμέ'.

ἐξέταζε ἐξετάζω 2. l. sg. imperativ prez. akt.

αὐτήν § 207

δοκίμαζε δοκιμάζω 2. l. sg. imperativ prez. akt.

τοῖς κανόσι § 131

τοῖς κανόσι... πρῶτῳ δὲ τούτῳ koordinacija pomoću čestice δὲ, ovdje bez μὲν ili sličnog u prvom članku para

τούτοις § 213.2

οἷς § 215

ἔχεις ἔχω 2. l. sg. ind. prez. akt.

πρῶτῳ § 223

τούτῳ § 213.2

πότερον... ἦ uvodi koordinirane zavisno upitne surečenice § 469

περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν § 433.C, § 373

ἐστὶν εἰμί, 3. l. sg. ind. prez. (akt.)

περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν § 433.C, § 373 članom je supstantivirano ἐφ' ἡμῖν; § 205 § 436.B.c.β

καὶ § 66 kraza, καὶ ἄν (ἐάν), eventualna pogodbena rečenica, § 474-476

περί τι § 433.C

τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν § 373, partitivni genitiv § 395, članom je supstantivirano ἐφ' ἡμῖν; § 205 § 436.B.c.β

ἦ εἰμί 3. l. sg. konj. prez. akt.

πρόχειρον § 103. Kod Epikteta često uvodi savjet, formulu koju treba zapamtiti i usvojiti

ἔστω εἰμί imperativ prez. akt. 3. l. sg.

τὸ διότι ‘οὐδὲν πρὸς ἐμέ’ § 373 supstantivirana je čitava surečenica

διότι ovdje upotrijebljeno kao izrični veznik, „da“

Poglavlje 54

Ksenofont, Uspomene na Sokrata 2, 4, 5

O tekstu

Uspomene na Sokrata sastavljene su u četiri knjige i predstavljaju skup razgovora i epizoda sa Sokratom u glavnoj ulozi. U drugoj knjizi Sokrat, između ostalog, govori i o prijateljstvu. U odabranom odjeljku pravog prijatelja opisuje kao najveće blago koje čovjek može steći.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Xen. Memorabilia 2.4.5

Πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς οὐκ ἂν πολλῶ κρείττων φανείη; ποῖος γὰρ ἵππος ἢ ποῖον ζεῦγος οὕτω χρήσιμον ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος; ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον; ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον; ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ καὶ τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς καὶ τῶν κοινῶν πράξεων, καί, ἂν τέ τινα εὔποιῃσαι δέη, συνεπισχύει, ἂν τέ τις φόβος ταραττή, συμβοηθεῖ, τὰ μὲν συναναλίσκων, τὰ δὲ συμπράττων, καὶ τὰ μὲν συμπείθων, τὰ δὲ βιαζόμενος, καὶ εὔ μὲν πράττοντας πλεῖστα εὐφραίνων, σφαλλομένους δὲ πλεῖστα ἐπανορθῶν. ἃ δὲ αἶ τε χεῖρες ἐκάστω ὑπηρετοῦσι καὶ (οἱ) ὀφθαλμοὶ προορῶσι καὶ τὰ ὥτα προακούουσι καὶ οἱ πόδες διανύτουσι, τούτων φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται· πολλάκις ἃ πρὸ αὐτοῦ τις ἢ οὐκ ἐξειργάσατο ἢ οὐκ εἶδεν ἢ οὐκ ἤκουσεν ἢ οὐ διήνυσε, ταῦτα ὁ φίλος πρὸ τοῦ φί-

λου ἐξήρκεσεν. ἀλλ' ὅμως ἔνιοι δένδρα μὲν πειρῶνται θεραπεύειν τοῦ καρποῦ ἕνεκεν, τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται.

Analiza i komentar

Πρὸς ποῖον κτῆμα
τῶν ἄλλων
παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς
οὐκ ἂν
πολλῷ
κρείττων φανείη;

Πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων = Πρὸς ποῖον ἄλλο κτῆμα; § 219; 123; 212
παραβαλλόμενος παραβάλλω: uspoređivati; n. sg. m. r. part. prez. med-
pas.

φίλος ἀγαθὸς § 82; 103
πολλῷ priloški: kudikamo; § 196
κρείττων § 202
φανείη φαίνω: pokazivati; 3. l. sg. opt. aor. pas.
οὐκ ἂν φανείη § 464,2

ποῖος γὰρ ἵππος
ἢ ποῖον ζεῦγος
οὕτω χρήσιμον
ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος;

ποῖος ἵππος § 219; 82
γὰρ čestica ima funkciju uzročnog veznika, “naime”, § 517
ποῖον ζεῦγος § 219; 153
οὕτω χρήσιμον sc. ἐστί; § 103
ὁ χρηστὸς φίλος § 82

ποῖον δὲ ἀνδράποδον
οὕτως εὗνουν καὶ παραμόνιμον;

ποῖον ἀνδράποδον § 219; 82

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom, “a”

οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον sc. ἐστί; § 103

ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα

οὕτω πάγχρηστον;

ποῖον ἄλλο κτῆμα § 219; 123; 212

οὕτω πάγχρηστον sc. ἐστί; § 103

ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος

ἑαυτὸν τάττει

πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον

τῷ φίλῳ

καὶ τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς

καὶ τῶν κοινῶν πράξεων,

καί,

ἂν τέ τινα

εὖ ποιῆσαι δέη,

συνεπισχύει,

ἂν τέ τις φόβος

ταράττη,

συμβοηθεῖ,

τὰ μὲν συναναλίσκων,

τὰ δὲ συμπράττων,

καὶ τὰ μὲν συμπεΐθων,

τὰ δὲ βιαζόμενος,

καὶ εὖ μὲν πράττοντας

πλεῖστα εὐφραίνων,

σφαλλομένους δὲ

πλεῖστα ἐπανορθῶν.

γάρ čestica ima funkciju uzročnog veznika, “naime”, § 517

ἐαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον τάττω (τάσσω) ἐαυτὸν πρὸς τι: stavljati se na raspolaganje za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐαυτὸν § 208

πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον prev: za sve što nedostaje; § 193;

τὸ ἐλλείπον ἐλλείπω: nedostajati; ak. sg. sr. r. part. prez. akt.; supstantivirani particip, § 373

τῷ φίλῳ § 82

τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς sc. τῶν ἰδίων πράξεων; § 82; 90

τῶν κοινῶν πράξεων sc. τῆς τῶν κοινῶν πράξεων κατασκευῆς; § 82; 165

ἄν τέ τινα § 40

ἄν = ἑάν

τινα § 217

εὖ ποιῆσαι (εὖ) ποιέω (τινά): činiti (dobro komu); inf. aor. akt.

δέη δεῖ (bezlično): treba (otvara mjesto infinitivu u rečenici); 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἄν τέ τινα εὖ ποιῆσαι δέη eventualna protaza za sadašnjost; § 476

συνεπισχύει συνεπισχύω: pomagati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τις φόβος § 217; 82

ταράττη ταρασσω (ταράττω): uznemiravati; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἄν τέ τις φόβος ταράττη eventualna protaza za sadašnjost; § 476

συμβοηθεῖ συμβοηθέω: pomagati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὰ μὲν... τὰ δὲ... καὶ τὰ μὲν... τὰ δὲ koordinacija; prev: jedne stvari... druge stvari... i jedno... a drugo...; § 519,7

συναναλίσκων συναναλίσκω: skupa trošiti; n. sg. m. r. part. prez. akt.

συμπράττων συμπράττω (συμπράσσω): skupa raditi; n. sg. m. r. part. prez. akt.

συμπείθων συμπείθω: skupa nagovarati; n. sg. m. r. part. prez. akt.

βιάζόμενος βιάζω (češće βιάζομαι): silom činiti; n. sg. m. r. part. prez. akt. medpas.

εὖ πράττοντας sc. φίλους; πράττω (πράσσω): činiti; ak. pl. m. r. part. prez. akt.

εὖ μὲν... σφαλλομένους δὲ koordinacija izraza s participima

πλείστα prev: vrlo često (superl. od πολὺς)

εὐφραίνων εὐφραίνω: uveseljavati; n. sg. m. r. part. prez. akt.

σφαλλομένους sc. φίλους; σφάλλω: činiti da netko posrne; ak. pl. m. r. part. prez. medpas.

ἐπανορθῶν ἐπανορθόω: uspravljati, podizati; n. sg. m. r. part. prez. akt.

ἃ δὲ αἶ τε χεῖρες

ἐκάστω

ὑπηρετοῦσι
 καὶ <οί> ὀφθαλμοὶ
 προορῶσι
 καὶ τὰ ὤτα
 προακούουσι
 καὶ οἱ πόδες
 διανύτουσι,
 τούτων φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται·

ἃ zamjenica uvodi odnosnu rečenicu; prev: ono što; § 215

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom, “a”

αἷ τε § 40

αἷ χεῖρες § 150

ἐκάστω § 82

ὑπηρετοῦσι ὑπηρετέω: pomagati, služiti; 3. l. pl. ind prez. akt.

οἱ ὀφθαλμοὶ § 82

προορῶσι προοράω: vidjeti; 3. l. pl. ind prez. akt.

τὰ ὤτα § 128

προακούουσι προακούω: čuti; 3. l. pl. ind prez. akt.

οἱ πόδες § 126

διανύτουσι διανύτω: izvršiti, učiniti; 3. l. pl. ind prez. akt.

τούτων § 213

τούτων... οὐδενὸς hiperbat

φίλος § 82

εὐεργετῶν εὐεργετέω: biti dobročinitelj; n. jed. m. r. part. prez. akt.

οὐδενὸς § 224

λείπεται λείπομαι (τινός): biti ostavljen (bez čega); 3. l. sg. ind prez. medpas.

πολλάκις

ἃ πρὸ αὐτοῦ τις
 ἢ οὐκ ἐξειργάσατο
 ἢ οὐκ εἶδεν
 ἢ οὐκ ἤκουσεν
 ἢ οὐ διήνυσεν,
 ταῦτα ὁ φίλος
 πρὸ τοῦ φίλου

ἐξήρκεσεν.

πρὸ αὐτοῦ prev: sam za sebe; § 209

ἐξεργάσατο ἐξεργάζομαι: dovršavati; 3. l. sg. ind. aor. medpas.

εἶδεν ὁράω: gledati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἤκουσεν ἀκούω: slušati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

διήνυσεν διανύω: postići; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ταῦτα § 213

ἐξήρκεσεν ἐξαρκέω: za nekoga učiniti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀλλ' ὅμως ἔνιοι

δένδρα μὲν πειρῶνται θεραπεύειν

τοῦ καρποῦ ἔνεκεν,

τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος,

ὃ καλεῖται φίλος,

ἀργῶς καὶ ἀνειμένως

οἱ πλεῖστοι

ἐπιμέλονται.

ἀλλ' = ἀλλά, § 68

ἔνιοι § 82

δένδρα § 82

δένδρα μὲν... τοῦ δὲ κτήματος... koordinacija parom čestica μὲν... δὲ...

πειρῶνται πειράω: pokušavati (otvara mjesto infinitivu u rečenici); 3. l. pl.
ind. prez. medpas.

θεραπεύειν θεραπεύω: njegovati; inf. prez. akt.

τοῦ καρποῦ ἔνεκεν § 82

τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος § 82; 197; 123

ὃ zamjenica uvodi odnosnu rečenicu; § 215

καλεῖται καλέω: zvati; 3. l. sg. ind prez. medpas.

ἀργῶς καὶ ἀνειμένως § 82; 204

οἱ πλεῖστοι § 196 (superlativ)

ἐπιμέλονται ἐπιμέλομαι (i ἐπιμελέομαι) τινός: brinuti se za što; 3. l. pl.
ind. prez. medpas.

Poglavlje 55

Ahilej Tacije, Zgode Leukipe i Klitofonta 6, 19

O autoru

Ahilej Tatije ili Tacije (Ἀχιλλεὺς Τάτιος) autor je ljubavnog romana *Zgode Leukipe i Klitofonta* (Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα). Živio je u 2. st. n. e., vjerojatno u Aleksandriji. Navodi da se pod stare dane obratio na kršćanstvo i postao biskup najvjerojatnije nisu točni. Sudeći po broju sačuvanih papirusa, *Zgode Leukipe i Klitofonta* bile su najpopularniji grčki ljubavni roman. Njegovi su glavni junaci dvoje mladih koji se ludo zaljube, ali ih okrutna sudbina razdvaja nizom nesretnih događaja poput brodoloma, otmica od strane gusara koji prodaju junake u roblje, itd.

O tekstu

Jedna od karakteristika grčkih ljubavnih romana je izražen interes za osjećaje likova. Kad oteta Leukipa odbije udvaranje nasilnog Tersandra jer voli Klitofonta, Tersandar osjeća ljubav i bijes istovremeno. To je autoru povod za digresiju, kratko filozofsko razmatranje tih emocija i njihovog međusobnog odnosa. Ovakve digresije česte su u Tacijevu romanu.

Odabrani se odlomak nalazi između Tersandrovog agresivnog pokušaja zavođenja i svađe koja potom uslijedi, a u kojoj ni Leukipa ni Tersandar ne biraju riječi.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Ach. Tat. Leucippe et Clitophon 6.19.1

Θυμὸς δὲ καὶ ἔρωσ δύο λαμπάδες· ἔχει γὰρ καὶ ὁ θυμὸς ἄλλο πῦρ, καὶ ἔστι τὴν μὲν φύσιν ἐναντιώτατον, τὴν δὲ βίαν ὅμοιον. ὁ μὲν γὰρ παροξύνει μισεῖν, ὁ δὲ ἀναγκάζει φιλεῖν· καὶ ἀλλήλων πάροικος ἢ τοῦ πυρός ἐστι πηγὴ. ὁ μὲν γὰρ εἰς τὸ ἧπαρ κάθηται, ὁ δὲ τῇ καρδίᾳ περιβέβληται. ὅταν οὖν ἄμφω τὸν ἄνθρωπον καταλάβωσι, γίνεται μὲν αὐτοῖς ἡ ψυχὴ τρυτάνη, τὸ δὲ πῦρ ἐκατέρου ταλαντεύεται. μάχονται δὲ ἄμφω περὶ τῆς ῥοπῆς· καὶ τὰ πολλὰ μὲν ὁ ἔρωσ εἴωθε νικᾶν, ὅταν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν εὐτυχῇ. ἦν δὲ αὐτὸν ἀτιμάσῃ τὸ ἐρώμενον, αὐτὸς τὸν θυμὸν εἰς συμμαχίαν καλεῖ. κάκεινος ὡς γείτων πείθεται, καὶ ἀνάπτουσιν ἄμφω τὸ πῦρ. ἂν δὲ ἄπαξ ὁ θυμὸς τὸν ἔρωτα παρ' αὐτῷ λάβῃ καὶ τῆς οἰκείας ἔδρας ἐκπεσόντα κατὰσχη, φύσει γε ὢν ἄσπονδος, οὐχ ὡς φίλῳ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν συμμαχεῖ, ἀλλ' ὡς δοῦλον τῆς ἐπιθυμίας πεδῆσας κρατεῖ· οὐκ ἐπιτρέπει δὲ αὐτῷ σπείσασθαι πρὸς τὸ ἐρώμενον, κἂν θέλῃ. ὁ δὲ τῷ θυμῷ βεβαπτισμένος καταδύεται, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἐκπηδῆσαι θέλων οὐκέτι ἐστὶν ἐλεύθερος, ἀλλὰ μισεῖν ἀναγκάζεται τὸ φιλούμενον. ὅταν δὲ ὁ θυμὸς καχλάζων γεμισθῇ καὶ τῆς ἐξουσίας ἐμφορηθῇ ἀποβλύσῃ, κάμνει μὲν ἐκ τοῦ κόρου, καμὼν δὲ παρίεται, καὶ ὁ ἔρωσ ἀμύνεται καὶ ὀπλίζει τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμὸν ἤδη καθεύδοντα νικᾷ. ὁρῶν δὲ τὰς ὕβρεις, ἃς κατὰ τῶν φιλτάτων ἐπαρώνησεν, ἀλγεῖ καὶ πρὸς τὸ ἐρώμενον ἀπολογεῖται καὶ εἰς ὁμιλίαν παρακαλεῖ καὶ τὸν θυμὸν ἐπαγγέλλεται καταμαλάττειν ἡδονῇ. τυχὼν μὲν οὖν ὢν ἡθέλησεν, ἴλεως γίνεται, ἀτιμούμενος δὲ πάλιν εἰς τὸν θυμὸν καταδύεται· ὁ δὲ καθεύδων ἐξεγείρεται καὶ τὰ ἀρχαῖα ποιεῖ· ἀτιμία γὰρ ἔρωτος σύμμαχος ἐστὶ θυμός.

Analiza i komentar

Θυμὸς δὲ καὶ ἔρωσ
δύο λαμπάδες·

Θυμὸς § 82

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom
 ἔρως § 123
 δύο § 224
 λαμπάδες § 123

ἔχει γὰρ καὶ ὁ θυμὸς
     ἄλλο πῦρ,
 καὶ ἔστι
     τὴν μὲν φύσιν ἐναντιώτατον,
     τὴν δὲ βίαν ὅμοιον.

ἔχει ἔχω “imati”, 3. l. sg. ind. prez. akt.
 γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517
 ὁ θυμὸς § 82
 ἄλλο § 212
 πῦρ § 146
 ἔστι εἰμί “biti” 3. l. sg. ind. prez. akt.
 τὴν φύσιν § 165, akuzativ obzira § 389
 μὲν... δὲ koordinacija; § 519.7 δὲ prevedite „a“
 ἐναντιώτατον § 103, § 197
 τὴν βίαν § 90, akuzativ obzira § 389
 ὅμοιον § 103

ὁ μὲν γὰρ παροξύνει
     μισεῖν,
 ὁ δὲ ἀναγκάζει
     φιλεῖν·
 καὶ ἀλλήλων πάροις
 ἢ
     τοῦ πυρός
 ἐστι
     πηγή.

ὁ μὲν... ὁ δὲ koordinacija, § 519.7 “jedan... a drugi...”
 γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

παροξύνει παροξύνω “tjerati na nešto, poticati”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

Glagol otvara mjesto infinitivu.

μισεῖν μισέω “mrziti”, inf. prez. akt.

ἀναγκάζει ἀναγκάζω “siliti”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

φιλεῖν φιλέω “voljeti”, inf. prez. akt.

ἀλλήλων § 212

πάροικος § 103, § 106

ἡ πηγή § 90

τοῦ πυρός § 146

ἐστί εἰμί “biti”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὁ γὰρ

εἰς τὸ ἦπαρ

κάθηται,

ὁ δὲ

τῇ καρδίᾳ

περιβέβληται.

ὁ... ὁ δὲ koordinacija, jedan... a drugi

γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2

εἰς τὸ ἦπαρ ἦπαρ, ἄτος, τό, εἰς + ak. § 419

κάθηται κάθημαι “sjediti, biti skupljen”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.

τῇ καρδίᾳ § 90

περιβέβληται περιβάλλω “okretati, vrtjeti”, 3. l. sg. ind. perf. medpas.

ὅταν οὖν

ἄμφω

τὸν ἄνθρωπον

καταλάβωσι,

γίνεται μὲν

αὐτοῖς

ἡ ψυχὴ τρυτάνη,

τὸ δὲ πῦρ

ἐκατέρου

ταλαντεύεται.

ὅταν vremenski veznik, uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2
 οὕν usporedni zaključni veznik § 516.2
 ἄμφω § 224.3
 τὸν ἄνθρωπον § 82
 καταλάβωσι καταλαμβάνω “spopasti, uhvatiti”, 3. l. pl. konj. aor. akt.
 γίνεται γίγνομαι “postati, nastati”, 3. l. sg. ind. prez. medpas., jonski i
 helenistički oblik; ima imensku dopunu
 μὲν... δὲ koordinacija § 519.7, δὲ prevedite „a“
 αὐτοῖς § 207
 ἡ ψυχὴ § 90
 τρυάνη § 90, dopuna uz γίνεται
 τὸ πῦρ § 146
 ἑκατέρου § 103, § 377.4
 ταλαντεύεται ταλαντεύω “pretegnuti”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.

μάχονται δὲ ἄμφω
 περὶ τῆς ῥοπῆς·
 καὶ τὰ πολλὰ μὲν
 ὁ ἔρως
 εἴωθε
 νικᾶν,
 ὅταν
 εἰς τὴν ἐπιθυμίαν
 εὐτυχῇ.

μάχονται μάχομαι “boriti se”, 3. l. pl. ind. prez. medpas.
 δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom
 ἄμφω § 224.3
 περὶ τῆς ῥοπῆς § 90, περὶ + gen. § 433
 τὰ πολλὰ § 196 adverbni akuzativ § 391
 μὲν postpozitivna uzvična čestica § 519.7
 ὁ ἔρως § 123
 εἴωθε ἐθίζω “privikavati, naviknuti se”, 3. l. sg. ind. perf. akt. § 278.2,
 otvara mjesto infinitivu
 νικᾶν νικάω “pobijediti”, inf. prez. akt.
 ὅταν vremenski veznik, uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2
 εἰς τὴν ἐπιθυμίαν § 90, εἰς + ak. § 419
 εὐτυχῇ εὐτυχέω “postići cilj, ostvariti želju”, 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἦν δὲ αὐτὸν
 ἀτιμάσῃ
 τὸ ἐρώμενον,
 αὐτὸς
 τὸν θυμὸν
     εἰς συμμαχίαν
 καλεῖ.

ἦν pogodbeni veznik, uvodi pogodbenu rečenicu § 474
 δὲ usporadni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom
 αὐτὸν § 207
 ἀτιμάσῃ ἀτιμάζω “ne štovati, prezirati”, 3. l. sg. konj. aor. akt.
 τὸ ἐρώμενον ἐράω “žudjeti, čeznuti, voljeti”, ptc. prez. medpas. s. r. ak.
     sg. supstantiviran
 αὐτὸς § 207
 τὸν θυμὸν § 82
 εἰς συμμαχίαν § 90 εἰς + ak. § 419
 καλεῖ καλέω “zvati”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

κάκεινος
     ὥς γείτων
 πείθεται,
 καὶ ἀνάπτουσιν
 ἄμφω
 τὸ πῦρ.

κάκεινος § 66 kraza, § 213.3
 ὥς γείτων § 131 § 221
 πείθεται πείθω “nagovarati”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.
 ἀνάπτουσιν ἀνάπτω “zapaliti”, 3. l. pl. ind. prez. akt.
 ἄμφω § 224.3
 τὸ πῦρ § 146

ἄν δὲ ἄπαξ
 ὁ θυμὸς

τὸν ἔρωτα
     παρ' αὐτῷ
 λάβη
 καὶ
     τῆς οἰκείας
     ἔδρας
 ἐκπεσόντα
 κατάσχη,
 φύσει γε
 ὦν
     ἄσπονδος,
 οὐχ
     ὥς φίλῳ
     πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν
 συμμαχεῖ,
 ἀλλ'
     ὥς δοῦλον
     τῆς ἐπιθυμίας
 πεδήσας
 κρατεῖ·
 οὐκ ἐπιτρέπει δὲ
     αὐτῷ
     σπείσασθαι
     πρὸς τὸ ἐρώμενον,
 καὶν θέλῃ.

ἀν § 474

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

ἄπαξ § 223

ὁ θυμὸς § 82

τὸν ἔρωτα § 123

παρ' αὐτῷ § 209 παρά + dat. § 434B elizija § 68

λάβη λαμβάνω “uzeti, obuzeti”, 3. l. sg. konj. aor. akt.

τῆς οἰκείας § 103

ἔδρας § 90

ἐκπεσόντα ἐκπίπτω “ispadati iz čega, biti protjeran iz čega”, τινός, ptc. p.

aor. akt. ak. sg. m. r.

κατάσχη κατέχω “držati, zadržavati”, 3. l. sg. konj. aor. akt.

φύσει § 165

γε uzvična čestica § 519.1

ὦν εἰμί “biti”, ptc. prez. nom. m. r.

ἄσπονδος § 103, § 106

ὡς φίλω § 82 § 221

πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν § 90 πρὸς + ak. § 435C

συμμαχεῖ συμμαχέω “komu u boju pomagati”, τινί, “zajedno se boriti”, 3. l.

sg. ind. prez. akt.

ἀλλ’ ὡς elizija § 68

ὡς δοῦλον § 82 § 221

τῆς ἐπιθυμίας § 90

πεδήσας πεδάω “sputati”, ptc. aor. akt. m. r. nom. sg.

κρατεῖ κρατέω “vladati”, τινός 3. l. ind. prez. akt.

ἐπιτρέπει ἐπιτρέπω “dopustiti”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2

αὐτῷ § 207

σπείσασθαι σπένδω med. “sklopiti primirje”, inf. aor. med.

πρὸς τὸ ἐρώμενον ἐράω “žudjeti, čeznuti, voljeti”, ptc. prez. medpas. s.

r. ak., supstantiviran, πρὸς + ak. § 435.C

καὶ uvodi dopusnu rečenicu § 480, kraza § 66

θέλη θέλω (ἐθέλω), “željeti”, 3. l. sg. konj. prez.

ὁ δὲ

τῷ θυμῷ

βεβαπτισμένος

καταδύεται,

καὶ

εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν

ἐκπηδῆσαι

θέλων

οὐκέτι ἐστὶν ἐλεύθερος,

ἀλλὰ

μισεῖν

ἀναγκάζεται

τὸ φιλούμενον.

ὁ βεβαπτισμένος βαπτίζω “umočiti, potopiti”, ptcp. perf. medpas. m. r.
nom. sg., supstantiviran

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

τῷ θυμῷ § 82

καταδύεται καταδύω “potopiti”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.

εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν § 90, § 103, εἰς + ak. § 419

ἐκπηδῆσαι ἐκπηδάω “iskočiti, istrčati, provaliti”, inf. aor. akt.

θέλων θέλω (ἐθέλω) “htjeti”, ptcp. prez. akt. nom. sg.

ἐστὶν εἰμί “biti”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐλεύθερος § 103

ἀλλὰ usporedni suprotni veznik § 515.1

μισεῖν μισέω “mrziti”, inf. prez. akt.

ἀναγκάζεται ἀναγκάζω “siliti”, 3. l. sg. ind. prez. medpas., otvara mjesto
infinitivu

τὸ φιλούμενον φιλέω “voljeti”, ptcp. prez. medpas. s. r. ak. sg., supstanti-
viran

ὅταν δὲ

ὁ θυμὸς

καχλάζων

γεμισθῇ

καὶ

τῆς ἐξουσίας

ἐμφορηθεὶς

ἀποβλύσῃ,

κάμνει μὲν

ἐκ τοῦ κόρου,

καμὼν δὲ

παρίεται,

καὶ ὁ ἔρως

ἀμύνεται

καὶ ὀπλίζει

τὴν ἐπιθυμίαν

καὶ

τὸν θυμὸν
ἤδη καθεύδοντα
νικᾷ.

ὅταν vremenski veznik, uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2

ὁ θυμὸς § 82

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

καχλάζων καχλάζω “zapljuskivati, prskati”, ptc. prez. akt. m. r. nom. sg.

γεμισθῇ γεμίζω “napuniti”, 3. l. sg. konj. aor. pas.

τῆς ἐξουσίας § 90

ἐμφορηθῆς ἐμφορέω “unositi”, ptc. aor. pas. m. r. nom. sg.

ἀποβλύσῃ ἀποβλύζω “izliti”, 3. l. sg. konj. aor. akt.

κάμνει κάμνω “mučiti se”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

μὲν... δὲ koordinacija; § 519.7 δὲ prevedite „a“

ἐκ τοῦ κόρου § 82 ἐκ + gen. § 424 „od sitosti, od obilja“

καμὼν κάμνω “mučiti se”, ptc. aor. akt. nom. sg. m. r.

παρίεται παρίημι “popuštati, puštati”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὁ ἔρως § 123

ἀμύνεται ἀμύνω “odbijati”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὀπλίζει ὀπλίζω “pripremati za bitku, naoružavati”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὴν ἐπιθυμίαν § 90

τὸν θυμὸν § 82

καθεύδοντα καθεύδω “spavati, počivati”, ptc. prez. akt. ak. sg. m. r.

νικᾷ νικάω “pobjeđivati”, 3. l. sg. ind. prez. akt., stegnuti glagol § 243

ὁρῶν δὲ

τὰς ὕβρεις,

ἃς

κατὰ τῶν φιλτάτων

ἐπαρώνησεν,

ἀλγεῖ

καὶ

πρὸς τὸ ἐρώμενον

ἀπολογεῖται

καὶ

εἰς ὁμιλίαν

παρακαλεῖ
 καὶ
 τὸν θυμὸν
 ἐπαγγέλλεται
     καταμαλάττειν
         ἡδονῇ.

ὁρῶν ὁράω “vidjeti, gledati”, ptcp. prez. akt. nom. sg. m. r.
 δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom
 τὰς ὕβρεις § 165
 ἃς § 215, uvodi odnosnu rečenicu, § 481
 κατὰ τῶν φιλτάτων § 197, bilješka 2, κατὰ + gen. § 429.A
 ἐπαρῶνησεν παροινέω “ponašati se kao pijan čovjek, nanositi zlo, loše pos-
     tupati s kim”, τινά 3. l. sg. ind. aor. akt.
 ἀλγεῖ ἀλγέω “osjećati bol”, 3. l. ind. prez. akt.
 πρὸς τὸ ἐρώμενον ἐράω “voljeti, žudjeti, čeznuti”, ptcp. prez. medpas., ak.
     sg. s. r., supstantiviran; πρὸς + ak. § 435.C
 ἀπολογεῖται ἀπολογέομαι “braniti se, opravdavati se”, πρὸς τινά 3. l. sg.
     ind. prez. medpas.
 εἰς ὁμιλίαν § 90, εἰς + ak. § 419
 παρακαλεῖ παρακαλέω “dozivati”, 3. l. sg. ind. prez. akt.
 τὸν θυμὸν § 82
 ἐπαγγέλλεται ἐπαγγέλλω med. “obećavati”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.,
     otvara mjesto infinitivu
 καταμαλάττειν καταμαλάττω “udobrovoljiti, ublažiti”, inf. prez. akt.
 ἡδονῇ § 90, dativ sredstva § 414.1 uz καταμαλάττειν

τυχὼν μὲν οὖν
     ὧν ἠθέλησεν,
 ἴλεως γίνεται,
 ἀτιμούμενος δὲ
     πάλιν
     εἰς τὸν θυμὸν
 καταδύεται·
 ὁ δὲ καθεύδων
 ἐξεγείρεται
 καὶ τὰ ἀρχαῖα

ποιεῖ·

ἀτιμία γὰρ

ἔρωτος σύμμαχος ἐστι

θυμός.

τυχὼν τυγχάνω “pogađati, dobiti, postići”, ptcp. aor. akt. nom. sg., τινός μὲν... δὲ koordinacija § 519.7, δὲ prevedite „a“

οὕν usporedni zaključni veznik § 516.2

ῶν § 215, uvodi odnosnu rečenicu, § 481, partitivni genitiv uz glagole koji znače „gađati“ i „težiti“, „pogađati“ i „promašivati“ § 396 e

ἠθέλησεν ἐθέλω “željeti”, 3. l. sg. aor. akt.

ἴλεως § 111

γίνεται γίγνομαι “postati, nastati” (jonski i helenistički oblik), 3. l. sg. ind. prez. medpas., ima imensku dopunu

ἀτιμούμενος ἀτιμώ “osramotiti, pogrditi”, ptcp. prez. medpas. nom. m. r.

εἰς τὸν θυμὸν § 82, εἰς + ak. § 419

καταδύεται καταδύω “potopiti”, med. “potonuti, uvući se u što”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὁ odnosi se na τὸν θυμὸν, član kao pokazna zamjenica § 370.2

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2

καθεύδων καθεύδω “spavati”, ptcp. nom. sg. m. r. prez. akt.

ἐξεγείρεται ἐξεγείρω “buditi”, 3. l. sg. ind. prez. medpas.

τὰ ἀρχαῖα § 103, supstantivirano

ποιεῖ ποιέω “činiti”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀτιμία § 90

γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

ἔρωτος § 123

σύμμαχος § 82

ἐστι εἰμί “biti”, 3. l. sg. ind. prez. akt.

θυμός § 82

Poglavlje 56

Lizija, Olimpijski govor 1

O tekstu

Grčki govornik Lizija napisao je i, prema predaji, sâm predstavio *Olimpijski govor* 338. pr. Kr. na svečanostima prigodom Olimpijskih igara. Ovaj pledoaje za jedinstvo i slobodu Grka svrstava se u prigodno (epideiktično) govorništvo.

Olimpijski govor sačuvan je kao opsežan citat kod grčkog retora i povjesničara Dionizija Halikarnašanina (*O starim govornicima*, 29-30). Dodatne podatke vezane za ovo Lizijino djelo nalazimo kod povjesničara Diodora Sicilskoga (*Knjižnica*, XIV. 105).

Kao sin doseljenika iz Sirakuze u Atenu, Lizija u Ateni nije smio javno govoriti. To je smio, međutim, na svečanom okupljanju svih Grka povodom Olimpijskih igara, gdje se obraća okupljenima s jasnim i izravnim pozivom na svrgavanje sirakuškoga tiranina Dionizija Starijeg. Naime, od dolaska na vlast 405. pr. Kr. Dionizije Stariji širio je svoju vlast, prvo iz Sirakuze na cijelu Siciliju, zatim i na južnu Italiju, a od 395. pr. Kr., kada počinje Korintski rat, imao je ulogu i u tom sukobu grčkih polisa, Sparte, Atene i Perzije. Zato je, drži govornik, tiranin Sirakuze za Grke opasan koliko i perzijski kralj Artakserkso II.

Godine 388. pr. Kr. Dionizije Stariji pripremio je i bogato opremio poslanstvo u Olimpiju da tamo u njegovo ime prinese raskošnu žrtvu. Šatori poslanika bili su ukrašeni zlatom, na utrkaма četveroprega natjecali su se Dionizijevi konji, a recitatori su izvodili Dionizijeve pjesme. Raskoš, bogatstvo i moć trebali su impresionirati Grke. No, demokracijom prožetoj Ateni samovlada i moć Dionizija Starijega bila je odbojna. Apel za svrgnuće tiranina i oslobođenje Sicilije Lizija gradi na tom sentimentu.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Lys. Olympiacus 1

I

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἕνεκα, ὧ ἄνδρες, ἄξιον Ἡρακλέους μεμνησθαι, καὶ ὅτι τόνδε τὸν ἀγῶνα πρῶτος συνήγειρε δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος. ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ ἀλλοτριῶς αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας διέκειντο· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοὺς τυράννους ἔπαυσε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσε, ἀγῶνα μὲν σωμάτων ἐποίησε, φιλοτιμίαν <δὲ> πλούτου, γνώμης δ' ἐπίδειξιν ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τούτων ἀπάντων ἕνεκα εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωμεν, τὰ μὲν ὀφόμενοι, τὰ δ' ἀκουσόμενοι· ἡγήσατο γὰρ τὸν ἐνθάδε σύλλογον ἀρχὴν γενήσεσθαι τοῖς Ἑλλησι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας.

II

Ἐγὼ δὲ ἤκω οὐ μικρολογησόμενος οὐδὲ περὶ τῶν ὀνομάτων μαχόμενος. ἡγοῦμαι γὰρ ταῦτα ἔργα μὲν εἶναι σοφιστῶν λίαν ἀχρήστων καὶ σφόδρα βίου δεομένων, ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ καὶ πολίτου πολλοῦ ἀξίου περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν, ὁρῶν οὕτως αἰσχροῦς διακειμένην τὴν Ἑλλάδα, καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς ὄντα ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ, πολλὰς δὲ πόλεις ὑπὸ τυράννων ἀναστάτους γεγενημένας. καὶ ταῦτα εἰ μὲν δι' ἀσθένειαν ἐπάσχομεν, στέργειν ἂν ᾤαν ἀνάγκη τὴν τύχην· ἐπειδὴ δὲ διὰ στάσιν καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν, πῶς οὐκ ἄξιον τῶν μὲν παύσασθαι τὰ δὲ κωλύσαι, εἰδότες ὅτι φιλονικεῖν μὲν ἐστὶν εὖ πραττόντων, γινῶναι δὲ τὰ βέλτιστα τῶν οἴων ἡμῶν; ὁρῶμεν γὰρ τοὺς κινδύνους καὶ μεγάλους καὶ πανταχόθεν περιεστηκότας· ἐπίστασθε δὲ ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν κρατούντων τῆς θαλάττης, τῶν δὲ χρημάτων βασιλεὺς ταμίας, τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων σώματα τῶν δαπανᾶσθαι δυναμένων, ναῦς δὲ πολλὰς <μὲν> αὐτὸς κέκτηται, πολλὰς δ' ὁ τύραννος τῆς Σικελίας. ὥστε ἄξιον τὸν μὲν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον καταθέσθαι, τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ χρωμένους τῆς σωτηρίας ἀντέχεσθαι, καὶ περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων αἰσχύνεσθαι, περὶ δὲ τῶν μελ-

λόντων ἔσσεσθαι δεδιέναι, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους ἀμιλλᾶσθαι, οἱ τοὺς μὲν βαρβάρους ἐποίησαν τῆς ἀλλοτρίας ἐπιθυμοῦντας τῆς σφετέρας αὐτῶν στερεῖσθαι, τοὺς δὲ τυράννους ἐξελάσαντες κοινὴν ἅπασιν τὴν ἐλευθερίαν κατέστησαν.

Analiza i komentar

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἕνεκα,
ὧ ἄνδρες,
ἄξιον

Ἡρακλέους μεμνήσθαι,
καὶ ὅτι
τόνδε τὸν ἀγῶνα
πρῶτος
συνήγειρε
δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος.

τε izvorno glavni sastavni veznik grčkog jezika, „i“; stoji iza riječi

τε... καὶ „ne samo... nego i“, § 513.2

Ἄλλων § 212.a

πολλῶν § 196

καλῶν § 103

ἔργων § 82

ἕνεκα prijedlog uz genitiv, „radi, zbog“; ovdje u postpoziciji, § 417

ὧ ἄνδρες § 80, 149

ἄξιον se. ἐστίν § 103; imenski predikat

Ἡρακλέους § 153, 157

μεμνήσθαι μιμνήσκω: sjetiti se; inf. perf. medpas.

ὅτι zavisni uzročni veznik, „jer“

τόνδε § 213

τὸν ἀγῶνα § 131

πρῶτος § 223, 103

συνήγειρε συναγείρω: sakupiti; okupiti ljude za natjecanje; organizirati natjecanje; 3. l. sg. ind. aor. akt.

δι' (= διὰ) εὐνοίαν § 68, 90, prijedložni izraz, διὰ + ak: „zbog“; § 418, 428.B;

τῆς Ἑλλάδος § 80, 90, 123

ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ
 ἀλλοτριῶς
 αἱ πόλεις
     πρὸς ἀλλήλας
 διέκειντο·
 ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος
 τοὺς τυράννους ἔπαυσε
 καὶ
 τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσεν,
 ἀγῶνα μὲν σωμάτων
 ἐποίησε,
 φιλοτιμίαν (δὲ) πλούτου,
 γνώμης δ' ἐπίδειξιν
     ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς Ἑλλάδος,
 ἵνα
     τούτων ἀπάντων ἕνεκα
     εἰς τὸ αὐτὸ
 συνέλθωμεν,
     τὰ μὲν ὁψόμενοι,
     τὰ δ' ἀκουσόμενοι·

ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ... ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος... koordinacija pomoću čestica
 μὲν... δέ

γὰρ čestica s objasnidbenim ili uzročnim značenjem, „naime, jer“

τῷ χρόνῳ § 80, 82

ἐν τῷ τέως χρόνῳ prijedložni izraz, ἐν + prilog vremena + imenica u dat:
 „u“; § 418, 426, 375.5

αἱ πόλεις § 80, 90, 165

πρὸς ἀλλήλας § 212, prijedložni izraz, πρὸς + ak: „prema“; § 418, 435.4.C

διέκειντο διάκειμαι: nahoditi se; 3. l. pl. impf. medpas.

ἐπειδὴ zavisni vremenski veznik, „kad“

ἐκεῖνος § 213.3

τοὺς τυράννους § 80, 82

ἔπαυσε παύω τινά: učiniti kraj nekome; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τοὺς ὑβρίζοντας ὑβρίζω: ponašati se nasilno; ak. pl. m. r. ptc. prez. akt.;

§ 80, 82, 139.α

ἐκώλυσεν κωλύω: spriječiti, okončati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀγῶνα μὲν σωμάτων... φιλοτιμίαν (δὲ) πλούτου... γνώμης δ' ἐπίδειξιν koordinacija dijelova rečenica (sve objekti predikata ἐποίησε) pomoću čestica μὲν... δὲ, § 519.7; prelomljene zagrade označavaju priređivačevu intervenciju: u sačuvanim prijepisima nema onoga što bi trebalo stajati

ἀγῶνα § 131

σωμάτων § 123

ἐποίησε ποιέω: učiniti (potaknuti, uspostaviti, organizirati); 3. l. sg. ind. aor. akt.

φιλοτιμίαν § 90.b

πλούτου § 82

δ' § 68

γνώμης § 90.a

τῆς Ἑλλάδος § 123

ἐπίδειξιν § 165

ἐν τῷ καλλίστῳ § 80, 82, prijedložni izraz, ἐν + dat: „u, na“

τῆς Ἑλλάδος § 80, 90, 123

ἵνα zavisni namjerni veznik, „da“, ἵνα + konj. § 470

τούτων ἀπάντων ἕνεκα § 213.2, 193, prijedložni izraz: ἕνεκα + dat: „radi, zbog“

εἰς τὸ αὐτὸ § 80, 82, 207, prijedložni izraz: εἰς + ak: „u, na, za“; § 418, 419

συνέλθωμεν συνέρχομαι: sastati se, skupiti se; 1. l. pl. konj. aor. akt.

τὰ μὲν... τὰ δ' § 68; koordinacija: jedno... drugo

ὁφόμενοι ὁράω: gledati; nom. pl. m. r. ptc. fut. med.; § 103

ἀκουσόμενοι ἀκούω: čuti; nom. pl. m. r. ptc. fut. med.; § 103

ἡγήσατο γάρ

τὸν ἐνθάδε σύλλογον

ἀρχὴν γενήσεσθαι

τοῖς Ἑλλησι

τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας.

ἡγήσατο ἡγέομαι: misliti, smatrati; 3. l. sg. ind. aor. med.

γάρ čestica objasnidbenog ili uzročnog značenja, „naime, jer“

τὸν σύλλογον § 80, 82

τὸν ἐνθάδε σύλλογον atributni položaj priloga, § 375.5

ἀρχὴν § 90.a; dio konstrukcije A+I

γενήσεσθαι γίγνομαι: postati, desiti se; inf. fut. med.; dio konstrukcije

A+I

τοῖς Ἑλλησι § 80, 82, 131

τῆς φιλίας § 80, 90.a

πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz, πρὸς + ak: „prema“; § 418, 435.4.C

τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας atributni položaj prijedložnog izraza: „prijeteljstvo jednih prema drugima“, § 375.4

Ἐγὼ δὲ ἤκω

οὐ μικρολογησόμενος

οὐδὲ

περὶ τῶν ὀνομάτων

μαχόμενος.

δὲ čestica, povezuje rečenicu s prethodnom; “a...”

Ἐγὼ § 205, 206

ἤκω ἤκω: doći, biti tu; 1. l. sg. ind. prez. (akt.)

οὐ... οὐδὲ „niti... niti“

μικρολογησόμενος μικρολογέομαι: razmatrati u detalje; nom. sg. m. r. ptc. fut. med.; u funkciji adverbala (priloga) particip futura izražava finalnost (namjeru), § 503.3

περὶ τῶν ὀνομάτων § 80, 82, 123, prijedložni izraz, περὶ + gen: „o“; § 418, 433

μαχόμενος μάχομαι: prepirati se; nom. sg. m. r. ptc. fut. med.

ἡγοῦμαι γὰρ

ταῦτα ἔργα μὲν

εἶναι σοφιστῶν

λίαν ἀχρήστων

καὶ σφόδρα βίου δεομένων,

ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ

καὶ πολίτου πολλοῦ ἀξίου

περὶ τῶν μεγίστων

συμβουλεύειν,

ὁρῶν

οὕτως αἰσχροῦς διακειμένην τὴν Ἑλλάδα,
καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς
ὄντα ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ,
πολλὰς δὲ πόλεις
ὑπὸ τυράννων
ἀναστάτους γεγενημένας.

ἡγοῦμαι ἡγέομαι: vjerovati, misliti; 1. l. sg. ind. prez. akt.

γὰρ čestica, najavljuje iznošenje dokaza ili objašnjenja prethodne tvrdnje,
„naime, jer“

ταῦτα ἔργα μὲν εἶναι σοφιστῶν... ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ... koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ

ταῦτα ἔργα § 213.2, 82

εἶναι εἰμί: biti; inf. prez. akt; εἶναί τινος: pripadati nekome, biti svojstvo nekoga

σοφιστῶν ἀχρήστων § 82, 103

βίου § 82

δεομένων δέομαί τινος: željeti, trebati, moliti nešto; gen. pl. m. r. ptc. prez. med.

ἀνδρὸς ἀγαθοῦ § 149, 103

πολίτου πολλοῦ ἀξίου § 100.a, 196, 103

περὶ τῶν μεγίστων § 80, 82, 200, 196, prijedložni izraz, περὶ + gen: „o“; § 418, 433

συμβουλεύειν συμβουλεύω: savjetovati; inf. prez. akt.

ὁρῶν ὁράω: gledati; nom. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 139, 243; ὁράω, kao glagol spoznavanja (verbum sentiendi), otvara mjesto predikatnom participu koji odgovara našoj izričnoj (objektnoj) rečenici: “vidim da...”, § 502

διακειμένην διάκειμαι: biti u kakvom položaju, stanju; ak. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.

τὴν Ἑλλάδα § 80, 90, 123

καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς... πολλὰς δὲ πόλεις... koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ

πολλὰ αὐτῆς § 196, 207

ὄντα εἰμί: biti; ak. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; predikatni particip § 502

ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ § 80, 82, prijedložni izraz, ὑπὸ + dat: „pod“; § 418, 437.B; ovdje preneseno “pod vlašću...”

πολλὰς πόλεις § 196, 165

ὑπὸ τυράννων § 82, prijedložni izraz, ὑπὸ + dat: „pod“; § 418, 437.B

ἀναστάτους § 103

γεγενημένας γίγνομαι: postati; ak. pl. ž. r. ptc. perf. medpas.; predikatni particip § 502

ἀναστάτους γεγενημένας ἀνάστατος γίγνομαι: biti uništen

καὶ ταῦτα εἰ μὲν

δι' ἀσθένειαν

ἐπάσχομεν,

στέργειν

ἂν ᾗν ἀνάγκη

τὴν τύχην·

ἐπειδὴ δὲ

διὰ στάσιν

καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν,

πῶς οὐκ ἄξιον

τῶν μὲν παύσασθαι

τὰ δὲ κωλύσαι,

εἰδότες ὅτι

φιλονικεῖν μὲν ἐστίν

εὖ πραττόντων,

γινῶναι δὲ τὰ βέλτιστα

τῶν οἴων ἡμῶν;

εἰ veznik, otvara mjesto pogodbenoj rečenici

εἰ μὲν δι' ἀσθένειαν ἐπειδὴ δὲ διὰ στάσιν... koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ

εἰ... ἐπάσχομεν... ἂν ᾗν ἀνάγκη zavisna pogodbeni rečenica, u irealnoj formi iskazuje nestvarnu pogodbu u prošlosti: "da smo... onda bi..."

ἐπάσχομεν πάσχω: trpjeti; 1. l. pl. impf. akt.

δι' ἀσθένειαν § 68, 90.b, prijedložni izraz, διὰ + ak: „zbog, iz“; § 418, 428.A

ἀνάγκη § 90.a

ᾗν εἰμί: biti; 3. l. sg. impf. akt.

ἂν čestica, ograničava značenje grčkih načina

ἂν ᾗν ἂν + prošli indikativ izražava neostvarenu mogućnost u prošlosti "bilo bi nužno..."

στέργειν στέργω: voljeti; inf. prez. akt.

τὴν τύχην § 80, 82, 90.a

ἐπειδὴ zavisni uzročni veznik „zato što“

διὰ στάσιν § 165, prijedložni izraz, διὰ + ak: „zbog“; § 418, 428.B

τὴν φιλονικίαν § 80, 90.b

πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz, πρὸς + ak: „prema“; § 418, 435.A

τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν atributni položaj prijedložnog izraza, § 375.4

πῶς οὐκ...; zavisna upitna rečenica, „zar nije...“

ἄξιον se. ἐστίν; § 103, imenski predikat (εἶμι: biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.)

τῶν μὲν... τὰ δέ... § 80, 82; koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ

παύσασθαι παύω τινός: zaustaviti nešto; inf. aor. med.

κωλύσαι κωλύω: spriječiti; inf. aor. akt.

εἰδότας οἶδα: znati; ak. pl. m. r. ptc. perf. akt.; § 130

φιλονικεῖν μὲν... γινῶναι δέ koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ izriče suprotnost (ovdje, dvaju infinitiva)

ἐστίν... εἷ πραττόντων... τῶν οἷων ἡμῶν εἶναί τινος: pripadati nekome, biti svojstvo nekoga

φιλονικεῖν φιλονικέω: nadmetati se; inf. prez. akt.

γινῶναι γινώσκω: spoznati znati; inf. aor. akt.

εἷ πραττόντων εἷ πράττω: imati uspjeha, napredovati; gen. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α

τὰ βέλτιστα § 80, 82, 202

τῶν οἷων ἡμῶν § 80, 82, 443, 205

ὁρῶμεν γάρ

τοὺς κινδύνους

καὶ μεγάλους

καὶ πανταχόθεν περιεστηκότας·

ἐπίστασθε δέ

ὅτι ἡ μὲν ἀρχή

τῶν κρατούντων τῆς θαλάττης,

τῶν δέ χρημάτων

βασιλεὺς ταμίας,

τὰ δέ τῶν Ἑλλήνων σώματα

τῶν δαπανᾶσθαι δυναμένων,

ναῦς δέ

πολλὰς ⟨μὲν⟩

αὐτὸς κέκνηται,

πολλάς δ'
ὁ τύραννος τῆς Σικελίας.

ὁρῶμεν... περιεστηκότας ὁράω: gledati; 1. l. pl. ind. prez. akt; kao glagol
spoznavanja (verbum sentiendi) otvara mjesto predikatnom participu,
§ 502

γὰρ čestica najavljuje objašnjenje ili uzrok prethodne tvrdnje, „naime“
τοὺς κινδύνους § 80, 82

καὶ... καὶ koordinacija pomoću para sastavnih veznika
μεγάλους § 196

περιεστηκότας περιίστημι: nanizati oko, gomilati se; ak. pl. m. r. ptc.
perf. akt.; atributni položaj priloga, § 375.5

ἐπίστασθε ἐπίσταμαι: znati; 2. l. pl. ind. prez. medpas.

ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν κρατούντων τῶν δὲ χρημάτων βασιλεὺς... τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων
σώματα... ναῦς δὲ... koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ... δέ... δέ...

ἡ ἀρχὴ § 80, 90.a

τῶν κρατούντων κρατέω: vladati; gen. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 80, 82,
139.a

τῆς θαλάττης § 80, 90.a

τῶν χρημάτων § 80, 82, 123

βασιλεὺς § 175

ταμίας § 100.b

τὰ σώματα § 80, 82, 123

τῶν Ἑλλήνων § 80, 82, 131

τῶν δυναμένων δύναμαι: moći; gen. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 80, 82,
103

δαπανᾶσθαι δαπανάω: potrošiti; inf. prez. med.

ναῦς πολλάς § 180, 196

πολλάς μὲν... πολλάς δ'... koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ (i ponavlja-
nja ključnog pridjeva); § 68

αὐτὸς § 207

κέκτῃται κτάομαι: steći; 3. l. sg. ind. perf. medpas.

πολλάς § 196

ὁ τύραννος § 80, 82

τῆς Σικελίας § 80, 90.b

ὥστε ἄξιον

τὸν μὲν

πρὸς ἀλλήλους

πόλεμον καταθέσθαι,
 τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ χρωμένους
 τῆς σωτηρίας
ἀντέχεσθαι,
 καὶ
 περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων
 αἰσχύνεσθαι,
 περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι
 δεδιέναι,
 καὶ
 πρὸς τοὺς προγόνους
 ἀμιλλᾶσθαι,
 οἱ τοὺς μὲν βαρβάρους
 ἐποίησαν
 τῆς ἀλλοτρίας ἐπιθυμοῦντας
 τῆς σφετέρας αὐτῶν στερεῖσθαι,
 τοὺς δὲ τυράννους ἐξελάσαντες
 κοινὴν
 ἄπασιν
 τὴν ἐλευθερίαν
 κατέστησαν.

ὥστε zavisni posljedični veznik, „tako da...”

ἄξιον se. ἐστίν § 103, imenski predikat; otvara mjesto infinitivu i akuzativu s infinitivom kao predikatnim dopunama (objektima)

τὸν μὲν πόλεμον... τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ... koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ; § 80, 82

πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz, πρὸς + ak: „prema“; § 418, 435.4.C

τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον atributni položaj prijedložnog izraza, § 375.4

καταθέσθαι κατατίθμι: dovršiti; inf. aor. med.

τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ § 68, 80, 90, 207, 90.a

χρωμένους χρᾶσθαι: služiti se; stegnuti ak. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; dio akuzativa s infinitivom

τῆς σωτηρίας § 80, 90.b

ἀντέχεσθαι ἀντέχω τῆς σωτηρίας: tražiti spas; inf. prez. medpas.; dio aku-

zativa s infinitivom

τῶν παρεληλυθότων παρέρχομαι: prolaziti; gen. pl. m. r. ptc. perf. akt.;

§ 130

περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων... περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι koordinacija pomoću čestica μὲν... δέ

περὶ τῶν παρεληλυθότων prijedložni izraz, περὶ + gen: „o“; § 418, 433

αἰσχύνεσθαι αἰσχύνω: sramiti se; inf. prez. medpas. (ovisan o ἄξιον sc. ἐστίν)

τῶν μελλόντων μέλλω: namjeravam; gen. pl. m. r. ptc. prez. akt. § 139.α; μέλλω ἔσεσθαι “namjeravam biti”, opisno umjesto apstraktne imenice “budućnost”

περὶ τῶν μελλόντων prijedložni izraz, περὶ + gen: „o“; § 418, 433

ἔσεσθαι εἰμί: biti; inf. fut. (med.)

δεδιέναι δέιδω: bojati se; inf. perf. akt.

πρὸς τοὺς προγόνους § 80, 82, prijedložni izraz, πρὸς + ak: „s, protiv“; § 418, 435.C

ἀμιλλᾶσθαι ἀμιλλάομαι: nadmetati se; inf. prez. medpas. (ovisan o ἄξιον sc. ἐστίν)

οἷ § 215

οἷ... ἐποίησαν zavisna odnosna rečenica, „koji su učinili da...”

τοὺς μὲν βαρβάρους § 80, 82; dio akuzativa s infinitivom

ἐποίησαν ποιέω: činiti, učiniti; 3. l. sg. ind. aor. akt.; otvara mjesto akuzativu s infinitivom

τῆς ἀλλοτρίας § 80, 90.b

ἐπιθυμοῦντας ἐπιθυμέω: željeti; stegnuti ak. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α

τῆς σφετέρας αὐτῶν § 80, 90, 210.3, 207

στερεῖσθαι στερέω: lišiti, oduzeti; u pasivu “izgubiti”; inf. prez. medpas.; dio akuzativa s infinitivom

τοὺς δὲ τυράννους § 80, 82

ἐξελάσαντες ἐξελαύνω: istjerati; nom. pl. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.β

κοινὴν τὴν ἐλευθερίαν § 103, 80, 90.b

ἅπανσι § 193

κατέστησαν καθίστημι: uspostaviti; 3. l. pl. ind. aor. med.

Poglavlje 57

Plotin, Eneade 6, 7, 34

O autoru

Neoplatonizam je posljednji veliki sustav grčke filozofije, pokušaj sinteze čitave grčke filozofske tradicije i suvremenih misaonih tendencija. Glavni je predstavnik ovog sustava Plotin (Πλωτῖνος, oko 205. – oko 270.). Rođen u egipatskom Likopolu, studirao je filozofiju u Aleksandriji, u školi Amonija Sake. Zanimao se za perzijsku i indijsku filozofiju, i zato se pridružio neuspješnom pohodu cara Gordijana III. na Perziju, 243. Osnovao je školu u Rimu pod pokroviteljstvom cara Galijena (vladao 253.–268.), planirajući čak i osnivanje Platonopolisa, zajednice po Platonovim načelima, u Kampeniji; to se nije ostvarilo.

O tekstu

Plotinove je spise učenik Porfirije (Πορφύριος) prikupio u Eneade (ἐννέα “devet”), šest svezaka po devet spisa, organizirajući ih po temama: etičkim, prirodno-filozofskim, o duši (ψυχή, četvrta eneada), o duhu (νοῦς, peta) i o Jednome (ἓν, šesta). Duša, duh i Jedno pripadaju gornjem svijetu, koji se može spoznati samo mišljenjem – pri čemu Jedno, posve savršena svjetska duša, nije spoznatljiva čak ni na taj način, već samo kroz svojevrsno kontemplativno izlaženje iz sebe sama; to je ἐκστασις, koja vodi do ἕνωσις (unio mystica, ujedinjenje) s najvišom razinom postojanja.

U ovdje odabranim odlomcima Plotin opisuje kako ljubav prema Jednom (μόνον), onome koje nema oblik, utječe na dušu; pod tim utjecajem i sama se duša oslobađa oblika. Saznajemo i kako se duša osjeća ἐκεῖ (“ondje”), u svijetu iznad samog neba.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plot. Enneades 6.7.34

I

Ἡ ψυχὴ, ὅταν αὐτοῦ ἔρωτα σύντονον λάβῃ, ἀποτίθεται πᾶσαν ἣν ἔχει μορφὴν, καὶ ἥτις ἂν καὶ νοητοῦ ἧ ἐν αὐτῇ. Οὐ γάρ ἐστιν ἔχοντά τι ἄλλο καὶ ἐνεργοῦντα περὶ αὐτὸ οὔτε ἰδεῖν οὔτε ἐναρμοσθῆναι. Ἀλλὰ δεῖ μήτε κακὸν μήτ' αὖ ἀγαθὸν μηδὲν ἄλλο πρόχειρον ἔχειν, ἵνα δέξῃται μόνη μόνον. Ὅταν δὲ τούτου εὐτυχήσῃ ἡ ψυχὴ καὶ ἡκῇ πρὸς αὐτήν, μᾶλλον δὲ παρὸν φανῇ, ὅταν ἐκείνη ἐκνεύσῃ τῶν παρόντων καὶ παρασκευάσασα αὐτήν ὥς ὅτι μάλιστα καλὴν καὶ εἰς ὁμοιότητα ἐλθοῦσα — ἡ δὲ παρασκευὴ καὶ ἡ κόσμησις δῆλη που τοῖς παρασκευαζομένοις — ἰδοῦσα δὲ ἐν αὐτῇ ἐξαίφνης φανέντα — μεταξὺ γὰρ οὐδὲν οὐδ' ἔτι δύο, ἀλλ' ἐν ἁμῶν· οὐ γὰρ ἂν διακρίναις ἔτι, ἕως πάρεστι· μίμησις δὲ τούτου καὶ οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ καὶ ἐρώμενοι συγκρῖναι θέλοντες — καὶ οὔτε σώματος ἔτι αἰσθάνεται, ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῷ, οὔτε ἑαυτὴν ἄλλο τι λέγει, οὐκ ἄνθρωπον, οὐ ζῷον, οὐκ ὄν, οὐδὲ πᾶν — ἀνῶμαλος γὰρ ἡ τούτων πως θεά — καὶ οὐδὲ σχολὴν ἄγει πρὸς αὐτὰ οὔτε θέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ζητήσασα ἐκείνῳ παρόντι ἀπαντᾷ κακεῖνο ἀντ' αὐτῆς βλέπει· τίς δὲ οὕτω βλέπει, οὐδὲ τοῦτο σχολάζει ὁρᾷν.

II

Ἐνθα δὲ οὐδὲν πάντων ἀντὶ τούτου ἀλλάξαιτο, οὐδ' εἴ τις αὐτῇ πάντα τὸν οὐρανὸν ἐπιτρέποι, ὥς οὐκ ὄντος ἄλλου ἔτι ἀμείνωνος οὐδὲ μᾶλλον ἀγαθοῦ· οὔτε γὰρ ἀνωτέρω τρέχει τά τε ἄλλα πάντα κατιούσης, καὶ ἧ ἄνω. Ὡστε τότε ἔχει καὶ τὸ κρίνειν καλῶς καὶ γιγνώσκειν, ὅτι τοῦτό ἐστιν οὗ ἐφίετο, καὶ τίθεσθαι, ὅτι μηδὲν ἐστὶ κρεῖττον αὐτοῦ. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἀπάτῃ ἐκεῖ· ἢ ποῦ ἂν τοῦ ἀληθοῦς ἀληθέστερον τύχοι; Ὁ οὖν λέγει, ἐκεῖνό ἐστι, καὶ ὕστερον λέγει, καὶ σιωπῶσα δὲ λέγει καὶ εὐπαθοῦσα οὐ ψεύδεται, ὅτι εὐπαθεῖ· οὐδὲ γαργαλιζομένου λέγει τοῦ σώματος, ἀλλὰ τοῦτο γενομένη, ὃ πάλαι, ὅτε εὐτύχει. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα, οἷς πρὶν

ἦδετο, ἀρχαῖς ἢ δυνάμεσιν ἢ πλούτοις ἢ κάλλεσιν ἢ ἐπιστήμαις, ταῦτα ὑπεριδοῦσα λέγει οὐκ ἂν εἰποῦσα μὴ κρείττοσι συντυχούσα τούτων· οὐδὲ φοβεῖται, μή τι πάθῃ, μετ' ἐκείνου οὔσα οὐδ' ὅλως ἰδοῦσα· εἰ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὴν φθείροιτο, εὔ μάλα καὶ βούλεται, ἵνα πρὸς τούτῳ ἢ μόνον· εἰς τόσον ἥκει εὐπαθείας.

Analiza i komentar

Ἡ ψυχὴ,
     ὅταν
         αὐτοῦ ἔρωτα σύντονον
         λάβῃ,
 ἀποτίθεται
     πᾶσαν
         ἣν ἔχει
 μορφήν,
 καὶ ἥτις ἂν καὶ νοητοῦ ἢ
     ἐν αὐτῇ.

Ἡ ψυχὴ § 90

ὅταν... λάβῃ... ἀποτίθεται vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν “kad god”, § 488.2

αὐτοῦ § 207; zamjenica se odnosi na ranije, izvan našeg odlomka spomenuto τὸ τοὺς δεινοὺς πόθους παρέχον, “ono što izaziva takvu silnu čežnju”

ἔρωτα § 123

σύντονον § 106

λάβῃ λαμβάνω: primiti, osjetiti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἀποτίθεται ἀποτίθημι: med. odložiti; 3. l. sg. ind. prez. med.

πᾶσαν § 193

ἣν § 215

ἔχει ἔχω: imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

μορφήν § 90

ἥτις § 217

ἂν... ἢ hipotetička relativna rečenica eventualnog oblika, § 485.2; εἰμί: biti; 3. l. sg. konj. prez. (akt.)

καὶ νοητοῦ καὶ ovdje ima vrijednost “čak”; § 103

ἐν αὐτῇ § 426; § 207

Οὐ γάρ ἐστιν
ἔχοντά τι ἄλλο
καὶ ἐνεργοῦντα
περὶ αὐτὸ
οὔτε ἰδεῖν
οὔτε ἐναρμοσθῆναι.

γάρ ἐστιν § 40; čestica γάρ najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: “naime...”, § 517; ἔστι (bezlično, s infinitivom ili akuzativom s infinitivom kao objektom): biti moguće; 3. l. sg. ind. prez. (akt.)

ἔχοντά τι § 40; ἔχω: imati; a. sg. m. ptc. prez. akt.; § 217; subjekt infinitiva razlikuje se od subjekta glavne rečenice, pa stoji u akuzativu § 491.1; “netko tko ima”

ἄλλο § 212

ἐνεργοῦντα ἐνεργέω: djelovati, baviti se περὶ τι nečim; a. sg. m. ptc. prez. akt.

περὶ αὐτὸ § 433; § 207; zamjenica se referira na prethodno τι ἄλλο

ἰδεῖν ὁράω: gledati, vidjeti; inf. aor. akt.

ἐναρμοσθῆναι ἐναρμόζω: uklopiti, prilagoditi; inf. aor. pas.

Ἄλλὰ δεῖ

μήτε κακὸν
 μήτ' αὖ ἀγαθὸν μηδὲν ἄλλο
 πρόχειρον ἔχειν,
 ἵνα δέξηται
 μόνῃ
 μόνον.

δεῖ δεῖ (bezlično): treba; 3. l. sg. ind. prez. akt.

μήτε... μήτ'... koordinacija pomoću (niječnih) čestica: “niti... niti...”

κακὸν § 103

μήτ' αὖ § 68

ἀγαθὸν § 103

μηδὲν § 224.2

ἄλλο § 212

πρόχειρον § 106

ἔχειν ἔχω: imati; inf. prez. akt.

ἵνα δέξηται zavisna namjerna rečenica, § 470; δέχομαι: primiti; 3. l. sg. konj. aor. (med.)

μόνη § 103

μόνον § 103; supstantivirano, Plotinov filozofski termin: “Jedno”

Ὅταν δὲ

τούτου

εὐτυχίᾳ

ἢ ψυχῇ

καὶ ἥκῃ

πρὸς αὐτήν,

μᾶλλον δὲ

παρὸν

φανῆ,

ὅταν

ἐκείνη

ἐκνεύσῃ

τῶν παρόντων

καὶ παρασκευάσασα αὐτήν

ὥς ὅτι μάλιστα καλήν

καὶ

εἰς ὁμοιότητα ἐλθοῦσα —

ἢ δὲ παρασκευῇ

καὶ ἡ κόσμησις

δήλη που

τοῖς παρασκευαζομένοις —

ἰδοῦσα δὲ

ἐν αὐτῇ

ἐξαίφνης φανέντα —

μεταξὺ γὰρ

οὐδὲν οὐδ’ ἔτι δύο,

ἀλλ’ ἐν ἄμφω·

οὐ γὰρ ἂν
    διακρίναις ἔτι,
    ἕως πάρεστι·
μίμησις δὲ
    τούτου
καὶ οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ
καὶ ἐρώμενοι
    συγκρίναι θέλοντες —
καὶ οὔτε
    σώματος ἔτι
    αἰσθάνεται,

    ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῷ,
οὔτε
    ἐαυτὴν
    ἄλλο τι λέγει,
    οὐκ ἄνθρωπον,
    οὐ ζῷον,
    οὐκ ὄν,
    οὐδὲ πᾶν —

ἀνώμαλος γὰρ
ἢ τούτων πως θέα —
καὶ οὐδὲ
    σχολὴν ἄγει

πρὸς αὐτὰ
οὔτε θέλει,
    ἀλλὰ καὶ
    αὐτὸ
    ζητήσασα
        ἐκείνῳ παρόντι
    ἀπαντᾷ
    κακεῖνο

ἀντ' αὐτῆς
 βλέπει·
 τίς δὲ οὕσα
 βλέπει,
 οὐδὲ τοῦτο
 σχολάζει
 ὁρᾶν.

Ὅταν... εὐτυχήσῃ... καὶ ἦκη vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν “kad god”, § 488.2

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515
 τούτου § 213.2

εὐτυχήσῃ εὐτυχέω τινός: posjedovati nešto, domoći se nečega; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἡ ψυχὴ § 90

ἦκη ἦκω: doći, biti prisutan; 3. l. sg. kon. (prez.) akt.

πρὸς αὐτήν § 435; § 207

μᾶλλον § 204.3

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515

παρὸν πάρειμι: biti prisutan; n. sg. n. ptc. prez. (akt.)

φανῇ φαίνω: aor. pas. pojaviti se; 3. l. sg. konj. aor. pas.

ὅταν... ἐκνεύσῃ vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν “kad god”, § 488.2; ἐκνεύω τινός: okrenuti se od nečega; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἐκείνη § 213.3

τῶν παρόντων πάρειμι: biti prisutan; g. pl. n. ptc. prez. (akt.)

παρασκευάσασα παρασκευάζω: pripremiti; n. sg. f. ptc. aor. akt.

αὐτήν § 209.1

ὅτι μάλιστα ὅτι sa superlativom: “x što je moguće”; § 204.3

καλὴν § 103

εἰς ὁμοιότητα § 419; § 123

ἐλθοῦσα ἔρχομαι: íci; n. sg. f. ptc. aor. (akt.)

ἡ... παρασκευῇ § 90

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515

ἡ κόσμησις § 165

δῆλη που § 40; § 103; που ograničava ili pojačava doseg prethodne riječi:

“nekako...” ili “itekako...”

τοῖς παρασκευαζομένοις παρασκευάζω: pripremiti; d. pl. m. ptc. prez. medpas.

ἰδοῦσα ὁράω: gledati, vidjeti; n. sg. f. ptc. aor. akt.

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515

ἐν αὐτῇ § 426; § 207

φανέντα φαίνω: aor. pas. pojaviti se; a. sg. m. ptc. aor. pas.

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: “naime...”; § 517

οὐδὲν § 224.2

οὐδ’ ἔτι § 68

δύο § 224

ἀλλ’ ἐν § 68; § 224

ἄμφω § 224.3

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: “naime...”; § 517

ἂν διακρίναις optativ s ἂν kao potencijal sadašnji, § 464.2; διακρίνω: razlučiti; 2. l. sg. opt. aor. akt.

οὐ... ἔτι “ne više”

ἕως πάρεστι zavisna vremenska rečenica, § 487; παρείμι: biti prisutan; 3. l. sg. ind. prez. (akt.)

μίμησις § 165

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515
τούτου § 213.2

οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ ἐνταῦθα upotrijebljeno kao atribut; § 100

ἐρώμενοι ἐράω: voljeti, ljubiti; n. pl. m. ptc. prez. medpas.

συγκρίναι συγκρίνω: spojiti; inf. aor. akt.

θέλοντες θέλω: željeti; n. pl. m. ptc. prez. akt.

σώματος § 123

οὔτε... ἔτι..., οὔτε... οὔτε ἔτι: “i ne više”; koordinacija niječnim veznicima
οὔτε... οὔτε... “i ne... i ne...”

αἰσθάνεται αἰσθάνομαι τινας: osjećati nešto

ἐστὶν εἰμί: biti; 3. l. sg. ind. prez. (akt.)

ἐν αὐτῷ § 426; § 207

ἐαυτήν § 208

ἄλλο τι § 40; § 212; § 217

λέγει λέγω τινά τι: govoriti nešto o nekome; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἄνθρωπον § 82

ζῶον § 82

ὄν εἰμί: biti; a. sg. n. ptc. prez. (akt.)

πᾶν § 193

ἀνώνματος § 106

γάρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: “naime...”; § 517

ἤ... θεά § 90 (pazi na naglasak, ovo nije imenica θεά!)

τούτων πως § 40; § 213.2; πως izražava nesigurnost “nekako”

οὐδὲ... οὔτε..., ἀλλὰ... koordinacija (niječnim) sastavnim i suprotnim veznikom

σχολήν § 90

ἄγει σχολήν ἄγω πρὸς τι: imati vremena za nešto; 3. l. sg. ind. prez. akt.

πρὸς αὐτὰ § 435; § 207

θέλει θέλω: željeti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

αὐτὸ § 207

ζητήσασα ζητέω: tražiti, željeti; n. sg. f. ptc. aor. akt.

ἐκείνῳ § 213.3

παρόντι πάρειμι: biti prisutan; d. sg. n. ptc. prez. (akt.)

ἀπαντᾷ ἀπαντάω τινί: susresti nekoga

κακεῖνο § 66; § 213.3

ἀντ' αὐτῆς § 68; § 422; § 207

βλέπει βλέπω: gledati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τίς δὲ § 217; čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515

οὔσα εἰμί: biti; n. sg. f. ptc. prez. (akt.)

βλέπει βλέπω: gledati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τοῦτο § 213.2

σχολάζει σχολάζω: imati vremena; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὁρᾷ ὁράω: gledati, vidjeti; inf. prez. akt.

Ἐνθα δὴ

οὐδὲν

πάντων

ἀντὶ τούτου

ἀλλάξαιτο,

οὐδ'

εἴ τις

αὐτῇ

πάντα τὸν οὐρανὸν

ἐπιτρέποι,

ὥς

οὐκ ὄντος ἄλλου
ἔτι ἀμείνονος
οὐδὲ μᾶλλον ἀγαθοῦ.
 οὔτε γὰρ ἀνωτέρω
 τρέχει
 τά τε ἄλλα πάντα
κατιούσης,
 καὶ
 ἢ ἄνω.

Ἐνθα δὴ čestica naglašava prilog mjesta: “na *tom* mjestu...”

οὐδὲν § 224.2

πάντων § 193

ἀντὶ τούτου § 422; § 213.2

ἀλλάξαιτο ἀλλάσσω med. τι ἀντί τινος: zamijeniti nešto za nešto; 3. l. sg. opt. aor. med.

οὐδ’ εἴ τις § 68; § 40

ἀλλάξαιτο... εἴ... ἐπιτρέποι zavisna pogodbeni rečenica, potencijalni oblik, ali optativ u apodozi ovdje je bez ἄν, usp. § 477; ἐπιτρέπω: ponuditi; 3. l. sg. opt. prez. akt.

τις § 217

αὐτῇ § 207

πάντα § 193

τὸν οὐρανὸν § 82

ὥς... ὄντος apsolutni particip s adverbni, kauzalni značenjem, § 503.2; εἰμί: biti; g. sg. m. ptc. prez. (akt.)

ἄλλου § 212

ἀμείνονος § 202

μᾶλλον § 204.3

ἀγαθοῦ § 103

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: “naime...”; § 517

οὔτε... τε koordinacija česticama (niječnom i potvrđnom) sastavnog značenja: “ne... i...”

ἀνωτέρω § 204.b2

τρέχει τρέχω: ići, stremiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τά τε ἄλλα § 40; § 373; § 212

πάντα § 193

καπιούσης sc. ψυχῆς; **κάτειμι**: sići; g. sg. f. pte. fut. (akt.); akuzativ označava kamo se silazi; subjekt genitiva apsolutnog često se izostavlja ako se lako razumije, § 504.a
κἄν ἤ § 66; **κἄν** uvodi zavisnu dopusnu rečenicu, ovdje potencijalnu (to pokazuje konjunktiv): “ma kako...”, § 480; **εἰμί**: biti; 3. l. sg. konj. prez. (akt.)

Ὡστε

τότε

ἔχει

καὶ τὸ κρίνειν καλῶς

καὶ γινώσκειν,

ὅτι

τοὔτό ἐστιν

οὗ ἑφίετο,

καὶ τίθεσθαι,

ὅτι

μηδέν ἐστι

κρεῖττον αὐτοῦ.

ἔχει ἔχω + inf.: moći; 3. l. sg. ind. prez. akt.

καὶ... καὶ... καὶ... koordinacija pomoću sastavnih veznika

τὸ κρίνειν καλῶς § 373; **κρίνω**: procijeniti; inf. prez. akt.

τὸ... γινώσκειν § 373; **γινώσκω**: spoznati, prepoznati; inf. prez. akt.

τοὔτό ἐστιν § 40; § 213.2; **εἰμί**: biti; 3. l. sg. ind. prez. (akt.)

οὗ § 215

ἑφίετο ἐφίημι med. τινός: željeti nešto; 3. l. sg. impf. med.

τίθεσθαι τίθημι: med. smatrati, zaključiti; inf. prez. med.

μηδέν ἐστι § 40; § 224.2

ἐστι εἰμί: biti; 3. l. sg. ind. prez. (akt.)

κρεῖττον § 202

αὐτοῦ § 207

Οὐ γάρ ἐστιν ἀπάτη

ἐκεῖ·

ἢ ποῦ ἂν

τοῦ ἀληθοῦς
ἀληθέστερον τύχοι;

γάρ ἐστιν § 40; čestica γάρ najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: “naime...”, § 517; ἔστι (bezlično): postojati (zanijekano: “nema...”); 3. l. sg. ind. prez. (akt.)

ἀπάτη § 90

ποῦ upitni prilog

ἄν... τύχοι optativ s ἄν pokazuje mogućnost u sadašnjosti (potencijal sadašnjji), § 464.2; τυγχάνω: naći se; 3. l. sg. opt. aor. akt.

τοῦ ἀληθοῦς § 373; § 153

ἀληθέστερον § 198

Ὁ οὖν λέγει,
ἐκεῖνό ἐστι,
καὶ ὕστερον λέγει,
καὶ σιωπῶσα δὲ λέγει
καὶ εὐπαθοῦσα οὐ ψεύδεται,
ὅτι εὐπαθεῖ·
οὐδὲ γαργαλιζομένου λέγει τοῦ σώματος,
ἀλλὰ τοῦτο γενομένη,
ὃ πάλαι,
ὅτε εὐτύχει.

Ὁ § 215

λέγει λέγω: govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐκεῖνό ἐστι § 40

ἐκεῖνό § 213.3

ἐστι εἰμί: biti; 3. l. sg. ind. prez. (akt.)

ὕστερον § 204.3

λέγει λέγω: govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

καὶ... δὲ kombinacija čestica najavljuje dodavanje nečega suprotnog prethodnome: “a i...”

σιωπῶσα σιωπάω: šutjeti; n. sg. f. ptc. prez. akt.

λέγει λέγω: govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

εὐπαθοῦσα εὐπαθέω: uživati; n. sg. f. ptc. prez. akt.

ψεύδεται ψεύδω: med. lagati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

εὐπαθεῖ εὐπαθέω: uživati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

γαργαλιζομένου γαργαλίζω: škakljati, *preneseno* uzbuđivati; g. sg. n. ptc. prez. medpas.; particip kao dio genitiva apsolutnog (s uzročnim značenjem), u hiperbatu

λέγει λέγω: govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τοῦ σώματος § 123

τοῦτο..., ὅ... § 213.2; § 215; koordinacija pomoću antecedenta (ovdje: pokazne zamjenice) i konektora (ovdje: odnosne zamjenice)

γενομένη γίγνομαι: postati; n. sg. f. ptc. aor. (med.)

ὅ § 215

ὅτε εὐτύχει ὅτε uvodi zavisnu vremensku rečenicu, “kad”, § 487; εὐτυχέω: biti dobro, imati sreće; 3. l. sg. impf. akt.

Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα,

οἷς πρὶν ἦδετο,

ἀρχαῖς ἢ δυνάμεσιν ἢ πλούτοις ἢ κάλλεσιν ἢ ἐπιστήμας,

ταῦτα

ὑπεριδοῦσα λέγει

οὐκ ἂν εἰποῦσα

μὴ κρείττοσι συντυχοῦσα

τούτων·

οὐδὲ φοβεῖται,

μή τι πάθῃ,

μετ' ἐκείνου οὔσα

οὐδ' ὅλως ἰδοῦσα·

εἰ δὲ καὶ τὰ ἄλλα

τὰ περὶ αὐτὴν

φθείροιτο,

εὖ μάλα καὶ βούλεται,

ἵνα πρὸς τούτῳ ᾗ μόνον·

εἰς τόσον

ἥκει

εὐπαθείας.

τὰ ἄλλα πάντα § 373; § 375; § 212; § 193

οἷς § 215

ἤδετο ἡδομαί τινι: uživati u nečemu; 3. l. sg. impf. prez. (med.)

ἀρχαῖς § 90

δυνάμεσιν § 165

πλούτοις § 82

κάλλεσιν § 153

ἐπιστήμας § 90

ταῦτα § 213.2

ὑπεριδοῦσα ὑπεροράω: prezirati; n. sg. f. ptc. aor. akt.

λέγει λέγω: govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἂν εἰποῦσα μὴ... συντυχοῦσα particip s ἂν zamjenjuje rečenicu s irealnim značenjem, § 506; λέγω: govoriti; n. sg. f. ptc. aor. akt; μὴ s participom izriče uvjet (pogodbu): “kad ne bi...”

κρείττοσι § 202

συντυχοῦσα συντυγχάνω τινί: susresti se s nekim; n. sg. f. ptc. aor. akt.

τούτων § 213.2

οὐδὲ ima funkciju sastavnog (niječnog) veznika: “i ne...”

φοβείται, μὴ... φοβέω med.: bojati se; 3. l. sg. ind. prez. med.; μὴ iza izraza bojazni uvodi zavisnu zahtjevnu (namjernu) rečenicu: “da će...”, § 471

μὴ τι § 40

τι § 217

πάθη πάσχω: trpjeti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

μετ’ ἐκείνου § 68; § 213.3

οὔσα εἰμί: biti; n. sg. f. ptc. prez. (akt.)

οὐδ’ ὅλως § 68; § 204

ἰδοῦσα ὁράω: gledati, vidjeti; n. sg. f. ptc. aor. akt.

εἰ... φθείροιτο... βούλεται pogodbena rečenica: potencijalna protaza, realna apodoza, § 479; φθείρω: uništiti; 3. l. sg. opt. prez. medpas.

δὲ čestica δὲ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik, “a”; § 515

τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτήν § 373; § 375; § 212; § 433; § 207

εἷ μάλα εἷ pojačava sljedeći prilog; “vrlo jako”

βούλεται βούλομαι: htjeti, željeti; 3. l. sg. ind. prez. (med.)

ἵνα... ἥ namjerna rečenica s konjunktivom (jer je u glavnoj glavno vrijeme), § 470; εἰμί: biti; 3. l. sg. konj. prez. (akt.)

πρὸς τούτῳ § 435; § 213.2

εἰς τόσον... εὐπαθείας § 419; genitiv partitivni, § 395; § 219; § 90

ἥκει ἥκω: doći, biti prisutan; 3. l. sg. ind. (prez.) akt.

Poglavlje 58

Lukijan, San 9

O tekstu

Djelo *Περὶ τοῦ Ἑνυπνίου ἥτοι Βίος Λουκιανοῦ* (*Somnium, San ili Lukijanov život*) predstavlja Lukijanovu autobiografiju i glavni je izvor za poznavanje piščeva života. Lukijan opisuje pokušaj svojih roditelja da ga obrazuju za kipara i klesara. Prvi dan u kiparskoj radionici neslavno je završio: mladi Lukijan oštetiо je vrijedni komad mramora. Te je noći usnuo san u kojem mu pristupaju personifikacije kiparstva (*Ἑρμογλυφικὴ τέχνη*) i obrazovanja (*Παιδεία*) koje se otimaju za njega. Slijedi govor Obrazovanja u liku lijepe i elegantne žene, za razliku od muškobanjaste i prljave personifikacije kiparstva.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Luc. *Somnium sive vita Luciani* 9

“Ἐγὼ δέ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ ἤδη συνήθης σοι καὶ γνωρίμη, εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος μου πεπείρασαι. ἡλίκᾳ μὲν οὖν τὰ ἀγαθὰ ποριῇ λιθοξόος γενόμενος, αὕτη προείρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ τῷ σώματι πονῶν καὶ τούτῳ τὴν ἅπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανῆς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην, εὐτελὴς δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος οὔτε ἐχθροῖς φοβερὸς οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός, ἀλλ’ αὐτὸ μόνον ἐργάτης καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς, αἰετὸν προὔχοντα ὑποπτῆσσαν καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγὼ βίον ζῶν καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὢν· εἰ δὲ καὶ Φειδίας

ἡ Πολύκλειτος γένοιο καὶ πολλὰ θαυμαστὰ ἐξεργάσαιο, τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἔστι δὲ ὅστις τῶν ἰδόντων, εἰ νοῦν ἔχοι, εὖξαιτ' ἂν σοὶ ὅμοιος γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ἦς, βάνυσσος καὶ χειρῶναξ καὶ ἀποχειροβίωτος νομισθήσῃ.

Ἦν δ' ἐμοὶ πείθη, πρῶτον μὲν σοὶ πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα καὶ πράξεις θαυμαστάς καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγελῶ, καὶ πάντων ὡς εἰπεῖν ἔμπειρον ἀποφανῶ, καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σοὶ κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι — σωφροσύνη, δικαιοσύνη, εὐσεβεία, πραότητι, ἐπιεικεία, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα ὁρμῇ· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος ὡς ἀληθῶς κόσμος. λήσει δέ σε οὔτε παλαιὸν οὐδὲν οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει μετ' ἐμοῦ, καὶ ὅλως ἅπαντα ὅποσα ἐστί, τά τε θεῖα τά τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακράν σε διδάξομαι.”

Analiza i komentar

Ἐγὼ δέ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ
 ἥδη συνήθης σοὶ καὶ γνωρίμη,
 εἰ καὶ μηδέπω
 εἰς τέλος
 μου πεπείρασαι.

Ἐγὼ § 205

δέ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

ὦ τέκνον § 82

Παιδεία § 90

εἰμὶ εἰμί “biti”, 1. l. sg. ind. prez. akt.

συνήθης § 153

σοὶ § 205

γνωρίμη § 103

εἰ καὶ kombinacija veznika uvodi dopusnu rečenicu, § 480

εἰς τέλος § 153 εἰς + ak. § 419, “do kraja, sasvim”

μου § 205

πεπείρασαι πειράω “kušati, iskušavati” τινός; 2. l. sg. ind. perf. medpas.

ἡλίκᾳ μὲν οὖν τὰ ἀγαθὰ
 ποριῇ
     λιθοξόος γενόμενος,
 αὕτη προεΐρηκεν·
     οὐδὲν γὰρ
         ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ
         τῷ σώματι πονῶν
 κἂν τούτῳ
 τὴν ἅπασαν ἐλπίδα
     τοῦ βίου
 τεθειμένος,
 ἀφανῆς μὲν αὐτὸς ὢν,
     ὀλίγα καὶ ἀγεννῇ λαμβάνων,
     ταπεινὸς τὴν γνώμην,
     εὐτελὴς δὲ τὴν πρόοδον,
     οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος
     οὔτε ἐχθροῖς φοβερὸς
     οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός,
     ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης
         καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς,
         ἀεὶ τὸν προὔχοντα ὑποπτήσων
         καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων,
         λαγὼ βίον ζῶν
         καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὢν·
 εἰ δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολύκλειτος γένοιτο
     καὶ πολλὰ θαυμαστὰ ἐξεργάσαιο,
 τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται,
 οὐκ ἔστι δὲ ὅστις
     τῶν ἰδόντων,
 εἰ νοῦν ἔχει,
 εὔξαιτ' ἂν
     σοὶ ὅμοιος γενέσθαι·
 οἷος γὰρ ἂν ᾗς,

βάνανσος καὶ χειρῶναξ καὶ ἀποχειροβίωτος
νομισθήση.

ἡλίκα § 219

οὖν zaključna čestica § 519.7, “dakako”

ἡλίκα μὲν... Ἦν δ’ ἐμοὶ... koordinacija rečenica pomoću čestica μὲν... δέ...

τὰ ἀγαθὰ § 103, supstantivirano

ποριῇ πορίζω “pripraviti, pribaviti”, 2. l. ind. fut. med., atički futur § 263

λιθοξόος § 82

γενόμενος γίγνομαι “postati, nastati”, ptc. aor. med. m. r. nom. sg.

αὕτη § 213.2

προείρηκεν προλέγω “ranije reći”, 3. l. sg. ind. perf. akt.

οὐδὲν γὰρ sc. προείρηκεν

οὐδὲν § 224.2

γὰρ § 517

ὅτι μὴ “osim”

ἐργάτης § 100

ἔσῃ εἰμί “biti”, 2. l. sg. fut. mp.

τῷ σώματι § 123

πονῶν πονέω “mučiti se”, ptc. prez. akt. m. r. nom. sg.

κἂν kraza § 66, καί + ἐν

τούτῳ § 213.2

τὴν ἐλπίδα § 123

ἄπασαν § 193

τοῦ βίου § 82

τεθειμένος τίθημι “staviti, polagati”, ptc. perf. mp. nom. sg. m. r.

ἀφανῆς § 153

ἀφανῆς μὲν... εὐτελής δέ... koordinacija rečeničnih članova pomoću čestica
μὲν... δέ...

αὐτὸς § 207

ὧν εἰμί “biti”, ptc. prez. akt. § 315

ὀλίγα § 103

ἀγεννῆ § 153

λαμβάνων λαμβάνω “uzeti” ptc. prez. akt. § 231

ταπεινὸς § 103

τὴν γνώμην § 90, akuzativ obzira § 389

εὐτελής § 153

τὴν πρόοδον § 82, § 83, akuzativ obzira § 389

φίλοις § 103

ἐπιδικάσιμος § 103, § 106

ἐχθροῖς § 103

φοβερὸς § 103

τοῖς πολίταις § 100

ζηλωτός § 103

τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου genitiv partitivni § 395 uz εἷς, član τῶν supstantivira prijedložni izraz ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου § 82 § 196, ἐκ + gen. § 424

εἷς § 224

προϋχοντα προέχω “nadvisivati”, ptcp. prez. akt. m. r. ak. sg., koronida § 16, kraza § 66

ὑποπτήσσω ὑποπτήσσω “bojati se, puzati” pred kim, τινά, ptcp. prez. akt. nom. sg. m. r.

τὸν δυνάμενον δύναιμι “moći” ptcp. prez. medpas. ak. sg. m. r., supstantiviran

λέγειν λέγειν inf. prez. akt., dopuna participu δυνάμενον

θεραπεύων θεραπεύω “služiti, ulagivati se” τινά ptcp. prez. akt. nom. sg. m. r.

λαγὼ § 111

βίον § 82

ζῶν ζῶ (ζάω) “živjeti” ptcp. prez. akt. nom. sg. m. r. § 244

τοῦ κρείττονος § 202, supstantivirano

ἔρμαιον § 82

ὢν εἰμί “biti”, ptcp. prez. akt. m. r. nom. sg.

εἰ veznik uvodi potencijalnu pogodbenu protazu § 477, apodoza je eventualna § 479

Φειδίας § 100

ῆ § 514

Πολύκλειτος § 82

γένοιτο γίγνομαι “postati, nastati” 2. l. sg. opt. aor. med.

πολλὰ § 196

θαυμαστὰ § 103

ἐξεργάσαιτο ἐξεργάζομαι “izraditi” 2. l. sg. opt. aor. med.

τὴν μὲν τέχνην... οὐκ ἔστι δὲ... koordinacija rečeničnih članova pomoću čestica μὲν... δέ...

τὴν τέχνην § 90

ἄπαντες § 193

ἐπαινέσονται ἐπαινέω “hvaliti” 3. l. mn. ind. fut. med. s aktivnim značenjem

ἔστι εἰμί ovdje u egzistencijalnom značenju “postojati”, οὐκ ἔστι... ὅστις “nema nikoga tko...”; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὅστις § 217

τῶν ἰδόντων ὁράω “gledati”, ptc. aor. akt. m. r. gen. pl; genitiv partitivni § 395

εἰ veznik uvodi potencijalnu pogodbenu rečenicu § 477

νοῦν § 107 § 108.1a

ἔχου ἔχω “imati”, 3. l. sg. opt. prez. akt.

εὖξαιτ’ εὖχομαι “hvaliti se, dičiti se” 3. l. sg. opt. aor. med., elizija § 68

γενέσθαι γίγνομαι “postati, nastati” inf. aor. med.

οἶος § 219

γάρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

ἄν § 489.b.4, § 486

ἦς εἰμί “biti”, 2. l. sg. konj. prez. akt.

βάνουσος § 103 § 106

χειρῶναξ § 123

ἀποχειροβίωτος § 103 § 106

νομισθήσῃ νομίζω “smatrati”, 2. l. sg. ind. fut. pas., otvara mjesto imenskoj dopuni

Ἦν δ’ ἐμοὶ πείθῃ,

πρῶτον μὲν

σοι

πολλὰ

ἐπιδείξω

παλαιῶν ἀνδρῶν

ἔργα

καὶ πράξεις θαυμαστάς καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγελῶ,

καὶ πάντων

ὥς εἰπεῖν

ἔμπειρον ἀποφανῶ,

καὶ τὴν ψυχὴν,

ὅπερ σοι κυριώτατόν ἐστι,

κατακοσμήσω

πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι

— σωφροσύνη, δικαιοσύνη, εὐσεβεία, πραότητι, ἐπι-

εικεία, συνέσει, καρτερίᾳ,

τῷ

τῶν καλῶν

ἔρωτι,
 τῇ
 πρὸς τὰ σεμνότατα
 ὁρμῇ·
 ταῦτα γάρ ἐστιν
 ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος
 ὡς ἀληθῶς
 κόσμος.

- Ἦν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474, 476
 δ' usporedni suprotni veznik § 515.2; elizija § 68
 ἐμοὶ § 205
 πείθῃ πείθω "nagovarati", 2. l.sg. konj. prez. mp.
 πρῶτον μὲν... λήσῃ δέ σε koordinacija rečenica pomoću čestica μὲν... δέ...
 πρῶτον § 223, § 204
 σοι § 205
 πολλὰ § 196
 ἐπιδείξω ἐπιδείκνυμι "pokazati", 1. l. sg. ind. fut. akt.
 παλαιῶν § 103
 ἀνδρῶν § 146, § 149
 ἔργα § 82
 πράξεις § 165
 θαυμαστάς § 103
 λόγους § 82
 αὐτῶν § 207
 ἀπαγγεῶ ἀπαγγέλλω "javljati, pripovijedati", 1. l. sg. ind. fut. akt.
 πάντων § 193
 ὡς εἰπεῖν λέγω "reći", inf. aor. akt. § 327, § 496 "tako reći" (frazza)
 ἔμπειρον § 103, § 106
 ἀποφανῶ ἀποφαίνω "pokazati, otkriti", 1. l. sg. ind. fut. akt.
 ὅπερ § 216, odnosna zamjenica kao konektor uvodi odnosnu rečenicu § 481
 σοι § 205
 κυριώτατόν § 197, za naglasak v. § 39, § 40
 ἐστὶ εἰμί "biti" 3. l. sg. ind. prez. akt.
 κατακοσμήσω κατακοσμέω "urediti" 1. l. sg. ind. fut. akt.
 πολλοῖς § 196
 ἀγαθοῖς § 103
 κοσμήμασι § 123

σωφροσύνη § 90
 δικαιοσύνη § 90
 εὐσεβεία § 97
 πραότητι § 123
 ἐπεικεία § 97
 συνέσει § 165
 καρτερία § 90
 τῷ ἔρωτι § 123
 τῶν καλῶν § 103, genitiv objekta § 394
 πρὸς τὰ σεμνότατα § 197, supstantivirano, πρὸς + ak. § 435C
 τῇ ὀρμῇ § 90
 ταῦτα § 213.2
 γάρ usporedni uzročni veznik § 517
 ἐστὶν εἰμί “biti”, 3. l. sg. ind. prez. akt.
 ὁ κόσμος § 82
 τῆς ψυχῆς § 90
 ἀκήρατος § 103, § 106
 ὥς § 221
 ἀληθῶς § 204

λήσει δέ σε
     οὔτε παλαιὸν οὐδὲν
     οὔτε νῦν γενέσθαι δέον,
 ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει μετ’ ἐμοῦ,
     καὶ ὅλως ἅπαντα
         ὅποσα ἐστί,
             τά τε θεῖα τά τ’ ἀνθρώπινα,
 οὐκ εἰς μακράν
     σε διδάξομαι.

λήσει λανθάνω τινά “biti skriven komu”; 3. l. sg. ind. fut. akt., povezati sa
 σε, “neće ti promaknuti”
 σε § 205
 οὔτε... οὔτε usporedni sastavni veznici § 513.4
 παλαιὸν § 103
 οὐδὲν § 224.2, § 510
 γενέσθαι γίγνομαι postati, nastati inf. aor. med.
 δέον δεῖ “treba”, ptcp. prez. akt. s. r. nom. sg., otvara mjesto infinitivu

ἀλλὰ usporedni suprotni veznik § 515.1

τὰ μέλλοντα μέλλω “namjeravati, biti određen od sudbine”, ptc. s. r. pl.

ind. prez. akt., supstantiviran

προόψει προοράω “pred sobom vidjeti, predvidjeti” 2.l. sg. ind. fut. med.

μετ’ ἐμοῦ § 205, μετά + gen. § 430, elizija § 68

ὅλως § 204

ἅπαντα § 193

ὅποσα § 219

ἐστί εἰμί “biti”, 3. l. sg. ind. prez.

τά θεία § 103, supstantivirani pridjev

τά ἀνθρώπινα § 103, supstantivirani pridjev

τε... τ’ usporedni sastavni veznici § 513.2, elizija § 68

εἰς μακράν § 103 εἰς + ak. § 419, adverbijalno, „zadugo“

σε § 205

διδάξομαι διδάσκω podučavati τινά τι 1. l. sg. ind. fut. med., § 32. 9;

§ 386

Sadržaj

41 Diodor Sicilski, Knjižnica 1, 8, 5	4
42 Aristotel, Retorika 1393a	9
43 Tukidid, Povijest, 1, 2	14
44 Herodot, Povijest 1, 41	19
45 Ezop, Basne 9	28
46 Heliodor, Etiopske priče 1, 2	36
47 Tukidid, Povijest 2, 65	43
48 Izokrat, Panegirik 47	49
49 Herodot, Povijest 2, 77, 12	57
50 Tukidid, Povijest 6, 27	62
51 Antifont, O slozi, ulomak 14	68
52 Filostrat, Život Apolonija iz Tijane 5, 14	75
53 Epiktet, Priručnik 1	82
54 Ksenofont, Uspomene na Sokrata 2, 4, 5	92
55 Ahilej Tacije, Zgode Leukipe i Klitofonta 6, 19	98
56 Lizija, Olimpijski govor 1	110
57 Plotin, Eneade 6, 7, 34	122

